

Şeyh
Eba Butayn En-Necdi

EL-İNTİSAR

LI HİZBİLLAHİ'L MUVAHHİDİN
VE'R RADDU ALE'L MUGADİLİ ANİ'L MUŞRİKİN

Allah'ın Muvahhid Hizbine Yardım
Müşrikler Hakkında Mücadele Edenlere Reddiye

الْإِنْتِصَارُ

لِجُزْبِ اللَّهِ الْمُؤَيَّدِينَ وَالرُّدُّ عَلَى الْمُجَادِلِ عَنِ الْمُشْرِكِينَ

MUVAHHİD YAYINLARI

بسم الله الرحمن الرحيم

EL-İNTİSAR

Lİ HİZBİLLAH'İL MUVAHHİDİN

VE'R RADDU ALE'L MUCADİLİ AN'İL MUŞRİKİN

Muvahhid Yayınları

İSTANBUL H. 1437 – M. 2016

ALLAH'IN MUVAHHİD HİZBİNE YARDIM
VE
MÜŞRİKLER HAKKINDA MÜCADELE EDENLERE
REDDİYE

Özgün Adı: *El-İntisar li Hizbillah'il Muvahhidin ve'r Raddu ale'l Mucadili an'il Muşrikin*

Müellif: *Şeyh Eba Butayn en-Necdi Rahimehullah*

Mütercim: *Ammar bin Muhammed*

Birinci Baskı: *İSTANBUL H. 1437 – M. 2016*

Muvahhid Yayınları

Mail: *info@almuwahhid.org*

Web: *http://www.almuwahhid.org*

İrtibat: *0 537 014 88 30*

الانتصار لحزب الله الموحدين والرد على المجادل
عن المشركين

EL-İNTİSAR

Lİ HİZBİLLAH'İL MUVAHHİDİN
VE'R RADDU ALE'L MUCADİLİ AN'İL MUŞRİKİN

ALLAH'IN MUVAHHİD HİZBİNE YARDIM
VE
MÜŞRİKLER HAKKINDA MÜCADELE EDENLERE
REDDİYE

Te'lif:

Şeyh Eba Butayn En-Necdi *Rahimehullah*

Muvahhid Yayınları
İSTANBUL H. 1437 – M. 2016

DAVETİMİZ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Gayemiz; öncelikle Âdem *Aleyhisselam*'dan Hatem'ul Enbiya, Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'e kadar bütün rasul ve nebilerin ortak daveti olan tevhid akidesini ulaşabildiğimiz her yere neşretmek, tevhidi bozan bütün küfür ve şirk çeşitleriyle mücadele etmek ve insanları kendisine kulluk yapmaya davet eden bütün sahte ilahları yani tağutları deşifre etmektir. Allah'ı Te'ala bu hususta şöyle buyurmaktadır:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

“Fitne (şirk) kalmayıp din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın!” (Enfal 8/39)

Yine tevhidin içerisinde yer alan önemli bir rükun olan **“Vela-Bera (Dostluk-Düşmanlık)”** akidesi ve buna bağlı olarak müşriklerin tekfiri ve bu surette **“İman-Küfür”** saflarının netleşmesi hususu da davetimizin mihenk taşlarından birisidir. İman-küfür meseleleri başta olmak üzere akide konuları hakkında batıl davetçileri tarafından ortaya atılan şüphelerin izalesi temel hedeflerimizden birisidir. Bu konularda Ehl-i Sünnet'in ifrat ve tefritten uzak vasat akidesini ortaya koymak esas gayemizdir.

Tevhid'den sonra davet ettiğimiz en önemli mesele ise **“Sünnet”**tir; yani akidevi konular başta olmak üzere, tüm İslami meseleleri Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve ashabının anlattıkları ve yaşadıkları şekilde kabul edip hayata aktarmak ve onlardan sonra çıkmış olan bid'atleri reddetmektir.

Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem sahih hadiste ümmetinin yetmiş üç fırkaya bölüneceğini ve bunlardan sadece bir tanesinin kurtuluşa ereceğini beyan etmiş ve bu **Fırka-i Naciye**'yi de; *“Benim ve ashabımın yolu üzere olanlar...”* diye tarif etmiştir. Bu yolu devam ettiren yegâne fırka ise **“Ehl-i Sünnet ve'l Cema'at”**tir.

Hiçbir kişi ve topluluk kendisine Ehl-i Sünnet ismini vererek bu kurtulan fırkaya dâhil olmaz. Ehl-i Sünnet'in en bariz vasfı ilk üç hayırlı nesil olan **Selef-i Salihin**'e tabi olmak ve onlardan sonrakilerin sözlerine karşı temkinli olmak; halefin çıkarttığı bid'at ve münkerlerden uzak durmaktır. Sahih'de İmran bin Husayn Radıyallahu Anh'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

«خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، - قَالَ عِمْرَانُ فَلَا أَدْرِي: أَذَكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا - ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَنْذِرُونَ وَلَا يَنْفُونَ، وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمْنُ»

“Ümmetimin en hayırlısı benim çağımdır. Sonra onların ardından gelenler. Onlardan sonra daha sonra gelenlerdir. -İmran Radıyallahu Anh, kendi çağından sonra iki nesil mi üç nesil mi zikretti bilemiyorum, der- Onlardan sonra şahitliği istenmediği halde şahitlik yapan, hıyanet eden ve kendisine güvenilmeyen; adak adayan, fakat yerine getirmeyen ve aralarında şişmanlık (yeme-içme düşkünlüğü) baş gösteren bir toplum gelecektir.” (Buhari, 3650)

Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem ve ashabından sonra tevhide ve Sünnet'e davet vazifesini ise *“Âlimler peygamberlerin varisleridir.”* hadisi gereğince **“Rabbani**

Ulema” devralmıştır. İşte bu noktada hedefimiz, rasullerden sonra tevhide ve Sünnet’e davet görevini üstlenmiş olan Rab-bani âlimlerin ilmi mirasını günümüz insanlarına ulaştırarak insanlarla ilim arasında köprü vazifesi görmektir. O ilim ki kaynağı Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’e ardından **Cibril-i Emin**’e ve nihayet **Âlemlerin Rabbi**’ne ulaşır. Bu ilim, kıyamete kadar **Âlimler** tarafından temsil edilmeye devam edilecektir. Zira Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

«لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللَّهِ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَهُمْ، وَلَا مَنْ خَالَفَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ»

“Ümmetinden Allah’ın emrini ayakta tutan bir topluluk hep var olacaktır. Ne onları terk edip gidenler, ne de onlara muhalefet edenler -onlar bu hal üzere iken Allah’ın emri onlara gelinceye kadar- onlara bir zarar veremeyecekler.” (Buhari, 3641)

Bu sebeple tarih boyu Ehl-i Sünnet ve’l Cema’at akidesine bayraktarlık etmiş olan ulemanın eserlerini ve Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den miras almış oldukları ilmi yaymak temel gayemizdir. Bu gayemize ulaşmak için bilhassa Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* tarafından övülen ilk üç hayırlı nesil olan **“Selef-i Salihin Menheci”**ni esas alacağız ve kelami, felsefi cereyanlardan etkilenmemiş, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in ve ashabının akidesi üzere sebat eden, kısacası **“Fırka-i Naciye (Kurtulan Fırka)”** ve **“Taifet’ul Mansura (Muzaffer Taife)”** mensubu olan hadis ve sünnet ehli imamların mirasını nakletmeye çalışacağız. Hedefimiz asla insanları seleften bir aslı olmayan şahsi kanaatlerimize veya cahiliye asabiyetiyle oluşturulmuş hiziplere davet etmek değil-

dir. Bilakis hedefimiz yalnızca tevhide ve Sünnet'e hizmet olacaktır (İnşaallah).

Tevfik Allah'tan...

MUVAHHİD YAYINLARI

TAKDİM

Allah'ın izni ve tevfiği ile Necd diyarı müftülerinden Şeyh Eba Butayn'ın **"el-İntisar li Hizbillah'il Muvahhidin ve'r Raddu ale'l Mucadili an'il Muşrikin (Allah'ın Muvahhid Hizbine Yardım ve Müşrikler Hakkında Mücadele Edenlere Reddiye)"** ismindeki eserinin neşrine muvaffak olmuş bulunuyoruz. Allah'a hamdolsun.

Bu eser günümüzde de sıkça tartışma konusu olan tekfir meselesi hakkında muhtasar bir risale olup birçok faydalar ihtiva etmektedir. Aynı günümüzde olduğu gibi, sırf dünyalıklarını temin etmek için müşrikleri müslüman olarak göstermeye çalışan ve onları tekfir etmemek için türlü bahaneler icad eden kimseler şeyhin zamanında da mevcuttu ve bu insanlar tıpkı günümüzde olduğu gibi "Zatu Envat", "Kudret Hadisi" vb. çeşitli nassları ileri sürerek şirk hususunda cehaletin mazeret olduğunu savunmaya kalkışmışlardı. Şeyh de bu iddiacılara karşı ilmi bir şekilde cevap vererek şirk işleyen herkesin cahil ve mukallid de olsa tekfir edileceği hakikatini tekrar günyüzüne çıkarmış oldu.

Şeyhin hayatı ile alakalı bilgi verirken de işaret ettiğimiz gibi, bu elinizdeki kitabın şeyhin diğer bazı eserleri gibi meşhur tevhid muhalifi Davud bin Cercis en-Nakşibendi'ye reddiye olarak yazıldığı söylenmektedir. Mesela Necd âlimlerinin risale ve fetvalarını ihtiva eden ed-Durar'us Seniyye adlı eserin sonunda Eba Butayn *Rahimehullah*'ın hayatını anlatırken "el-İntisar" kitabını Davud bin Cercis el-Bağdadi'ye (v. 1299H) reddiye olarak yazdığı söylenmektedir.¹ Hatta M. Şükri el-Alusi'nin (v. 1342H) aynı şahsa reddiye olarak kaleme aldığı Feth'ul Mennan adlı eserinin yayıncısı, âlimler tarafından Da-

¹ Bkz. ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecvibet'in Necdiyye, 16/427-429.

vud bin Cercis'e yazılan reddiyelerden bahsettiği yerde bu İntisar kitabının ismini **"el-İntisar li Hizbillah fi'r Raddi ala İbnu Cercis (İbnu Cercis'e Reddiye Hususunda Allah'ın Hizbine Yardım)"** şeklinde vermektedir. Feth'ul Mennan'ın giriş kısmında bahsedildiğine göre bu adam Necd bölgesine gelerek bazı âlimlerden ders almış, ardından tevhide olan düşmanlığını izhar etmiş ve "Sulh'ul İhvan" ve başka birtakım risaleler telif ederek tevhid davetini geçersiz kılmaya çalışmıştır.²

Davud bin Cercis en-Nakşibendi isimli bu şahıs, tesbit edebildiğimiz kadarıyla kâh kabir ehlinden yardım ve şefa'at talebi gibi konularda şirki bizzat savunurken, kâh bu amellerin şirk olduğu kabul edilse bile cehaletin mazeret olmasından (!) dolayı bu amelleri işleyenlerin tekfir edilemeyeceği gibi kelimalarla şirk ehlinin tekfir edilmesinin önüne geçmek istemiştir. O dönemki âlimler de başta Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah* olmak üzere Abdurrahman bin Hasen *Rahimehullah*, oğlu Şeyh Abdullatif *Rahimehullah* ve diğerleri bu şahsın hem tevhide muhalif iddialarına, hem de büyük şirkte cehaletin özür olduğu gibi dinin asıllarına ve icmaya muhalif görüşlerine karşı reddiyeler kaleme almışlardır.

Günümüzde de Davud bin Cercis'in misyonunu sürdürenler; tevhid davetini etkisiz hale getirmeye çalışanlar, müşriklerin tekfir edilmesinin önüne geçmek için çabalayanlar elbette halen mevcuttur. Tıpkı İbnu Cercis gibi bugün de bu misyonu sürdürenler; tağutların desteğiyle, tağutların iktidarını ve mevcut şirk düzenini ayakta tutmak için bu davayı gütmektedirler. Ancak şurası da vardır ki neticede Davud bin Cercis - bugünkü birçok tevhid muhalifi sözde vaiz ve davetçiler gibi - Nakşibendi Tarikatı'nın Halidiye koluna mensup bir sofidir,

² Geniş bilgi için bkz. Feth'ul Mennan Tetimmetu Minhac'ut Tesis, Dar'ut Tevhid, Riyad, 1430H, sf 5-25.

akidede Eşari'dir, daha doğrusu Eşari olma iddiasındaki halis bir Cehmidir; kısacası selef menheciyle uzaktan yakından alakası olmayan birisidir. Bu haliyle tevhid akidesine aykırı iddialar ortaya atması, Allah'a ortak koşanları müdafaa edip onların tekfir edilemeyeceğini savunmasında şaşılacak bir şey yoktur.

Burada asıl şaşılacak olan şey, müşrikleri müdafaa edip türlü türlü bahanelerle onları müslüman addetme hastalığının artık tevhid ehli selefî olduğunu ileri süren kişilere geçmiş olmasıdır. Maalesef geçmişte Davud bin Cercis'lerin savunduğu büyük şirkte cehaletin özür olduğu fikrini günümüzde artık kendisini selef akidesine hatta Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah*'ın davetine nisbet eden kimseler dahi savunur hale gelmiştir. O kadar ki, bu risalede müşrikleri savunanların getirdiği hüccetler olarak okuyacağımız birçok hususu -birtakım hadisler, İbnu Teymiyye *Rahimehullah* başta olmak üzere âlimlere ait birtakım kaviller gibi- bugün maalesef selefî olduğunu iddia eden, Necd davet imamlarının eserlerini neşreden, şerheden birtakım ilim talebesi ünvanlı kişilerin de dillendirdiğine şahit olmaktayız. Bu sebeple, bu kitaptaki birçok mesele ve tartışma bizlere tanıdık gelmektedir.

Bu hususu göz önünde bulundurduğumuzda bu değerli kitapçık hem tekfir meselesini ilmen izah etmiş olmasının yanı sıra Necd bölgesi tevhid davetinin tekfir meselelerine bakış açısını yansıtmaları bakımından da önem arz etmekte ve kendilerini -öyle olmadıkları halde tevhid davetine nisbet eden- batıl ehli sahtekârların maskesini her iki açıdan da düşürmektedir.

Esasında, gerek Eba Butayn *Rahimehullah* gerekse de şeyhlerinin ve de Necd bölgesi tevhid davetinin imamı olan Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah*'ın cehalet özürlü konusundaki akideleri gayet nettir ve bu imamların Allah'a ortak

koşan hiç kimseyi cehaletinden dolayı mazur saymayıp müslüman da addetmedikleri bellidir. Bunu sadece bu imamlara ait şahsi bir görüş olarak nitelendirmek de İslam'ı anlamayan ve ilimden nasibi olmayan kimselerin ortaya atacağı türden bir iddiadır. Zira kitapta da görüleceği üzere şeyh *Rahimehullah* şirk hususunda; cehalet, te'vil, taklid gibi şeylerin mazeret olmayacağı hükmünü Kitab ve Sünnet'ten açık delillerin yanı sıra icmaya da dayandırmakta ve hiçbir âlimin cehalet vb. gerekçelerle şirk işleyenleri tekfir etmekte duraksamadığını beyan etmektedir.

Onun yaptığı -esasinda İslam Dini'nden zaruri olarak bilinen bir gerçek olan- şirk ile imanın bir arada bulunamayacağı, şirk koşan herkesin -bunu itiraf etse de, etmese de- müşrik sayılacağı hususunu, cehaletin yaygınlaştığı ve imanın temel esaslarının dahi unutulduğu bir çağda tekrar hatırlatmaktan ibarettir. Şeyh *Rahimehullah*'ın bu hususta icma zikretmesi önemlidir, zira günümüzde tevhid davetçisi olduğunu iddia eden birçok kimse büyük şirkte cehaletin özür olup olmadığı meselesini, âlimler arasında ihtilaflı olan, sıradan bir ilmi, usuli mesele olarak takdim etmektedir!

Tekfir meselesinin yanı sıra bu kitapta daha birçok faydalı konu bulunmaktadır. Şeyh *Rahimehullah* meseleye önce akide-nin temel kavramları olan; ibadet, ilah, tağut gibi kavramları izah ederek başlamış; ardından müşrikleri tekfir etmekten imtina eden kişilerin çeşitli iddialarını çürüterek konuya devam etmiştir. Bilhassa Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullah*'ın günümüzde de sık sık gündeme getirilen ve onun, cehaleti dinin aslında mazeret gördüğü iftirasına dayanak yapılmaya çalışılan birtakım sözlerine getirdiği izahlar önemlidir. Tekfir meselesiyle doğrudan alakası olmasa da batıl ehlinin müşrikleri müdafaa etmek için ortaya attıkları çeşitli iddialar da kitapta söz konusu edilmiştir. Örneğin; kabirperestlerin aslında ölülerden yardım istemediği iddiası, kabirlerde zuhur

eden birtakım olağanüstü hallerin buralardan yardım istemeye delil teşkil etmeyeceği vb. meseleler gibi.

Özetle bu okuyacağınız “el-İntisar” kitabı şu tarz faydaları ve hususiyetleri ihtiva etmektedir;

- **İlah, ibadet, tağut gibi temel tevhidi kavramlarla alakalı özet, derli toplu bilgi ihtiva etmesi;**

- **Allah’a şirk koşan kişinin; cehalet, te’vil, taklid gibi gerekçelerden dolayı mazur addedilemeyeceğini açıkça ifade ederek delillendirmesi ve bunun kati nasslarla ve icmayla sabit bir hüküm olduğunu ifade etmesi;**

- **Müşriklerin cehalet vb. gerekçelerden dolayı tekfir edilemeyeceğini ileri sürenlerin sarıldıkları birtakım nasslara ve âlimlere ait kavillere -özet mahiyetinde de olsa- ilmi izahlar getirmesi ve bu delil ve nakillerin şirkte cehaletin özür olduğu iddiasına delil getirilemeyeceğini ortaya koyması, hatta âlimlerden onların iddiasının tam tersine nakillerde bulunması;**

- **Yine müşrikleri müdafaa edenlerin; onların bil-hassa kabirlere, şeyhlere ve velilere karşı yaptığı birtakım fiillerin şirk olmadığı iddiasını reddederek buna dayanak yaptıkları ilim ehline ait birtakım kavilleri ilmi olarak açıklaması;**

- **Bütün bunları ikna edici deliller ışığında açıkladıktan sonra İslam’ın garipliğine işaret eden ve insanların çoğunluğuna değil, bilakis Kitab, Sünnet ve Selef’in İcması’nın delalet ettiği yola uyulması gerektiğine dair birtakım Asar’ı zikretmesi ilh...**

Bu kitap bu ve buna benzer birçok faydalar ihtiva etmesine rağmen, Türkiye’de tanınmadığı gibi gördüğümüz kadarıyla Arap âleminde de -ne yazık ki- hak ettiği değeri bulmamıştır. Bunda Allah’u a’lem kitapta yer alan -muayyen tekfir

gibi- birtakım hakikatlerin, te'vil edilemeyecek bir biçimde açık ifadelerle yer alması etkili olmuştur. Bu yüzden günümüzde birçok sahte selefi davetçisi, âlimlerin bu ve buna benzer eserlerini hiç zikretmemeyi, görmezden gelmeyi tercih ederler. İşte bizler de bu tarz eserleri neşrederek üstü örtülme-ye çalışılan hakikatlerin günyüzüne çıkarılmasına ve iman küfür meseleleri hakkındaki çeşitli şüphelerin giderilmesine katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Allah, şeyhe ve hocalarına rahmet etsin ve bu eserden istifade etmeyi bizlere nasip etsin. Âmin!..

Kitabın tercümesinde 1409/1989 tarihinde Velid bin Abdurrahman Âl'u Feryan tarafından yapılan tahkikli nüshanın, bilgisayar ortamında bulunan PDF formatını esas aldık. Kitaptaki ayet, hadis ve diğer nakillerin de tahririni ve tahkikini gerek muhakkikin dipnotlarından gerekse kendi araştırmalarımızdan yola çıkarak imkânlar ölçüsünde yapmaya çalıştık. Gerekli gördüğümüz yerlere de dipnot ekledik veya parantez içi açıklamalar yaptık. Ayrıca kitap içerisine gerekli gördüğümüz yerlere konu başlıkları koyduk.

Rabbimiz'den dileğimiz bu gibi çalışmalar vesilesiyle tevhid davetini bereketlendirmesi ve bu amelleri günahlarımıza kefaretilmesidir. Kitabı hazırlayan mütercim kardeşimiz başta olmak üzere, emeği geçen bütün müslümanları Rabbimizin hayırla mükâfatlandırmasını diliyoruz. Âmin.

Velhamdulillahi Rabb'il Alemin!..

MÜELLİF ŞEYH EBA BUTAYN HAKKINDA³

Kendisi; Allame, Fakih, Usulcü, Ebu Abdirrahman, Abdullah bin Abdirrahman bin Abdilaziz bin Abdillâh bin Sultan bin Hamis'tir. Ataları gibi Eba Butayn lakabını almıştır. Aiz bölgesinden ve Hamis ailesindendir. Hanbeli mezhebine mensuptur. Necd'in Sudeyr bölgesindeki Ravda isimli beldede dünyaya gelmiştir. 1194H tarihinde yani İmam Müceddid Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah* 'ın vefatından oniki sene önce doğmuştur. Dine bağlı bir aile muhitinde yetişmiş ve küçük yaştan itibaren ilimle meşgul olmaya başlamıştır. Sahip olduğu kuvvetli zihin ve hızlı kavrayış melekesi vesilesiyle de genç yaşta geniş bir ilme sahip olmuştur.

İlmi Seyahatleri ve Hocaları:

Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah*, ilk önce kendi memleketi olan Ravda'da Muhammed ibn'ul Hac ed-Devseri *Rahimehullah*'dan ilim öğrenmiş ve fıkıhta maharet kesbetmiştir. Sonra Veşm bölgesinin başkenti olan Şakra'ya taşınmış ve oranın kadısı ve Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah*'ın da öğrencisi olan Abd'ul Aziz bin Abdillâh el-Husayn *Rahimehullah*'dan tefsir, hadis, fıkıh ve usul'ud din öğrenmiş ve de bu dallarda uzmanlaşmıştır. Hocaları arasında Şeyh Muhammed *Rahimehullah*'ın oğlu olan Abdullah bin Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah* ve yine şeyhin öğrencilerinden olan Allame Hamd bin Nasir bin Muammer *Rahimehullah* da vardır.

³ Müellifin hayatı hakkındaki bu bilgiler ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecvibet'in Necdiyye, 16/427-429; Meşahir'u Ulema'in Necd, 176-179 adlı eserlerden ve "el-İntisar" kitabının girişinde muhakkikin verdiği bilgilerden faydalanılmıştır.

Böylece bu birbirinden değerli âlimlerin elinde yetişerek kendi zamanının ilim ehli imamları arasında yerini almıştır. Öğrencisi olan Necd tarihi müellifi Osman bin Bişr *Rahimehullah*, onun hakkında şöyle demiştir: “Tefsir, hadis ve fıkıh dallarında tam bir bilgi sahibi idi ve bütün ilim dallarında imamdı” Bundan daha ilginç ise yine öğrencisi olan Muhammed bin Abdillâh bin Humeyd’in es-Suhub’ul Vabile adlı Hanbeli tabakatına dair eserinde onunla alakalı -birçok övgünün arasında- zikretmiş olduğu şu ifadelerdir: “Onun dört mezhep imamının ve seleften diğer imamların ihtilaflarına ve de riva yetlere, mezhebi görüşlere vukufiyetine gelince; bu gerçekten acı bir iştir. Ben bu hususta ona benzeyen, hatta yaklaşabilen bir kimseyi bilmiyorum.” Buna benzer birçok medihden sonra onunla alakalı sözlerini şu şekilde noktalandırmaktadır: “Onun ölümüyle beraber İmam Ahmed *Rahimehullah*’ın mezhebinde tahkik devri de sona ermiş oldu. O, bu hususta bir ayet (alamet) idi.”⁴ Böylece Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah*’ın Hanbeli mezhebindeki muhakkiklerin sonuncusu olduğunu ifade etmektedir. Bu sözleri daha da önemli kılan şey, bu ifadeleri kullanan İbnu Humeyd’in, Şeyh’in öğrencisi olmasına karşın akidede ona muhalif birisi olmasıdır. Öyle ki bu şahıs, tevhid davetine olan şiddetli muhalefetinden ötürü Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah* ve ashabından birçoğunu Hanbeli tabakatına dair yazdığı bu kitaba almamış ve Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah*’ın babasıyla alakalı bölümde (no: 415) Şeyh’e ve davetine galiz ifadelerle hücum etmiştir. Hatta Kaside-i Bürde adlı şirk dolu bir şiiri müdafaa etmeye kalkışmış ve Şeyh Abdurrahman bin Hasen *Rahimehullah* da İbnu Humeyd en-Necdî’nin bu iddialarına yönelik reddiyede bulunmuştur. (Bu reddiye Türkçe’ye Kaside-i

⁴ es-Suhub’ul Vabile ala Daraih’il Hanabile, 626-633 no: 386

Bürde'ye Reddiye adı altında neşredilmişti.)⁵ İşte böyle akide muhalifi olan birisinin buna rağmen Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah*'ın ilimdeki yüksek derecesini teslim etmesi önemlidir.

Vazifeleri:

Suud bin Abdilaziz bin Muhammed *Rahimehullah* zamanında Taif'te kadılık görevini üstlendi. Daha sonra Abdullah bin Suud *Rahimehullah*, onu Umman'a kadı tayin etti. İmam et-Turki *Rahimehullah* ise kendi döneminde onu Veşm kadılığına atadı, Sudeyr bölgesinin kadılığını da bütünüyle ona verdi. Ardından Kasım bölgesinde kadılık yaptıktan sonra 1270H tarihinde kadılık görevinden ayrıldı.

Öğrencileri:

Yaptığı vazifeler Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah*'ı, ta'lim ve davet çalışmalarından alıkoymadı. Öğrencilerinden bazıları şunlardır:

1- Salih bin İsa *Rahimehullah*

2- (Müellifin oğlu) Abdurrahman bin Abdillah bin Eba Batin *Rahimehullah*

3- Muhammed bin Abdillah bin Humeyd (Yukarda zikri geçen es-Suhub'ul Vabile adlı Hanbeli tabakatına dair eserin müellifi)

4- Osman bin Bişr *Rahimehullah* (Unvan'ul Mecd adlı Necd Tarihi'ne dair meşhur eserin sahibidir)

⁵ El-Mehicce fi'r Raddi ale'l Luce adlı bu eser, Şeyh Abdurrahman bin Hasen'in çeşitli risalelerini ihtiva eden "el-Metleb'ul Hamid" adlı mecmuanın içinde neşredilmiş ve kitabın yayıncısı önsözde bu reddiye'nin yazılış sebebinin İbnu Humeyd'in Bürde'yi savunan sözleri olduğunu zikretmiştir. "Luce" İbnu Humeyd'in lakabıdır.

Ahlakı ve Karakteri

Müellif *Rahimehullah* zahid, vera sahibi ve bütün vaktini ilme veren bir şahsiyet idi. Sessizliği seven, az konuşan, vakur bir kişiliği vardı. Hak hususunda metanet sahibi, cömert bir zat idi ve kendisini ilme vakfetmişti. İbadet ve teheccüd ehli idi, insanların yanına az çıkardı.

İlmi Eserleri

Birçok ilim dalında çalışmış ve eser vermiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır:

1- İbn'ul Kayyım *Rahimehullah*'ın Bedaiu'l Fevaid adlı eserinin muhtasarı,

2- Hanbeli fıkhına dair Şerhu'l Munteha adlı eserin Haşiyesi,

3- Te'sis'ut Takdis (Davud bin Cercis en-Nakşibendi'ye reddiye mahiyetinde bir eser),

4- el-İntisar li Hizbillah'il Muvahhidin (Elinizdeki eser. Ed-Durar'us Seniyye'de bu kitabın da Davud bin Cercis'e reddiye mahiyetinde olduğu söylenmiştir.),

5- Fıkıh usulü hakkında muhtasar bir risale,

6- Tecvid hakkında bir risalesi.

Bundan başka çeşitli fetva ve araştırmaları ed-Durar'us Seniyye, Mecmuat'ur Resail gibi Necd ulemasının fetvalarını ihtiva eden derlemelerin içinde mevcuttur.

Vefatı:

1282H yılında Şakra beldesinde 88 yaşında iken vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin mekânı cennet olsun. (Âmin!)

EL-İNTİSAR Lİ HİZBİLLAH'İL MUVAHHİDİN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَتُوبُ إِلَيْهِ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ
شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ
فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا. أَمَّا بَعْدُ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla;

Hamd Allah'ı Te'ala'ya aittir. O'na hamd eder, O'ndan yardım diler, O'ndan bağışlanma diler ve O'na tevbe ederiz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah'ı Te'ala kimi hidayete erdirecek olursa onu saptıracak, kimi de saptırmışsa onu da hidayete erdirecek kimse yoktur. Şehadet ederim ki bir olan ve ortağı bulunmayan Allah'ı Te'ala'dan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur, yine şehadet ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve Rasulü'dür. Allah'ı Te'ala'nın salatu ve çokça selamı onun üzerine olsun! Bundan sonra:

Cinlerin ve İnsanların Yaratılış Gayesi

Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

«Ben; cinleri ve insanları yalnızca Bana, ibadet etsinler diye yarattım.» (Zariyat 51/56)

Allah Subhanehu kendisine ibadet etmemiz için bizleri yarattığını bizlere öğrettiği vakit, üzerimize hem ilim hem de amel bakımından kendisi için yaratıldığımız hususa özen göstermeyi vacip kılmış ve Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

“Ey insanlar, sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbi-nize ibadet edin! Umulur ki sakınırsınız.” (Bakara 2/21)

Başka bir ayeti kerimede ise Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

“Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın.” (Nisa 4/36)

İbnu Abbas Radıyallahu Anhuma şöyle demiştir: “Kur'an'da ibadeti emreden hususların hepsinden kasıt tevhiddir.”⁶

⁶ Begavi Tefsiri, 1/71, Bakara 2/ 21.

Rasullerin Gönderiliş Gayesi

Allah'ı Te'ala bütün rasulleri bu husus üzerine göndermiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

“Senden önce hiç bir peygamber göndermedik ki ona: Ben'den başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur, öyleyse (yalnız) Bana kulluk edin! diye vahyetmiş olmayalım.” (Enbiya 21/25);

﴿وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلهَةً يُعْبَدُونَ﴾

“Senden önce gönderdiğimiz elçilerimizden sor: Biz, Rahman (olan Allah)'ın dışında ibadet edilecek birtakım ilahlar kıldık mı (hiç)?” (Zuhruf 43/45)

Rasullerin hepsinin, kendi kavimlerinin kulaklarına işit-tirdiği hususların ilki; **“Allah'ı Te'ala'ya ibadet edin! Sizin O'ndan başka -ibadete layık, hak- ilahınız yoktur”** demele-riydi.

Tağut'un Manası

Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

“Biz her ümmete Allah’a ibadet etsinler, Tağut’tan ictinab etsinler (uzaklaşsınlar) diye bir rasul gönderdik.”
(Nahl 16/36)

(İmam) Malik *Rahimehullah* ve başka birçok müfessir şöyle demiştir: “Allah’u Te’ala’dan başka ibadet edilen her şey Tağut’tur.”⁷

Ömer ibn’ul Hattab *Radıyallahu Anh* ve İbnu Abbas *Radıyallahu Anhuma* ise şöyle demiştir: “Tağut, şeytandır.”⁸

İbnu Kesir *Rahimehullah* şöyle demiştir: “Bu gerçekten kuvvetli bir görüştür. Çünkü bu görüş, cahiliye ehlinin putlara ibadet etme, onlara muhakeme olma ve onlardan yardım isteme gibi bütün hususlarda üzerinde oldukları yolun mahiyetini kapsar.” İbnu Kesir bu sözlerini Allah’u Te’ala’nın; ***“Her kim Tağutu inkâr eder, Allah’a iman ederse...”*** (Bakara 2/256) ayetinin açıklamasında zikretmiştir.⁹

Nevevi şöyle demiştir: Leys, Ebu Ubeyde, el-Kisai ve lugal âlimlerinin cumhuru şöyle demişlerdir: “Tağut, Allah’u Te’ala’dan başka kendisine ibadet edilen her şeydir.”¹⁰

⁷ İmam Malik’in öğrencisi İbnu Vehb, el-Cami fi Tefsir’il Kur’an adlı eserinde ondan rivayet etmiştir 2/136, 268. Ed-Durrul Mensur 2/22’de Bakara 2/256. ayetin tefsirinde belirtildiği üzere bunu İbnu Ebi Hatim de rivayet etmiştir.

⁸ Sahih-i Buhari, Tefsir Kitabı, Nisa 4/43. ayetle alakalı bölümde bunu ta’lik yoluyla (senedi hazfederek) nakletmiştir. Hafız İbnu Hacer şöyle demiştir: “Bu rivayetin isnadı kuvvetlidir.” (İbnu Hacer, Feth’ul Bari, 8/252) Bu eseri ayrıca Taberi, Tefsiri’nde 5834-5835’de Bakara 2/256. ayetle alakalı bölümde tahrir etmiştir. İbnu Kesir Tefsiri, 1/553’de ve Ebu’l Kasım el-Begavi, ed-Durrul Mensur 2/22’de belirtildiği üzere Fıryabi ve Sa’id bin Mansur da bu eseri rivayet etmişlerdir.

⁹ İbnu Kesir, Tefsir, 1/553.

¹⁰ Nevevi, Sahih-i Müslim Şerhi, 3/18.

Cevheri ise şöyle demiştir: “Tağut şeytandır ve dalalette (sapıklıkta) başı çeken her şeydir.”¹¹ (Cevheri’den yapılan) alıntı burada sona erdi.

Bu ayetlerin ve Kur’an’da buna benzer olan -bir olan ve ortağı bulunmayan Allah’u Te’ala’ya ibadeti emretme, O’ndan başkasına ibadet etmeyi yasaklama hususundaki- ayetlerin ihtiva ettiği husus, bizzat La-ilahe illallah’ın manasıdır.

Allah Lafza-i Celal’inin Manası

İbnu Cerir (et-Taberi), (Allah) Lafza-i Celali’nin manasını açıklarken şöyle demiştir: Bize İbnu Abbas *Radıyallahu An-huma’nın* şöyle dediği rivayet edildi: “Allah, yarattıklarının hepsinin üzerinde, uluhiyyete ve ubudiyyete (Kendisine kul-luk edilme vasfına) sahip olandır.”¹²

Cevheri, Sihah adlı eserinde şöyle demiştir: “Fetha (üs-tün) ile “elehe/ilaheten”, “abede-ibadeten” (ibadet etti/ibadet etmek) ile aynı manadadır. Bizim “Allah” sözümüz de bu kök-ten gelmiştir. Allah kelimesinin aslı -Fial vezni üzere- “ilah” kelimesidir. Bu kelime me’ul (nesne) manası taşır. Zira ilah, me’luh; kendisine ibadet edilen mabud, manasındadır.” Ayrıca şöyle demiştir: “Te’lih (ilahlaştırma): Ta’bid (mabudlaştırma) demektir. Teellüh ise (ibadet etme, kendisini ibadete verme manasında) tenessük ve taabbud kelimeleri ile aynı anlamda-dır.”

¹¹ Cevheri, es-Sihah, 6/2413.

¹² İmam Taberi bu eseri, Tefsiri’nde 141’de tahrir etmiştir. ed-Durr’ul Mensur 1/23’de zikredildiğine göre İbnu Ebi Hatim de bu rivayeti tahrir edenler arasındadır. Rivayetin senedinde Bişr bin Umare isimli zayıf ravi vardır.

Ru'be¹³ ise şöyle demiştir: “Benim teellühümnden (ibadetimden) dolayı tesbih edip istircada bulundular (*“İnna Lil-lahi ve İnna İleyhi Raciun/Biz Allah’a aitiz ve O’na döneceğiz!..”* dediler).”¹⁴ (Cevheri’den yapılan) alıntı burada sona erdi.¹⁵

Kamus’ta (Firuzabadi’nin el-Kamus’ul Muhit adlı eserinde) ise şöyle demiştir: “Elehe- ilaheten-uluheten ve uluhiyyeten: abede (ibadet etti)-ibadeten (ibadet etmek, kulluk) kelimeleriyle aynı manadadır. Allah Lafza-i Celali buradan gelmiştir.” Ayrıca şöyle demiştir: “Allah lafzının aslı ilah’tır. Bu ise me’lûh (ilah edinilen) manasındadır. Ma’bud edinilen her şey onu edinen kişinin nezdinde bir ilah’tır.” Yine şöyle demiştir: “Teellüh; tenessuk ve taabbud (ibadet etmek) manasındadır.”¹⁶

Misbah’ta (Feyyumi’nin Misbah’ul Munir adlı eserinde) ise şöyle denmektedir: “Taibe ile aynı vezinden olan elihe-ilaheten, abede-ibadeten: İbadet etti-ibadet etmek ile aynı manadadır. Teellüh, taabbud (ibadet etmek) demektir. İlâh ise (kendisine ibadet edilen) ma’bud demektir bu da Allah Subhanehu’dur. Müşrikler Allah’u Te’ala’dan başka ibadet ettikleri şeyler için bu kelimeyi ödünç aldılar (ve sahte ilahlara da bu ismi verdiler.)”¹⁷ (Misbah’dan yapılan) alıntı burada sona erdi.

¹³ Ru’be bin Accac et-Temimi (v. 145H) *Rahimehullah* Arapların fasihlerinden olup recez vezninde şiirler yazan bir zattır. Basralıdır, babasından ve başkalarından ilim öğrenmiştir. Ondan da Yahya el-Kattan *Rahimehullah* ve başka birçokları ilim almıştır. Lugat âlimi olup kendi devrinin allamesi sayılmıştır.

¹⁴ Ru’be, Divan, 165.

¹⁵ Cevheri, es-Sihah, 6/ 2223.

¹⁶ Firuzabadi, Kamus, 4/280.

¹⁷ Feyyumi, Misbahu’l Munir, 1/24.

İlah Kelimesinin Manası

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullah* şöyle demiştir. “İlah kendisine itaat edilen mabuddur (ibadet edilen şeydir). Ve o, me’lûh (ilah edinilen) manasında ilahtır.”¹⁸

İbn’ul Kayyım şöyle demiştir: “İlah; kalplerin kendisine sevgi, yüceltme, yönelme, onurlandırma, tazim, korku, ümit ve tevekkül ile yöneldiği varlıktır.”¹⁹

İbnu Receb şöyle demiştir: “İlah -ona karşı heybet, yüceltme, sevgi, korku, ümit, tevekkül etme, ondan isteme ve ona dua etme gibi hususlardan dolayı- kendisine itaat edilip, isyan edilmeyendir. Bunlara; Allah’u Te’ala’dan başkası layık olmaz. Her kim ilahlığın özelliklerinden olan bu hususlarda bir mahlûku Allah’u Te’ala’ya ortak koarsa, La-ilahe illallah sözünde ki ihlasını lekelemiş ve tevhidini noksan kılmış olur. Bu özellikleri Allah’u Te’ala’dan başkasına verdiği ölçüde o mahlûka ibadet etmiş olur ki bunların hepsi şirkin dallarındandır.”²⁰

La ilahe illallah’ın Manası ve Gerekleri

(Hanbeli fakihlerinden Vezir Ebu Muzaffer) İbnu Hübeyra (v. 560H), “el-İfsah” adlı eserinde der ki:

¹⁸ İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Feteva, 13/202.

¹⁹ Bu ifadeleri Abdurrahman bin Hasen bu iki âlimden nakletmiştir. (Feth’ul Mecid, 33) Bkz. İbnu Teymiyye, İktiza’us Sirat’il Mustakim, 2/846 ve İbn’ul Kayyım, İğaset’ul Luhefan, 1/27.

²⁰ İbnu Receb el-Hanbeli, Kelimet’ul İhlas, 23.

Bütün bu nakiller ilah kelimesinin bazılarının zannettiği gibi yaratıcı ve rızık verici manasından ziyade kendisine ibadet edilen mabud manasına geldiğini ortaya koymaktadır. Bu da, tevhidin asıl gayesinin Allah’u Te’ala’dan başka yaratıcı olduğunu reddetmekten ziyade O’ndan başka ibadet edilenleri reddetmek olduğunu gösterir.

(Hadiste geçen) “La-ilahe illallah (Allah’tan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur) kelimesine şهادette bulunmak” ifadesi, her şeyden önce şahitlikte bulunan kimsenin Allah’u Te’ala’dan başka ilah olmadığını bilmesini gerektirir. Allah’u Te’ala şöyle buyuruyor:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

“Bil ki Allah’tan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur...” (Muhammed 47/19)

Bu kelimeyi söyleyen kimsenin aynı şekilde bu hususta şahitlik etmesi de gerekir. Allah’u Te’ala, bu hususu açıklayarak hakka şahitlik ettiği halde, şهادette bulunduğu hususları bilmeyen kimsenin, her ne kadar şهادette bulunsa dahi, bilerek şahitlik yapanlarda bulunan sıdk (doğru şahitlik) vasfına ulaşamayacağını bildirmiştir. Allah’u Te’ala şöyle buyurmuştur.

﴿إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

“Ancak bilerek hakka şahitlik edenler müstesna.” (Zuhruf 43/86)

(La-ilahe illallahu kelimesinde) “İlla” (istisna edatın)dan sonra ref halinde (ötreli olarak) gelen “Allah” ismi, şu gerçeği dile getirmektedir:

İlahlık ancak Allah’u Te’ala’ya layıktır ve asla Allah Subhanehu’dan başkası bu konuda hak sahibi olamaz.

Devamla, şöyle demektedir: Aynı şekilde bu ikrar kişinin kendisinde hudus (sonradan meydana gelmiş bir varlık olma) alametleri taşıyan bir şeyin ilah olamayacağını bilmesini gerektirir. La-ilahe illallah dediğin zaman, senin bu sözün Allah’u Te’ala’dan başkasının ilah olmamasını içerir ve böylelikle; bir olan Allah Subhanehu’yu birlemeni sana gerekli kılar.

(Devamla, şöyle demektedir:) Buradaki yararlanılması gereken şeyin özeti: Bu kelimenin tağutu inkâr etmeyi ve Allah'ü Te'ala'ya imanı kapsadığını bilmendir. (Allah'ü Te'ala'dan başkalarından) ilahlığı nefyeder, Allah'ü Te'ala'ya (ilahlığının kabulü hususunda) icabeti ispat edersen, tağutu inkâr edip, Allah'ü Te'ala'ya iman edenlerden olmuş olursun." (İbnu Hubeyra'dan yapılan alıntı) burada sona erdi.²¹

Ebu Abdillâh el-Kurtubî, tefsirinde diyor ki:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ *"La-ilahe illa huve (O'ndan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur)"; "O'ndan başka ma'bud (ibadet edilmeye layık kimse) yoktur" demektir.*"²²

Zemahşeri²³ de şöyle diyor:

"el-İlah; adam ve at (kısırak) kelimeleri gibi cins isimdir. Hak olsun ya da batıl olsun, bütün mabudlara verilen bir isimdir. Sonraları hak olan mabud (Allah'ü Te'ala) için kullanılması galip geldi (yaygınlaştı)."²⁴

(Şafii fakihlerinden, müfessir) el-Bukai (v. 885H) der ki:

"La-ilahe illallah kelimesi büyük bir reddi içermektedir. Bu kelime, el-Melik'ül A'zam (en yüce Melik) olan Allah'ü Te'ala'dan başkalarının mabudluğunu reddeder. Doğrusu (La-ilahe illallah kelimesinin içerdği) bu ilim, kişiyi kıyametin dehşetli hallerinden kurtaracak olan en büyük hatırlatmadır.

²¹ Abdurrahman bin Hasen, Feth'ul Mecid, 122-123.

²² Bkz. Kurtubî, Tefsir, 1/109.

²³ Zemahşeri, Bid'at fırkası Mu'tezile'nin önde gelenlerinden olup lugat âlimidir. Lugat hususunda uzman olması hasebiyle Ehli Sünnet uleması da sık sık onun eserlerine müracaat etmiştir. 538H'de vefat etmiştir. Biyografisi için bkz. Zehebi, Lisan'ul Mizan, 6/4.

²⁴ Zemahşeri, e-Keşşaf, 1/36.

Bu, eğer faydalı olursa (gerçek manada) ilim halini alır. Ancak faydalı olabilmesi için de, bunun gerektirdiği hususlara boyun eğip onlarla amel etmek icab eder. Aksi halde bu durum halis cehaletten başka bir şey değildir.”²⁵ (el-Bukai'den yapılan) alıntı burada sona erdi.

Müşriklerin Kelime-i Tevhidin Manasına Vakıf Olmaları

Müfessirlerin tamamı “İlah” kelimesini “(kendisine ibadet edilen) ma’bud” şeklinde tefsir ederler. Müşrikler de bunu bilmekteydiler. Çünkü onlar lisan ehliyidiler (Arapça’ya hâkimdiler). Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlardan La-ilahe illallah demelerini talep ettiği zaman, onlar şöyle karşılık verdiler:

﴿أَجْعَلِ الْإِلَهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ﴾

“İlahları bir tek ilah mı yaptın? Muhakkak bu şaşılacak bir şeydir.” (Sa’d 38/5)

Allah’u Te’ala, Kitabı’nın birçok yerinde kendilerinden haber verdiği gibi müşrikler; Allah’u Te’ala’nın Halik (yara-tan), Rezzak (rızkı veren), bütün işlerin Müdebbir’i (idarecisi, düzenleyicisi), her şeyin Rabb’i ve Melik’i olduğunu itiraf ediyorlardı.

La İlahe İllallah’ın Manasını Bilmek, Kulun Üzerindeki İlk Vacibtir

Allah Subhanehu kullarına La-ilahe illallah (kelimesinin) manasını bilmelerini ve Allah’u Te’ala’dan başka -ibadete la-yık, hak- ilah olmadığını bilmelerini farz kılmıştır. Allah’u Te’ala şöyle buyurmuştur:

²⁵ Abdurrahman bin Hasen, Feth’ul Mecid, 134.

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

“Bil ki Allah’tan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur...” (Muhammed 47/19)

İmam Buhari bu ayeti şu bab (konu) başlığı altında zikretmiştir:

[بَابُ: أَلْعِلْمُ قَبْلَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ] “İlim, Söz ve Amelden Önce Gelir Babı”²⁶

Böylece işaret etmektedir ki La-ilah illallah (kelimesinin) manasını bilmek ilk vacip olan husustur. Ondan sonra, söz ve amel gelir.

Allah’u Te’ala şöyle buyurmaktadır:

﴿هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ﴾

“İşte bu, insanlara bir tebliğdir. Onunla uyarılsınlar ve ancak O’nun tek ilah olduğunu bilsinler diye.” (İbrahim 14/52)

(Dikkat edilirse) Allah’u Te’ala bu ayette; “O’nun tek ilah olduğunu söylesinler” demedi (bilakis “O’nun tek ilah olduğunu bilsinler” dedi).

Ve yine şöyle buyurmaktadır:

﴿فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾

²⁶ bkz. Buhari, Sahih, İlim Kitabı, 11. bab.

“Eğer size karşılık vermezlerse, onun ancak Allah’ın ilmi ile indirilmiş olduğunu ve O’ndan başka -ibadete layık, hak- ilah olmadığını bilin! Artık müslüman oluyor musunuz?” (Hud 11/14)

Yani: Allah’u Te’ala’dan başka -ibadete layık, hak- ilah olmadığını bilin!..

﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

“Ancak bilerek hakka şahitlik edenler müstesna, onların Allah’tan başka dua ettiklerinin, şefa’at etmeye güçleri yoktur.” (Zuhruf 43/86)

Müfessirler derler ki: “Allah’u Te’ala’dan başka ilah olmadığına şahitlik edenler müstesna ki onlar dilleri ile şahadet getirdikleri hususları kalpleri ile bilirler.”²⁷

Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ»

“Her kim Allah’tan başka -ibadete layık, hak- ilah olmadığını bilerek ölürse, cennete girer.”²⁸

Âlimler bu ve buna benzer ayetlerden insanın üzerine ilk vacip olan şeyin ma’rifetullah (Allah’ı bilmek) olduğu hususunu istidlal etmişlerdir. Bu ayetler şuna delalet eder: La-ilahe

²⁷ Misal olarak bkz. İbnu Kesir, Tefsir, 7/229; Kurtubi, Tefsir, 16/122.

²⁸ Sahih-i Müslim 26; Müsnedu Ahmed, 1/509, 464; Nesai, Amel’ul Yevmi ve’l Leyl, 1114-1115; İbnu Ebi Şeybe, el-Musannef, 3/238; Hakim, el-Müstedrek, 1/351; ed-Dulabi, el-Kuna, 1/129 ve ayrıca Suyuti’nin ed-Durr’ul Mensur, 6/63’de belirttiği üzere İbnu Hibban ve Beyheki, Osman bin Affan Radıyallahu Anh’dan rivayet etmişlerdir.

illallah kelimesinin manasını bilmek, farzların en büyüğü; bu kelimenin manasının ilmine dair eksiklik ise cehaletin en büyüğüdür. Bu kelimenin manasını öğrenmek vaciblerin en büyüğü olduğuna göre, buna dair cehalet ise cehaletin en büyüğü ve en çirkinidir.

“Bizler, İnsanlar Hakkında Hüküm Vermekle Mükellef Değiliz” Diyenlere Reddiye

Hayret edilecek hususlardan birisi de şudur; insanlardan bazıları bir kimsenin La-ilaha illallah kelimesinin nefiy ve isbat (red ve kabul) bakımından içerdiği mana hakkında konuştuğunu işitince onu ayıplarlar ve şöyle der: Bizler, insanlar (hakkında hüküm vermek) ile ve onlar hakkında konuşmak (görüş beyan etmek) ile mükellef değiliz!..

O kimseye şöyle denilir: Bilakis sen, Allah’u Te’ala’nın cinleri ve insanları kendisi için yarattığı ve bütün rasulleri ona davet etmek üzere gönderdiği tevhidi bilmekle mükellefsin. Aynı şekilde tevhidin zıddı olan -asla affedilmeyen- şirki bilmekle mükellefsin. Mükellef kimse için bu meselede cehalet mazeret değildir.

Bu konuda taklid asla caiz olmaz. Çünkü bu mesele (tevhid), asılların aslıdır. Her kim marufu bilmez, münkeri de inkâr etmezse o kimse helak olmuştur. Bilhassa da ma’rufların en büyüğü olan tevhidi bilmeyen ve de münkeratın en büyüğü olan şirki inkâr etmeyen hakkında durum böyledir.

Bir adam Abdullah bin Mes’ud *Radiyallahu Anh’a* şöyle dedi: “Şayet ben iyiliği emretmez, kötülükten alıkoymazsam

helak olurum!.." İbnu Mes'ud *Radıyallahu Anh* ise ona şöyle cevap verdi: "Eğer senin kalbin marufu tanıyamaz, münkeri de inkâr etmezse; asıl o zaman helak olursun!.." ²⁹

Tevhidi bilmekle tevhid ehli de tanınmış olur. Tıpkı Ali *Radıyallahu Anh*'ın dediği gibi:

"Hakkı tanı ki, hak ehlini de tanıyasın!.." ³⁰

Rububiyet Tevhidini Kabul Etmek Müslüman Olmak İçin Yeterli Değildir

Rububiyet tevhidini ikrar etmeye gelince; Allah Subhanu'nun her şeyin yaratıcısı, meliki ve müdebbiri (idarecisi, düzenleyicisi) olduğunu ikrar etmektir. Bu husus hem müslümanın hem de kâfirin ikrar ettiği kaçınılmaz bir şeydir. Lakin kişi, bunu ikrar etmekle ta ki rasullerin kendisine davet ettiği ve müşriklerin ikrar etmekten yüz çevirdikleri, müslümanı şirkten (ve şirk ehlinen); cennet ehlini, cehennem ehlinen

²⁹ Ebu Nu'aym, Hilye, 1/135'de Tarik bin Şihab'dan şu lafızla rivayet etmiştir: Atrıs bin Urkub eş-Şeybani Abdullah'ın yanına geldi... Ardından hadisi zikretmiştir ki Ebu Nu'aym'ın rivayetinde hadis şu şekildedir: Adam dedi ki: "Marufu emretmeyen ve münkerden nehyetmeyen helak olmuştur." İbnu Mes'ud *Radıyallahu Anh* ise buna cevaben şöyle dedi: "Bilakis, kalbi marufu tanımayan ve yine kalbi münkeri inkâr etmeyen helak olmuştur!.." Ayrıca; İbnu Ebi Şeybe, el-Musannef, 7/504, Deccal'le Savaş Hakkında Zikredilenler Babı; Beyheki, Şuab'ul İman, 7182, Emru bi'l Maruf Nehyu An'il Münker ile Alakalı Hadisler Babı.

³⁰ Ehli Sünnete ait eserlerde Ali *Radıyallahu Anh*'ın bu kavlini isnadıyla nakleden bir kaynak tesbit edemedim. Bu rivayeti İbn'ul Cevzi, Telbisü İblis (74)'te, Kurtubi, Bakara 2/42. ayetin Tefsiri'nde ve başkaları herhangi bir kaynağa atıf yapmadan senedsiz olarak zikretmektedirler. Ancak Rafizilerin önde gelen imamlarından Şeyh Müfid'in el-Emali'si gibi bazı Şia kitaplarında bu rivayeti isnadıyla zikredenlere rastladım. Bu sözün manası doğru olmakla beraber nakil cihetinden Şia kaynaklı bir rivayet olması muhtemeldir. Vallahu A'lem.

ayrıştıran İlahlık/Uluhiyyet tevhidini yerine getirinceye kadar, müslüman olmaz.

Allah Subhanehu, Kitabı'nda birçok yerde müşriklerin rububiyet tevhidini ikrar ettiklerini haber vermiştir. Allah Subhanehu onların rububiyet tevhidini ikrar etmelerini, onların uluhiyyet tevhidinde (ilahlığı, ibadeti sadece Allah'ı Te'ala'ya has kılma hususunda) şirk koşmalarına karşı bir hüccet kılmıştır. Allah Subhanehu şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ
وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ﴾

“De ki: Gökten ve yerden size rızık veren kimdir? Kulak ve gözlere hükmeden kimdir? Ölüden diriye çıkaran; ölüyü de diriden çıkaran kimdir? Her işi düzenleyen kimdir? Onlar: Allah'tır! diyecekler. O halde de ki: O'na karşı gelmekten sakınmaz mısınız? İşte sizin gerçek Rabbiniz Allah budur.” (Yunus 10/31-32)

el-Bekriyy'uş Şafii³¹ tefsirinde, bu ayet hakkında şöyle demiştir: “Sen eğer ki, ‘bunu ikrar ettikleri halde nasıl oluyor da putlara ibadet ediyorlar?’ dersen, şöyle derim:

³¹ Kitabın muhakkiki, bu ismi geçen zat hakkında dipnotta şöyle bir açıklamada bulunmuştur: “Tabakat’ul Mufessirin” adlı eserde Şafii mezhebinden olup da Bekri lakabıyla anılan sadece iki isimden başkasını bulamadım. Bunlardan birisi “Fahruddin er-Razi” olarak meşhur olmuş Muhammed bin Ömer bin Hasen’dır. Bu zat selefin yoluna muhalif olan Eşarilerin imamlarından ve kelamcılarının büyüklerindendir. 606H yılında vefat etmiştir. İkincisi ise Ali bin Yakub bin Cibril’dir ki bu şahıs Şeyh’ul İslam İbnu Teymiyye Mısır’a geldiği vakit ona karşı çıkmış ve eziyet etmiştir. 724H yılında vefat etmiştir. (Davudi, Tabakat’ul Mufessirin, 1/440, 2/215) İfade

Müşriklerin hepsi putlara yaptıkları ibadetin, Allah'ı Te'ala'ya ibadet etmek ve ona yaklaşmak olduğuna i'tikad ediyorlardı, lakin onların bu hususta gittikleri muhtelif yollar vardı.

Bir fırka şöyle derdi: "Biz azametinden (yüceliğinden) dolayı Allah'ı Te'ala'ya, vasıtalar (aracılar) olmadan ibadet etmeye ehil değiliz; biz onlara, bizi Allah'ı Te'ala'ya daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz."

Aynı şekilde başka bir fırka ise: "Melekler, Allah'ı Te'ala indinde seçkindirler; biz de bu yüzden (bizi) Allah'ı Te'ala'ya daha çok yaklaştırsınlar diye -meleklerin görünüşü şeklinde- putlar edindik." demektedirler.

Başka bir fırka ise şöyle derdi: "Ka'be'nin Allah'ı Te'ala'ya ibadet için bir kible oluşu gibi, bizler de ibadet hususunda putları kendimiz için birer kible edindik."

Bir fırka da şöyle i'tikad etmekteydi: "Her putun, Allah'ı Te'ala'nın emriyle, ona vekâlet eden bir şeytanı vardır. Kim o puta hakkıyla ibadet ederse; o şeytan, Allah'ı Te'ala'nın emriyle, onun isteklerini yerine getirir. Aksi takdirde o putun şeytanı o kimseye, Allah'ı Te'ala'nın emriyle, musibet bulaştırır."

İbnu Kesir Allah'ı Te'ala'nın:

﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾

"Allah'tan başka veliler edinenler, biz onlara sadece bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz (derler)." (Zümer 39/3) ayeti hakkında şöyle demiştir:

“Onları bu velilere ibadet etmeye sevkeden şey şu idi: Onlar -kendi iddialarına göre- Allah’u Te’ala’ya yakınlaştırılmış meleklerin suretleri şeklinde edindikleri putlara yöneldiler. Böylece meleklerle ibadet konumunda olmak üzere bu suretlere ibadet ettiler. Böylelikle onların kendilerine yardım etmeleri ve karşı karşıya kaldıkları çeşitli dünya işleri için şefa’at (aracılık) etmelerini sağlamak istediler.

Zeyd bin Eslem ve İbnu Zeyd’den naklen Katade, Süddi ve Malik, “...(biz onlara) sadece bizi Allah’a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz (derler).” (Zümer 39/3) ayetini şöyle açıklamaktadırlar: “Bize şefa’at etsinler ve Allah’u Te’ala katında derece bakımından bizi O’na yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz.”³² (İbnu Kesir’den yapılan alıntı burada sona erdi.)

Allah’u Te’ala şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾

“Eğer onlara ‘Gökleri ve yeri kim yarattı’ diye soracak olursan, ‘elbette onları Aziz ve Alim olan Allah yarattı’ diyeceklerdir.” (Zuhruf 43/9);

﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَاتَى يُؤْفَكُونَ﴾

“Andolsun, onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan elbette, ‘Allah’ derler. Öyleyken nasıl döndürülüyorlar?” (Zuhruf 43/87);

﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾

³² İbnu Kesir, Tefsir, 7/75.

“Onların çoğu, Allah’a ortak koşmadan iman etmezler.” (Yusuf 12/106)

İbnu Abbas *Radıyallahu Anhuma* ve başkaları şöyle demiştir: “Onlara gökleri ve yeri kim yarattı diye sorarsan, ‘Allah’tır diyeceklerdir. Buna rağmen Allah ile beraber başkasına ibadet ederler.”³³

Bu ayette geçen imanı, onların rububiyet tevhidini ikrar etmeleri; şirki ise Allah’u Te’ala’dan başkasına ibadet etmeleri olarak tefsir ettiler ki bu da ulûhiyet tevhidi(nin ihlal edilmesi)dir.

İbadetin Hakikati

İlah’ın (Allah’ın), ma’bud (kendisine ibadet edilen yegâne ilah) olduğu manası yerleştğinde; ibadetin hakikatinin ve sınırının marifeti (bilinmesi) üzerimize yükümlülük olur.

Bazıları ibadeti; örfen devam edegelen bir şey ya da akli bir gereklilik olmaksızın sırf şeri’at tarafından emredilen şey olarak tarif etmiştir.³⁴

Yine bazıları ibadeti, tam bir hudu (boyun eğme) ile beraber gerçekleşen tam bir sevgi olarak açıklar ki; bu da, sevgi duyulan varlığa itaati ve inkiyadı (bağlılığı) gerektirir.

³³ Taberi, Tefsir, 16/286-289.

³⁴ Bkz. İbnu Muflih, el-Furu, 1/138.

Bu manada akli olarak anlaşılmayan ve sadece Allah emrettiği için yapılan bir takım amellere “taabbüdi hükümler” denilmiştir. Mesela namazın beş vakit olması veya ikindinin dört rekat olması gibi. Ama muamelatla alakalı bazı hükümler böyle değildir, aklen anlaşılabilir. Nikahta şahit ve velinin izni şart koşulması gibi.

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye ise bu konuda şöyle der: "İbadet; -tıpkı namaz, zekât, oruç, hac, doğru sözlülük, emaneti yerine getirmek, ana-babaya iyi davranmak, akrabalık ilişkilerini korumak, iyiliği emredip kötülükten men etmek, dua edip zikirde bulunmak, Kur'an okumak ve buna benzer ibadet çeşitleri gibi- Allah'ı Te'ala'nın sevip razı olduğu, gizli açık bütün söz ve fiilleri içinde barındıran bir isimdir."³⁵

İsimlerin Değişmesiyle, Hükümler Değişmez

Dinin tamamı, ibadet (kavramının) içine dâhildir. İnsan; ilahın manasının ma'bud olduğunu öğrendiğinde ve tahkik ettiğinde, ibadetin hakikatini bilir. İbadetten olan birşeyi Allah'ı Te'ala'dan başkasına yapanın -ona mabud veya ilah ismini vermekten kaçınsa da ve yaptığıı tevessül (vesile/aracı edinme), şefa'atçı edinme, iltica (sığınma) veya buna benzer birşey olarak isimlendirirse de (durum değişmez)- onun (ibadeti yönelttiği varlığın) kulu olduğu ve onu ilah edindiği, (ibadetin hakikatini bilene) aşikâr olur.

Müşrik (bu ismi almayı) istese de istemese de müşriktir. Nasıl ki faizci istese de istemese de, yaptığı işin adını faiz koysa da koymasa da faizci ismini alıyorsa veya içki içen kişi içtiği şeye başka isim verse de içkici ismini alıyorsa bu da böyledir. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den gelen hadiste şöyle buyrulmuştur:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ مِنْ أُمَّتِي يَشْرِبُونَ الْخَمْرَ يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا»

*"Ümmetimden bir topluluk içki içecekler ve ona içki-den başka isimler vereceklerdir."*³⁶

³⁵ İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 10/149.

³⁶ İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 10/149.

İsmi değişmesi, müsemmanın (sözkonusu ismi taşıyan şeyin) hakikatini değiştirmeyeceği gibi hükmünü de ortadan kaldırmaz. Bedevilerin batıl geleneklerini hak olarak isimlendirmeleri veya zalimlerin insanlardan haksız yolla aldıkları şeylere (vergi vb.) başka isimler vermeleri gibi (şeyler, işin hakikatini değiştirmiyorsa bu da böyledir).

Hristiyan olduğu dönemde Allah'ı Te'ala'nın:

﴿تَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾

"Hahamlarını ve rahiplerini Allah'tan başka rabler edindiler." (Tevbe 9/31) ayetini işiten Adıyy bin Hatem Radıyallahu Anh, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e:

«إِنَّا لَسْنَا نَعْبُدُهُمْ»

"Biz onlara ibadet etmiyorduk ki!.." deyince Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem ona şöyle dedi:

«أَلَيْسَ يُحَرِّمُونَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فَتَحَرِّمُونَهُ، وَيُحِلُّونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَتَحِلُّونَهُ»

"Onlar Allah'ın helal kıldığını haram kıldığı zaman onu siz de haram kılmıyor muydunuz, keza onlar Allah'ın haram kıldığını helal kıldığı zaman onu siz de helal kılmıyor muydunuz?" Adıyy Radıyallahu Anh, *"Evet"* deyince Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu:

«فَذَلِكَ عِبَادَتُهُمْ»

*"İşte bu, onlara ibadet etmektir!.."*³⁷

³⁷ Mecmu'ul Fetava, 10/149.

Adiyy *Radıyallahu Anh* belirtilen hususlarda onlara (âlim ve rahiplerine) muvafakat etmelerinin, onlara ibadet etmek olduğunu düşünmemiştir. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ise her ne kadar onlar, yaptıkları şeyin (âlim ve rahiplerine) ibadet etmek olduğuna i'tikad etmeseler dahi yaptıkları işin onlara ibadet etmek olduğunu haber verdi.

İşte bunun gibi kabirlere ibadet edenlerin yaptıkları; kabirde yatanlara dua etmek, onlardan ihtiyaçlarını karşılamalarını ve sıkıntılarını gidermelerini istemek ve onlara adaklar ve kurbanlar ile yaklaşmak gibi fiiller de -onu ibadet olarak isimlendirmeseler de, onun ibadet olduğuna i'tikad etmeseler de- onların kabirdekilere yaptıkları bir ibadettir.

“Zatu Envat Kıssası” Hakkında

Keza Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'e: “*Bize de bir Zatu Envat tayin et!..*” diyen kimselerin durumu da böyledir. Onlar söyledikleri: “*Bize de bir Zatu Envat tayin et!..*” sözünün İsrailoğullarının; “*Bize de, onların ilahı gibi bir ilah yap!..*” sözleri gibi olduğunu düşünmemişlerdi ve La-ilahe illallah kelimesinin nefy ettiği Allah'ı Te'ala'dan başkasını ilah edinme kapsamında olduğunu da düşünmemişlerdi. Çünkü onlar La-ilahe illallah kelimesini söylüyor ve manasını biliyorlardı. Zira onlar Araptı. Ne var ki bu mesele küfürden yeni çıktıkları için onlara gizli kalmıştı. Ta ki Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlara şu sözleri söyleyene kadar:

« اللَّهُ أَكْبَرُ، إِنَّهَا السُّنَنُ، فَلْتُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى: اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا هُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ. لَتَرْكَبُنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ »

*"Allah'u Ekber, aynı yol! Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki tıpkı İsrailoğullarının Musa'ya dediği gibi dediniz. İsrailoğulları: 'Onların ilahları gibi bize de bir ilah yap!..' demiş, Musa ise onlara: 'Siz bilmeyen bir topluluk-sunuz!..' demişti. (A'raf 7/138) Siz, sizden öncekilerin yolunu muhakkak takip edeceksiniz."*³⁸

³⁸ Hadisin tam metni şu şekildedir:

Ebu Vakid el-Leysi *Radıyallahu Anh* şöyle anlatmaktadır: *"Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile birlikte Huneyn Savaşı'na çıktık. Biz küfrü terk edeli fazla olmamış kimselerdik. Müşriklerin üzerine silahlarını asarak yanında ibadet ettikleri bir sedir ağaçları vardı. Bu ağaca "Zatu Envat (Askı ağacı)" denirdi. Bir sedir ağacının yanından geçerken: "Ey Allah'ın Rasulü, onlardaki "Zatu Envat (Askı ağacı)" gibi bizim için de bir Zatu Envat tayin etsen!" dedik. Bunun üzerine Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu: "Allah'u Ekber! İşte yine aynı yol. Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki, siz aynı İsrailoğullarının Musa Aleyhisselam'a: "Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi, sen de bizim için bir ilah yap!.." dediler. (Musa:) "Gerçekten siz cahil bir toplumsunuz!.." dedi." (A'raf 7/138) dedikleri gibi dediniz. Siz hiç şüphe yok ki sizden önce yaşamış olan toplumların adetlerine sarılmaya çalışacaksınız."*

Bu hadisi Tirmizi, Fiten, "Sizden Öncekilerin Yolunu Adım Adım Takip Edeceksiniz" Babı, 2180'de "Hasen Sahih" kaydıyla ayrıca; İmam Ahmed, Müsned'de, 36/225; Humeydi, Müsned, 871; Tayalisi Müsned, 1443; İbnu Ebi Asım, es-Sunne, 76; Taberi, Tefsir, 9/31; İbnu Hibban, Sahih, 1835; Mevarid'uz Zamean, Kitab'ul Fiten, Ümmetlerin Bölünmesi Babı; Taberani, Mu'cem'ul Kebir, 3290, 3294; Şafii, Müsned, 23; Beyheki, ed-Delail, 5/125; İbnu Ebi Şeybe, Musannef, 7/479, Kitab'ul Fiten, Fitne Zamanında Ayaklanmayı Kerih Görenler Babı; Ebu Ya'la, Müsned, 1441; Tuhfet'ul Eşraf, 11/112'de belirtildiği gibi Nesai, Sünen'ul Kubra ve Tefsir adlı eserlerinde; ed-Durr'ul Mensur, 3/533'de belirtildiği gibi İbnu Munzir, İbnu Ebi Hatim, Ebu'ş Şeyh ve İbnu Merdeveyh Ebu Vakid el-Leysi *Radıyallahu Anh*'dan rivayet etmişlerdir.

Şayet: “Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, bundan dolayı on-ları tekfir etmedi” denilirse, cevaben şöyle deriz:

“Bu delalet etmektedir ki her kim manasına cahil olarak (manasını bilmeden) küfür kelimesi konuşur, sonra bu ona tenbih edilir, o da bu tenbihi dikkate alırsa (ve bu sözden vaz-geçerse) kâfir olmaz. Şunda şüphe yoktur ki onlar şayet Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in bunu reddetmesinden sonra Zatu Envat edinseydiler muhakkak kâfir olurlardı.”³⁹

³⁹ Burada manasını bilmemekten kasıd kullandığı kelimenin ne anlama geldiğini bilmemektir, yoksa manası açık olan bir sözün hükmünü bilmemek değildir. Yani sahabeler Allah’u Te’ala’dan değil de ağacın bizzat kendisinden bereket istemenin şirk olduğu hükmünün cahili değildiler, ancak kullandıkları sözün bu şirk manasına delalet ettiğinden gafildiler. Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah* buna benzer bir meselede şöyle demektedir:

“Şeyh’ul İslam Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullahu Te’ala’ya* birtakım meseleler soruldu....

Dördüncüsü de şöyle: Onun şu sözü: “Ya da manasını bilmeden küfür lafzı konuşsa bununla tekfir edilmez.” Bu onu konuşsa fakat açıklamasını bilme mi yoksa kendisini kâfir kılacağını bilmeden konuşsa mı demektir?

Şöyle cevap vermiştir:

Kişi manasını bilmediği bir küfür kelimesini konuşursa net ve açıktır ki bu, manasını bilmediği bir şeyi konuşmuş demektir. Bunun kendisini kâfir yapacağını bilmiyor olmasına gelince, ona şu ayet kafidir:

“(Ey münaфіklar! Boşuna) özür dilemeyin, çünkü siz iman ettikten sonra (tekrar) kâfir oldunuz!..” (Tevbe 9/66)

Onlar kendilerini kâfir yapmadığını zannederek Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’e mazeret beyan ediyorlar. Bu ifadeyi şu ikinci manaya (meselenin hükmünü bilmeyenlere) hamledenlere hayret doğrusu. Oysa onlar, Allah’u Te’ala’nın şu sözlerini duymaktadır:

“Bunlar, güzel iş yaptıklarını zannettikleri halde, dünyadaki tüm çalışmaları boşa gitmiş olan kimselerdir.” (Kehf 18/104);

“Çünkü onlar, Allah’ı bırakıp, şeytanları veliler edindiler. Kendilerini de doğru yolda sanırlar.” (A’raf 7/30) (A’raf 7/30);

“Şüphesiz bu şeytanlar onları doğru yoldan saptırırlar da onlar kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.” (Zuhruf 43/37)

Şimdi bu kişiler, bu bahsedilen kimselerin kâfir olmadığını mı zannediyor? Ne var ki bu hakikatlerin garipliğinden dolayı bu meseleler hakkındaki açık cehaletin varlığı inkâr edilemez.” (ed-Durar’us Seniyye fi’l Ecvibet’in Necdiyye, 10/125)

Görüldüğü üzere âlimlerin kitaplarında geçen “manasını bilmeden küfür söz konuşan tekfir edilmez” kavlinin anlamı sözün delalet ettiği manayı bilmeyenlerle alakalıdır. Zatu Envat olayı bu kapsamdadır. Yoksa açık bir küfür söz konuşup bununla kâfir olunacağını bilmeyenler ise mazeretli değildir. Tıpkı Tebük Gazvesi dönüşünde dinle alay eden sözler sarfedip bundan dolayı kâfir olmayacaklarını zanneden kişiler gibi.

Sözkonusu Zatu Envat meselesi, üzerinde tafsilatlı bir çalışma gerektiren bir mesele olsa da burada özet mahiyetinde şunları söyleyebiliriz:

Sahabeler zahirde küfür olan bir söz söylediler çünkü Zatu Envat müşriklerin bir putu idi, dolayısıyla *“Onların Zatu Envatı gibi bize de bir Zatu Envat yap!”* ifadesi zahirde *“Onların putu gibi bize de bir put yap”* manasına geliyordu. Lakin sahabe bu sözün hakiki manasını kasdetmediler, nitekim şeyhin yukardaki sözleri buna delalet etmektedir: *“Onlar söyledikleri: ‘Bize de bir Zatu Envat yap!..’ sözünün İsrailoğullarının: ‘Bize de onların ilahı gibi bir ilah yap!..’ sözleri gibi olduğunu düşünmemişlerdi ve La-ilahe illallah kelimesinin nefy ettiği Allah’u Te’ala’dan başkasını ilah edinme kapsamında olduğunu da düşünmemişlerdi. Çünkü onlar La-ilahe illallah kelimesini söylüyor ve manasını biliyorlardı. Zira onlar Araptı.”*

Yani bu sahabeler Arap diline vakıf oldukları için ilahın manasını biliyorlardı ve Zatu Envat taleb ederek ilah edinme kapsamında olan -örneğin, bizzat o ağacın kendisinden yardım isteme gibi- bir şey taleb etmemişlerdi. Onlar bilakis kendisi vasıtasıyla Allah’u Te’ala’dan dilekte bulunacakları bir ağaç istemişler ancak kullandıkları sözler sanki bizzat müşriklerin taptığı bir put olan Zatu Envat’ın aynısını istiyorlar gibi bir çağrışım yaptığı için onların isteği zahirde şirke benzemiş oldu.

Burada tek müşkilat Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in onları tazir ederken kullandığı: **"İsrailoğullarının, Musa'ya: Bize de onların ki gibi bir ilah yap dedikleri gibi dediniz"** ifadesidir. Burada nehy edilen husus, sahabelerin isteklerinin İsrailoğullarının isteklerine lafız itibarıyla benzemiş olmasıydı. Aradaki fark ise İsrailoğulları bununla putları ilah edinmek istemişken, sahabeler bunu o ağacı ilah edinmek için istememişlerdi. Bu bahsettiğimiz hususa işaret etmesi bakımından İmam Şatibi'nin sözünü zikrediyoruz:

"Şüphesiz Zatu Envat edinmek, Allah'ı Te'ala'dan başka ilahlar edinmeye benzer. Fakat bu bizzat (ilah) edinmek demek değildir. Bu nedenle açıklanana itibar etmek gerekmez. Ta ki benzeri bir şey, her yönüyle onu göstermedikçe. Vallahu A'lem." (Şatibi, İtisam, 2/245-246)

İbnu Teymiyye ise hadisin yorumunda şöyle demektedir: "Görüldüğü gibi Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sahabilerin, gölgesine sığınıp silahlarını asacakları basit bir ağaç edinme konusunda müşriklere benzemeye kalkışmalarına karşı çıkıyor. Şu halde Müslümanlar'ın daha önemli konularda müşriklere benzemelerine yahut doğrudan doğruya şirke özenmelerine nasıl göz yumulabilir?" (İbnu Teymiyye, İktiza'us Sirat'il Mustakim, 314-315)

Şatibi ve İbnu Teymiyye'nin sözlerinden açıkça anlaşılmaktadır ki sahabenin bu istekleri doğrudan büyük şirk olan ağacı ilah edinme ve ona ibadet etme isteği değildir. Fakat bütünüyle bir benzerlik olmasa da bazı yönlerden şirke benzediği ve şirki çağrıştırdığı için Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onları kınamıştır. Nitekim Tirmizi'nin hadisi "Sizden Öncekilerin Yolunu Adım Adım Takip Edeceksiniz" başlığı altında vermesi de hadisin selef nezdinde daha çok kâfirlere benzeme ile alakalı anlaşıldığını gösterir.

Sahabenin bu isteğinin küçük şirk olduğunu âlimler açıkça belirtmişlerdir. Mesela Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab, 'kim bir ağaç ya da taş vesair ile teberrük ederse' bahsinde, hadisi verdikten sonra şöyle demektedir: "Bunda bir takım meseleler vardır:

Onbirinci mesele: Şüphesiz şirkin büyük olanı olduğu gibi ve küçük olanı da vardır. Çünkü onlar bununla irtidat etmemişlerdi." (Kitab'ut Tevhid, Bab'u Men Teberreke bi Secerin ev Hacerin ve Nahveha)

Özetleyecek olursak, burada İsrailoğullarının talebi ve Zatu Envat denilen

Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

ağaca ibadet eden müşriklerin amelleri büyük şirktir. Yani Allah'ı Te'ala'dan başkasını ilah edinmek, ona yönelmek, ona dua etmek vb. gibi. Sahabelerin sözleri ise bu hususların hepsinden uzak olmakla beraber lafız itibarıyla bir benzerlik söz konusu olmaktadır.

Şeyhin “onlar şayet Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onları inkâr ettikten sonra Zatul Eevat edinseydiler muhakkak kâfir olurlardı.” kavline gelince; manasını bilmeden küfür söz konuşan kişiye bunun manası hatırlatıldığı halde o küfür olan manadan razı olarak o söz ve fiile devam ederse kâfir olur. Şeyh bunu kasdetmiş olabileceği gibi Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in emrine kasıtlı olarak muhalefet edenlerin durumundan da bahsetmiş olabilir. Herhalükarda burada şirk hususunda cehaletin özür olması gibi bir şey söz konusu değildir. Bu zaten kitabın yazılış gayesine aykırı olur.

Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah* -Allah'ı Te'ala'nın izniyle- şirk hususunda cehaletin mazeret olmadığını isbatlamak için yazdığı bu kitabın arasında cehaletin özür olduğu manasında bir şey söyleyip kendisiyle çelişecek değildir! Şeyh, Zatu Eevat meselesine -siyaktan da anlaşılacağı üzere- şeri'atte isimlere değil o isimleri taşıyan şeyin hakiki manasına itibar edildiğini ve dolayısıyla bir kimse Allah'ı Te'ala'dan gayrisına yaptığı dua, tevekkül vb. ibadetlerin ismini ibadet ve ilahlaştırma koymasa bile bunların ibadet olmaktan çıkmayacağını beyan etmek kasdıyla girmiştir. Zatu Eevat ağacının ismi ilah konulmasa ve diğer putlardan farklı bir isim taşısa bile müşriklerin bu ağaca ibadet etmeleri hasebiyle İsrailoğullarının ilah edinmek istedikleri şeyle aynı mahiyette olduğu bildirilmiş oldu. Zira Şeyh Abdurrahman bin Hasen'in Feth'ul Mecid'de aynı kıssa hakkında söylediği gibi, isimler değişse de bu ikisinin manası aynıdır. Allah en doğrusunu bilendir.

“İbrahim babasına ve kavmine: ‘Ben, sizin ibadet ettiklerinizden uzağım, ancak beni yaratan hariç, çünkü O; bana doğru yolu gösterecektir,’ dedi ve onu, belki dönerler diye arkasında kalıcı bir söz haline getirdi.” (Zuhruf 43/26-28)

Allah’u Te’ala’nın: *“kalıcı bir söz haline getirdi”* buyruğundaki zamir, ayetin: *“Ben sizin ibadet ettiklerinizden uzağım, ancak beni yaratan hariç”* bölümüne racidir (kalıcı sözden kasıd bu cümledir).

Mücahid ve Katade şöyle demiştir: “Bu; La-ilahe illallah şahadetidir ve İbrahim *Aleyhisselam*’ın zürriyetinden, bir olan Allah’u Te’ala’ya ibadet eden bir topluluk eksik olmaz.”⁴⁰

Bu ayet ve bundan önce gelen iki hadiste (Adiyy bin Hatem ve Zatu Envat hadisleri); La-ilahe illallah’ın manası ve bu kelimedenden kast edilenin; Allah’u Te’ala’dan başkasını ilah edinmekten ve Allah’u Te’ala’dan başkasına ibadet etmekten uzak durmak ve Allah Subhanehu’yu ibadet ile birlemek olduğunun açıklaması mevcuttur.

“La-ilahe illallah Diyen Birisini Ne Yaparsa Yapsın Tekfir Edemeyiz”, Diyenlerin Çelişkileri:

İnsanların çoğunun bu büyük kelimenin manasına nazar etmekten (bakmaktan ve öğrenmekten) yüz çevirmesi en büyük musibetlerdendir. Öyle ki onlardan çoğu bu kelimenin ne fiy ve isbat içeren manasına dair bilgisizliğinden dolayı “bizler La-ilahe illallah diyen birisine ne yaparsa yapsın bir şey diyemeyiz” diyecek duruma gelmiştir.

Bunu söyleyen kimsenin çelişkiye düşmesi kaçınılmaz olmasına rağmen şayet ona; ‘La-ilahe illallah deyip de, Muham-

⁴⁰ İbnu Kesir, Tefsir, 7/212.

med bin Abdillâh *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in risaletini (Allah'ın elçisi olduğunu) ikrar etmeyen biri hakkında ne dersin?' denilse, onun tekfirinde duraksamaz. Aynı şekilde iki şahadet kelimesini ikrar ettiği halde, ölümden sonra dirilişi inkâr eden (biri hakkında ne dersin? denilse) onun tekfirinde de duraksamaz. Ya da zinayı, livatayı veya bu ikisine benzer şeyleri helal sayan veya beş vakit namaz farz değildir veya ramazan orucu farz değildir diyen (hakkında ne dersin)? Böyle söyleyenin küfre gireceğini kabul etmesi kaçınılmazdır. İşte bu durumda nasıl oldu da La-ilahe illallah sözü ona fayda vermedi ve küfre girmesine engel olmadı?

Birisi tevhidi ortadan kaldıran ameli işlediği zaman ise - ki bu Allah'ı Te'ala'dan başkasına ibadet etmektir; o da büyük günahların en büyüğü olan büyük şıktır- şöyle derler: "O kimse La-ilahe illallah demektedir, dolayısıyla onun tekfir edilmesi caiz olmaz, çünkü o Kelime-i Tevhidi telaffuz etmektedir." Lakin cehaletin ve taklidin afeti bunu (çelişkiyi) gerektirir.

Muvahhidlerle Alay Edenler

Bunlar ve bunlar gibi olan kimseler; tevhid emrini ikrar edeni ve şirki(n muhtevasını) hatırlatan kimseyi işittikleri zaman, onunla alay ederler ve onu ayıplarlar.

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Kaddesallahu Ruhahu*, bir sözü esnasında şöyle demiştir: "Allah'ı Te'ala'yı birleme hususunu hafife alan sapıklar, Allah'ı Te'ala'yı bırakıp ölümlere dua etmeyi büyüttükçe büyütür, tevhid ile emredilip şirkten nehy edildiklerinde ise bunu hafife alırlar. Tıpkı Allah'ı Te'ala'nın şöyle buyurduğu gibi:

﴿وَإِذَا رَأَوْكَ أَنْ يَنْخَذُونَكَ إِلَّا هُزُّوْا هَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا إِنْ
كَادَ لِيُضِلَّنَا عَنْ أَهْتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا﴾

“Seni gördükleri zaman: ‘Bu mu Allah’ın gönderdiği elçi?’ diye alay etmekten başka bir şey yapmazlar. Eğer bu hususta sabretmeseydik az kalsın bizi ilahlarımızdan saptıracaktı, derler.” (Furkan 25/41-42)

Şirkten kendilerini nehy ettiği zaman Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile alay ederler. Nebiler onları tevhide davet ettiği zaman müşrikler -nefislerinde şirki tazim etmelerinden dolayı- sürekli peygamberleri kötüler; onları akılsızlıkla, sapıklık ve mecnunlukla itham ederlerdi.

Kendisinde onlardan bir haslet bulunan kimseler de böyledir, (bu kimseler) tevhide davet eden bir kimseyi gördükleri vakit -nefislerinde bulunan şirkten dolayı- o kimseyle alay ederler.”⁴¹

Bid’atçilere Karşı Şeytanın Hilesi: Şirkin İsmi Değiştirmek

Şeytanın bu ümmetin bidatçilerinden olup kabirdekilerden ve başkalarından birtakım insanları (Allah’u Te’ala’ya) ortaklar edinenlere kurduğu tuzaklardan birisi de şöyledir:

Allah’u Te’ala’nın düşmanı (şeytan) Kur’an’ı okuyan veya işiten herkesin şirkten ve Allah’u Te’ala’dan başkasına ibadet etmekten nefret ettiklerini öğrendiği zaman, cahillerin kalplerine onların, kabirdekilere ve başkalarına yaptıkları şeylerin

⁴¹ İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 15/48.

ibadet değil; bilakis onlarla tevessül etme, onlardan şefa'at isteme, onlara iltica etme gibi ameller olduğu şeklinde bir düşünce telkin etti.

Böylelikle onların kalplerinden ibadetin ve şirkin ismini kaldırıp (ibadete ve şirke) kalplerin nefret duymayacağı isimler giydirdi. Böylelikle -ilme ve dine nisbet edilen bir takım kimselerin, işledikleri şirki onlar için kolaylaştırması ve onlara batıl delillerle delil getirmesi hasebiyle- onları (bu bahsedilen cahilleri) aldattıkça aldattı ve fitne de böylelikle büyümüş oldu. *"İnna Lillahi ve İnna İleyhi Raciun/Biz Allah'a aitiz ve O'na döneceğiz!.."*

İbnu Teymiyye'nin Ölülere Dua edenleri Tekfir Etmediği İddiasının Reddi

Bazıları Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullahu Te'ala'*nın ölülere dua etmenin şirk olmadığına delalet eden bir takım sözler ve hikâyeler zikrettiğini söylediler. Mesela Şeyh'ul İslam şunu zikretti: "Rivayet edildiğine göre bir adam Kül Yılı'nda⁴² Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in kabrine gidip kuraklıktan dolayı şikâyetle bulundu, daha sonra rüyasında, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in, kendisine Ömer ibn'ul Hattab *Radıyallahu Anh*'a gitmesini ve ona insanlarla beraber yağmur duasına çıkmasını emrettiğini gördü..." Ve bundan başka hikâyeler (zikretmiştir).

(Müşrikleri savunan) bazı tartışmacılar dediler ki: 'Velev ki (zikretmiş olduğunuz) bazı hususların şirk veya küfür olduğu kabul edilse bile Şeyh, Dosdoğru Yol (İktiza'u Sirat'il

⁴² Bu olay, hicretin 18. senesinde vuku bulmuştur. İnsanlar o dönem büyük bir açlığa maruz kalmışlar. Bunun üzerine, Ömer ibn'ul Hattab *Radıyallahu Anh* topladığı erzakları müslümanlara yardım olarak dağıtmıştır. Bkz. Taberi, Tarih, 4/222.

Mustakim) adlı eserinde te'vilcinin, hatalı olarak ictihad eden müçtehidin ve mukallidin, şirk ve küfürden işlediklerinin bağışlandığını zikretmiştir!?'

İşte bu, nakilcinin gerçeği gizlemesi ve şeyh *Rahimehullah*'a atılmış bir iftiradır. Çünkü şeyh bu sözlerini, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* veya ondan başkasının kabri yanında Allah'u Te'ala'ya dua etmek için yönelmek gibi bir takım bid'atler hakkında sarf ettiği sözlerinin siyakında zikretmiştir.

Şeyh'ul İslam şöyle demektedir: "İnsan yasak olduğunu bilmeksizin, salih olduğuna i'tikad ettiği (inandığı) bir ameli işler; hem iyi niyetine (kastına) karşılık sevap görür hem de bilgisizce işlemiş olduğu amelden dolayı da affa uğrar. Bu geniş bir konudur.

Bid'at olan yasak (nehy edilmiş) ibadetlerin büyük çoğunluğunu bazı kimseler işleyince bundan bir şekilde fayda sağlayabilirler. Fakat bu durum söz konusu ibadetlerin meşru olduğuna delalet etmemektedir.

Sonra (bu yasak ibadetlerle) amel eden: Te'vilci, hatalı ictihadda bulunan veya mukallid olabilir; bundan dolayı onun hatası affedilir ve meşru ile gayri meşru olanı kapsayan fiilindeki hayırdan dolayı da ona sevab verilir."⁴³

Yine şöyle demektedir: "Kısacası; vuku bulan kerahet (hoş görülme-yen şeyler) içerikli duanın şeri' açıdan durumu, diğer ibadetlerin durumu gibidir. Bilinmektedir ki, mekruh vasıf içeren ibadetin sahibinin bu keraheti; onun ictihadı, taklidi veya hasenatı (iyilikleri) veyahut bundan başka (affa vesile olan) bir sebepten affedilebilir. Sonra bu (af), bu fiilin nehy edilmiş bir mekruh olmasına mani olmaz; her ne kadar

⁴³ İbnu Teymiyye, İktiza'us Sirat'il Mustakim, 2/759.

sözkonusu kerahatin gerekleri, muayyen fail (amelî işleyen belirli kimse) için ortadan kalksa bile bu böyledir.”⁴⁴

Devamla, şöyle demektedir:

“Eğer, şerî’atte kerih görülen bir dua veya münacaat (yakarış) sahibinin hacetinin (ihtiyacının) yerine getirildiğini işittiyse; bunlar çoğunlukla (affa mazhar olan vesileler; ictihad, taklid, hasenat vb. sebebiyle) bu kategoridendir. Ne var ki, böyle kimseler hakkında “bu kimselerin, bilgileri eksik olduğu için böyle şeyler yapmaları serbesttir” şeklinde bir söz söylenemez. Allah’u Te’ala hiç bir kimseye böyle şeyleri serbest kılmamıştır. Lakin şu da vardır ki, bilginin eksikliği (kuru) durumunda af ve mağfiret edilmesi umulabilir.

Mekruh kılınanları müstehab saymaya veya haram kılınanları mübahlaştırmaya gelince bu asla olmaz; bunları yapanların affı ve mağfireti ile bu fiilleri mübahlaştırmak veya muhabbet ile karşılamak arasında fark vardır. Buna karşılık bir takım fiillerin müstehab sayılması ve din edinilebilmeleri ancak Allah’u Te’ala’nın Kitabı ve Nebisi’nin Sünneti veya hayırda öne geçen ilk nesillerin uygulamaları ile olabilir.

Bu hususların dışında kalan ve muhdes olan (sonradan ortaya atılan bir amel), zaman zaman faydalar ihtiva etse de, müstehab olmaz. Çünkü biz biliyoruz ki, onun zararları, faydasına baskın gelir.”⁴⁵

Şeyh *Rahimehullah*, kabirlerin yanında dua etmenin yasaklanmış olduğunu belirttikten sonra şöyle demektedir:

⁴⁴ İbnu Teymiyye, İktiza’us Sirat’il Mustakim, 2/694.

⁴⁵ İbnu Teymiyye, İktiza’us Sirat’il Mustakim, 2/697.

Görüldüğü gibi Şeyh’ul İslam İbnu Teymiyye, Eba Butayn’ın da belirttiği gibi cehalet, te’vil ve taklidi bizzat büyük şirk olan ameller için değil, bid’at olan bazı ameller için mazeret addetmiştir. Vallahu A’lem.

“Bazı kimselerin, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in mezarından veya bazı salihlerin mezarlarından selam işittikleri ve Sa’id bin Museyyeb *Rahimehullah*’ın⁴⁶ “Harre (olaylarının) gecelerinde Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in mezarından ezan sesi duyduğu” yolundaki nakillerin hepsi haktır, lakin konumuzun dışındadır. Bizim üzerinde durduğumuz hususlar bunlardan daha önemli ve daha büyüktür.

Aynı şekilde, rivayet edildiğine göre adamın biri Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in kabrine gelerek ona, Kül Yılı’ndaki kuraklıktan dolayı şikâyetle bulundu. Bunun üzerine (rüyasında) kendisine; Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in, Ömer *Radıyallahu Anh*’a gitmesini ve ona insanlarla beraber yağmur duasına çıkmasını, emrettiğini görmüştür. Bu rivayet de (aynı şekilde) bizim konumuzun dışında kalmaktadır.⁴⁷

⁴⁶ Sa’id bin Müseyyeb *Rahimehullah*, tabiinin büyüklerinden ve önde gelen fakihlerindendir. Yaklaşık 90H yıllarında vefat etmiştir. Ondan gelen sözkonusu rivayeti Ebu Nu’aym, el-Hilyet’ul Evliya, 510’da rivayet etmiştir.

⁴⁷ Bu zikri geçen rivayette Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in kabrine gidip şikayette bulunmaktan maksad, ondan Allah’u Te’ala’ya dua etmesini istemektir. Bu ise bizzat Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in şahsından yardım istemekten farklıdır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’e dua edip Allah’u Te’ala’dan başkasının güç yetiremeyeceği şeyleri ondan talep etmek büyük şirk iken, onun duasını ve şefa’atini talep etmek hususunda tafsilat vardır.

Bu amel, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in sağlığında ittifakla caizdir. Ölümünden sonra ise bid’attir, bu hususta sahih bir rivayet ulaşmamıştır. Ancak bu ameli yapan kişi Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in gaybı bildiğini, kendisine seslenen herkese dilediği gibi icabet edeceğini veya Allah’u Te’ala’nın izni olmasa da dilediği gibi şefa’at edebileceğini iddia ederse bu İslamdan çıkartan bir şirk olur.

İbnu Teymiyye’nin zikrettiği bu rivayet ve benzerlerinde olduğu gibi bu şirk i’tikadları taşımadan sırf Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in kabrine gidip şefa’at veya dua talep etmekten dolayı kişi kâfir olmaz. Günümüzde bu

amele şirk hükmünü veren cahiller buna dair hiçbir delil getiremedikleri gibi usulen de burada nasıl bir şirk ve Allah'ı Te'ala'dan başkasına yöneltilmiş ne tür bir ibadet olduğunu asla izah edemezler. Üstelik bu amel, açık bir küfür olsa zayıf senedlerle de olsa, asla ümmetin kitaplarında yer bulamazdı. Hak ne bu türden rivayetlere dayanarak bu amelleri meşru görenlerin, ne de ifrata giderek buna küfür hükmü verenlerin dediğidir. Hak olan bu amelin dinden çıkartmayan bir bid'at olduğudur.

Şimdi İbnu Teymiyye'nin zikretmiş olduğu sözkonusu rivayeti nakleden İbnu Ebi Şeybe (v. 235H) şöyle demiştir:

«حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ مَالِكِ الدَّارِ، قَالَ: وَكَانَ خَارِزَ عُمَرَ عَلَى الطَّعَامِ، قَالَ: أَصَابَ النَّاسَ قَحْطٌ فِي زَمَنِ عُمَرَ، فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اسْتَسْقِ لَأَمْتِكَ فَإِنَّهُمْ قَدْ هَلَكُوا، فَأَتَى الرَّجُلُ فِي الْمَتَامِ فَقِيلَ لَهُ: أَنْتَ عُمَرُ فَأَقْرِئَهُ السَّلَامَ، وَأَخْبِرْهُ أَنَّكُمْ مُسْقِيُونَ وَقُلْ لَهُ: عَلَيْكَ الْكَيْسُ، عَلَيْكَ الْكَيْسُ، فَأَتَى عُمَرَ فَأَخْبَرَهُ فَبَكَى عُمَرُ ثُمَّ قَالَ: يَا رَبِّ لَا أَلُو إِلَّا مَا عَجَزْتُ عَنْهُ»

Bize Ebu Muaviye, el-Ameşten; o da Ebu Salihten; o da Malik ed-Dar'dan haber verdi ve dedi ki; "Ömer Radiyallahu Anh'ın yiyecekten sorumlu haznedarı Malik ed-Dar şöyle demiştir: Ömer Radiyallahu Anh'ın zamanında insanların başına bir kıtlık felaketi geldi. Bir adam Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in kabrine geldi ve dedi ki: Ya Rasulullah, ümmetin için yağmur iste, çünkü onlar mahvoldular. Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem, adama rüyasında göründü ve ona denildi ki: Ömer'e git, ona selam söyle, size yağmur yağdırılacağını haber ver. Ve ona de ki: Akıllı Ol! Akıllı Ol! Adam Ömer'e geldi ve ona haber verdi. Bunun üzerine Ömer Radiyallahu Anh ağladı ve dedi ki: Ya Rabbi, ben ancak gücümün yetmediğini terkettim." (İbnu Ebi Şeybe, el-Musannef, 32002)

İbnu Hacer aşağıda geleceği üzere bu rivayetin senedinin sahih olduğunu beyan etmiştir. Beyheki ise Delail'un Nubuvve, 7/47'de bu hadisi yine Malik ed-Dar'a ulaşan farklı bir kanaldan rivayet etmiş; İbnu Kesir ise el-Bidaye ve'n Nihaye'de (10/74) Beyheki'nin bu rivayetin sahih olduğunu

söylemiştir. Bu haberi ayrıca İbnu Ebi Hayseme, Tarih'inde (2/80, 1818) ve Halili, el-İrşad'da (1/313) tahrir etmiştir.

Malik ed-Dar'ın Ömer *Radıyallahu Anh* zamanında yaşamış bir tabiin mensubu olduğu bilinmekle beraber hali yani adalet ve zabt durumu meçhuldur. Bu yüzden Münziri, et-Tergib'te (2/29) ondan rivayet edilen başka bir hadisi naklettikten sonra şöyle demiştir: "Malik ed-Dar'a kadar bütün raviler meşhur sika ravilerdir lakin Malik ed-Dar'ı tanımıyorum!" İbnu Hibban, hakkında cerh varid olmamış meçhul ravileri de güvenilir saydığından onu es-Sikat adlı eserine almıştır. Ebu Ya'la el-Halili de, "Malik ed Dar'ın kadim bir tabii oluşunda ittifak edilmiştir" demektedir ve tabiin'in ondan övgü ile bahsettiklerini belirtmektedir. Sonra bu rivayeti aktararak Ebu Salih'in Malik ed Dar'dan rivayetinin mürsel olduğunu söylemektedir. (Ebu Ya'la el-Halili, el-İrşad fi Marifeti Ulema'il Hadis, 1/313-316) Vallahu A'lem.

İbnu Hacer el-Askalani, "Fethul Bari" adlı eserinde (2/494) der ki: "İbnu Ebi Şeybe sahih isnatla rivayet etmiştir... (kıssayı zikrederek)... Seyf (bin Ömer et-Temimi v. 200H) "el-Futuh (el-Futuh'ul Kebir)" adlı eserinde yukarıda zikredilen uykuyu gören şahsın sahabeden Bilal bin el-Haris olduğunu rivayet etmiştir." Seyf bin Ömer ise Zehebi'nin Mizan'da çeşitli âlimlerden naklettiği üzere hadis uydurmakla hatta zındıkla itham edilmiştir ve zayıf addedilmiştir. (Zehebi, Mizan'ul İ'tidal, 2/255-256) Böylece bu fiili yapan şahsın sahabe olduğunu nakleden Seyf'in zayıflığı ortaya çıkınca bunun sahabeye ait bir fiil olduğu iddiası çürümüş olmaktadır.

Hadisin sened yönünden durumu bu şekilde birtakım zaaf lar içermektedir. Hadisin sahih olduğu farzedilse bile, şer'i delil olma özelliği yoktur. Âlimler bu hadisle istidlalin geçerli olmayacağını birkaç yönden açıklamışlardır:

1- Burada Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve ashabının bir kavli sözkonusu değildir nihayetinde rüyada Rasulullah'ı görmek sözkonusudur. Bir kimsenin Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'i rüyada görmesi ise o şahsın faziletine veya yaptığı amellerin doğruluğuna delalet etmez. Kısacası rüyanın şer'i at nezdinde delil olmaması hasebiyle bu kıssanın sahih olduğu farzedilse bile delil teşkil etmeyeceği beyan edilmiştir.

2- Rüayı gören şahsın Ömer *Radıyallahu Anh*'a rüyanın öncesinde kabre gidip Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den dua talebinde bulunduğunu haber verdiği ve Ömer *Radıyallahu Anh*'ın da bu ameli onayladığı açık değildir, buna dair bir şey nakledilmemiştir.

Buna benzer başka bir misal ise bazı kimselerin Nebi *Salallahu Aleyhi ve Sellem* veya ondan başkasından ihtiyaçlarının giderilmesini dilemeleri ve bu dileklerinin yerine getirilmesi- dir. Bu da çok görülen bir olaydır. Bu (da) bizim konumuzun dışındadır.⁴⁸

Şeyh, devamla şöyle demektedir: Bütün bunlar kabirlerin yanında namaz kılmayı ve (kabir yanında) dua etmek ve kurban kesmek için yönelmeyi müstehab addetmeyi gerektirmez. Çünkü kabirlerin yanında (namaz, kurban vb.) ibadetlere yönelme, Şari tarafından bildirilen bir çok tehlikesi bulunmaktadır.”⁴⁹

Sonra şeyh *Rahimehullah* diyor ki:

“Ben bunları, bizim bahsettiğimiz şeylere zıt olduğu vehmedildiğinden dolayı değindim, oysa durum böyle değildir. Kabirlerin yanında namaz kılmanın ve oraları mescid edinme-

3- Bir kimsenin yaptığı bir duanın veya işin kabul görmesi her zaman için o yapılan amelin salih bir amel olduğunu göstermez. Nitekim Hristiyanlar ve başka müşriklerin Allah’u Te’ala’dan başkasına dua ettikleri halde bir hikmetten dolayı isteklerinin yerine geldiği vaki olmaktadır. (Şeyh Abdullatif bin Abdirrahman, *Misbah’uz Zalam*, 465-468 sayfaları arasından özetlenmiştir. Benzer açıklamalar için bkz. Süleyman bin Sehman, *ez-Ziya’uş Şarik*, 546-551)

Kısacası bu ve buna benzer rivayetler Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in kabrine gidip dua veya şefa’at talebinde bulunan bazı kimselerden bahsetse de bunlar bu fiilin caiz olması için yeterli delil teşkil etmez. Tevessül bir ibadet çeşidi olduğu için ve ibadetler de tevkiyi yani sınırları nassla tayin edilen şeyler olduğundan dolayı böyle geçersiz delillerle Allah’u Te’ala’ya yaklaşma amaçlı bir tevessül şekli icad edilemez. Vallahu A’lem. Bu son madde Şeyh’ul İslam İbnu Teymiyye’nin de yukarda alıntı yapılan yerde izah etmeye çalıştığı meseledir.

⁴⁸ İbnu Teymiyye, *İktiza’us Sirat’il Mustakim*, 2/728.

⁴⁹ İbnu Teymiyye, *İktiza’us Sirat’il Mustakim*, 2/728.

nin yasaklanması kabir ehlini küçümsemekten kaynaklanmıyor. Bilakis bu yasağın sebebi insanların fitneye düşmesinden korkulduğu içindir. Fitne ise ancak sebepleri olduğu zaman meydana çıkar. Kabirlerde, kendisinden korkulan fitne hâsıl olmuş olmasaydı, insanlar bundan alıkonmazlardı.”⁵⁰ (İbnu Teymiyye’den yapılan) alıntı burada sona erdi.

Şeyhin; “bu konumuzun dışındadır” sözüne dikkat et! Bunda bizim zikrettiklerimize zıt olan hiçbir husus yoktur. Çünkü Şeyh’ul İslam kabirlerin yanında Allah’u Te’ala’ya dua etmek için kabirlere yönelmenin yasaklanmış bir bid’at olduğunu belirtmiş, hakeza; ölümlere, gaibte olanlara dua etmenin, onlardan istigasede (imdad/yardım talebinde) bulunmanın ise şirk olduğunu açıklamıştır. O, bütün bu zikrettiklerinde belirttiği hususlara zıt olan bir şey olmadığını bu hususta oluşabilecek vehimleri def etmek için zikretmiştir.

Dinin Aslında Cehaletin Mazeret Olduğunu İddia Edenlere Reddiye:

Müşrikler hakkında (onları savunmak için) mücadele edenlerden bazıları, ailesine ölümünden sonra kendisini yakmalarını vasiyet eden adamın kıssasından şu neticeyi çıkarmaktadırlar: “Kim cehaletten dolayı küfür işlerse muannid (hakka karşı bilerek inat eden biri olması) dışında, ne kâfir olur ne de tekfir edilir.”⁵¹

⁵⁰ İbnu Teymiyye, İktiza’us Sirat’il Mustakim, 2/728.

⁵¹ İmam Müslim’in Sahih’inde, Ebu Hureyre Radıyallahu Anh’dan naklettiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

“Hiç hasenat işlememiş bir adam ehline dedi ki: Ben öldüğümde cesedimi yakın sonra külünün yarısını karaya diğer yarısını da denize savurun. Vallahi Allah bana kadir olursa alemlerde kimseye

Bütün bunların hepsine cevaben denilir ki: Şüphesiz Allah Subhanehu; *“Elçilerini müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak gönderdi ki elçilerden sonra insanların Allah’a karşı (savunacak) bir hüccetleri olmasın.”* (bkz: Nisa 4/165) Bu rasullerin kendisiyle gönderildikleri ve davette bulundukları şeylerin en büyüğü; bir olan ve ortağı bulunmayan Allah’u Te’ala’ya ibadet ve Allah’u Te’ala’dan başkasına ibadet manasına gelen şirkten sakındırmaktır. Büyük şirk işleyen kişi cehaletinden ötürü mazur sayılacaksa, (cehaletinden ötürü) mazur sayılmayan kim kalır?

Bu iddianın lazımı, muannid (hakka karşı bilerek inat eden) müstesna Allah’u Te’ala’nın hüccetinin hiç kimse aleyhine geçerli olmamasını gerektirir. Bununla beraber bu iddia sahiplerinin bu meselenin (tekfirin) aslını reddetmeleri mümkün değildir. Bilakis, çelişkiye düşmeleri de kaçınılmazdır. Zira bu kimsenin Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in risaletinde veya ölümden sonra diriliş hakkında veya buna benzer usul’ud din kapsamındaki konularda şüphe eden kimsenin tekfirinde duraksaması mümkün değildir. Hâlbuki bu şüphecide (tıpkı tekfirinde duraksadıkları diğer müşrikler gibi) cahildir.

Oysa fukaha *Rahimehumullah*, fıkıh kitaplarında mürtedin hükmünü zikrederler ki bu; İslam’ından sonra bir söz, bir fiil yahut şüphe veya inançtan dolayı kâfir olan müslüman demektir. Şüphenin (şekkin) sebebi ise cehalettir. (Cehaleti mazaret görenlerin ileri sürdüğü) bu iddianın gereği olarak Ya-

vermediği bir azapla bana azap edecektir. Adam öldüğünde emrettiğini yaptılar. Allah da karaya emretti, kendisindekileri topladı. Denize de emretti o da kendindekileri topladı. Sonra da ona dedi ki: Sen bunu neden yaptın? O da ey Rabbim! Biliyorsun ki Sen’in korkundan yaptım, dedi. Allah da ona mağfiret etti.” (Buhari, 3479, 6480; Müslim, 2756)

hudi ve Hristiyanların cahillerinin; keza cehaletlerinden dolayı güneş, ay ve putlara secde edenlerin ayrıca (kendisine ilah dediklerinden ötürü) Ali bin Ebi Talib *Radıyallahu Anh*'ın ateşle yaktığı (İbnu Sebe ve tabilerinden olan) kimselerin kâfir olmamasını gerektirirdi. Çünkü biz bunların cahil olduğunu kesin olarak biliyoruz. Hâlbuki âlimler, Yahudi ve Hristiyanları tekfir etmeyen yahut onların küfründe şüphe edenlerin dahi küfründe icma etmiştir. Oysa biz onların çoğunun cahiller olduğunu yakinen bilmekteyiz.⁵²

Şeyh Takiyyuddin (İbnu Teymiyye) şöyle demiştir: “Her kim sahabeye ve onlardan bir tanesine söver de, sövmesine Ali *Radıyallahu Anh*'ın ilah ya da nebi olduğu veya Cebrail *Aleyhisselam*'ın hata ettiği (ve bu surette haşa vahyi Ali *Radıyallahu Anh*'a getirecekken Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'e getirdiği) i'tikadını ilave ederse bu kimsenin küfründe şüphe yoktur, hatta bu kimsenin tekfirinde duraksayan kimsenin de küfründe şüphe edilmez.

Her kim de, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den sonra sahabelerden sayısı on küsur kişiyi geçmeyen az bir topluluk dışında hepsinin irtidat ettiğini iddia eder veya onların fasık olduğunu söylerse, bunu söyleyen kimsenin de küfründe şüphe yoktur, hatta kim bunun küfründe şüphe ederse o kimse de aynı şekilde kâfirdir.”⁵³

Yine şöyle demiştir: Her kim Allah Subhanehu ve Te'ala'nın:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

⁵² İleride gelecek olan Cahız ile alakalı konu ve dipnotuna müracaat ediniz.

⁵³ İbnu Teymiyye, es-Sarim'ul Meslul, 518.

“Rabbin Kendisinden başkasına ibadet etmemenize hükmetti!..” (İsra 17/23) kavlinin “takdir etti” manasında olduğunu zannedip, Allah’u Te’ala’nın takdir ettiği her şeyin de mutlaka vuku bulacağından hareketle putlara ibadet edenlerin de aslında Allah’u Te’ala’ya ibadet etmiş olacağını iddia ederse bu kimse bütün kitaplara göre, küfürde insanların en şiddetlisidir.” (Şeyh’ul İslam İbnu Teymiyye’den yapılan) alıntı burada sona erdi.⁵⁴

Bütün bu iddiaları öne sürenlerin, ilim, zühd ve ibadet ehli kimseler olduğunda ve bu iddialarının cehaletten kaynaklandığı hususunda şüphe yoktur.

Allah Subhanehu kâfirlerin, rasullerin onları davet ettiği yol hakkında ve ölümden sonra diriliş hakkında şüphede olduklarını haber vermiştir. Onlar rasullerine hitaben dediler ki:

﴿وَأَنَا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ﴾

“Bizi kendisine çağırdığınız şeye karşı derin bir şüphe içindeyiz, dediler.” (İbrahim 14/9);

﴿وَأِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٌ﴾

“Onlar, onun hakkında derin bir şüphe içindedirler.” (Fussilet 41/45)

Yine onlardan haber vererek şöyle demiştir:

﴿إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُستَيْقِينَ﴾

⁵⁴ Bunu, bütün kainatın -haşa- Allah olduğunu savunan İbnu Arabi gibi vahdeti vücudçular iddia etmiştir. (Bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 2/124)

“Biz bu (kıyamet hususunda) ancak zannediyoruz. Bu konuda kesin bir bilgi sahibi de değiliz.” (Casiye 45/32)

Kâfirler hakkında şöyle demiştir:

﴿إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾

“Çünkü onlar, Allah’ı bırakıp, şeytanları veliler edindiler. Kendilerini de doğru yolda sanırlar.” (A’raf 7/30)

Allah’u Te’ala şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا﴾

“De ki: Çalışma bakımından en büyük kayba uğrayan kimseleri size haber verelim mi? Bunlar, güzel iş yaptıklarını zannettikleri halde, dünyadaki tüm çalışmalarını boşa gitmiş olan kimselerdir.” (Kehf 18/103-104)

Yine onları cehaletin en son noktasıyla vafsetmiştir, tıpkı Allah’u Te’ala’nın şu kavlindeki gibi:

﴿هُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَهُمْ أُذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾

“Onların kalpleri vardır, onunla fıkhetmezler; gözleri vardır, onunla görmezler; kulakları vardır, onunla işitmezler. Onlar hayvanlar gibidir, hatta onlardan da aşağıdırlar. İşte onlar gafillerdir.” (A’raf 7/179)

Allah Subhanehu ve Te’ala taklitçileri (peşpeşe) iki ayette onlardan hikâye ettiği şu sözleriyle kınamakta ve bununla beraber onları tekfir etmektedir:

﴿إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّهُتَدُونَ﴾

“Biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk. Biz de onların izlerine uyarız...” (Zuhruf 43/22-23)

Âlimler, bu ve benzeri ayetlerle Allah’u Te’ala’yı ve risaleti bilme konusunda taklidin caiz olmadığını istidlal etmiştir. Allah’u Te’ala’nın hüccetlerini ve açıklamalarını anlamasalar bile, Allah Subhanehu’nun hücceti insanlar üzerine kendilerine elçilerin gönderilmesiyle kaim olmuştur.

Her müçtehidin, yapmış olduğu içtihadında doğruya isabet edip etmediği hakkında söz ederken, bu konuda cumhurun görüşünü (yani); “Her müçtehid, yapmış olduğu içtihadında doğruya isabet edemez. Hak, müçtehidlerin görüşleri arasında sadece birisindedir.” kavlini tercih eden Şeyh Muvaffakuddin Ebu Muhammed bin Kudame *Rahimehullah*⁵⁵ şöyle der:

“Cahız, İslam milletine (dinine) muhalif olanlardan, araştırdığı halde hakkı idrakten aciz olan kişinin mazur olup günahkâr olmadığını iddia etmiştir.”⁵⁶

İbnu Kudame, devamla şöyle dedi:

“Cahız’ın söylediği bu görüş, kesin olarak batıldır, Allah’u Te’ala’yı inkârdır, O’nu ve Rasulü’nü reddetmektir. Zira biz kesin olarak biliyoruz ki; Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Yahudi

⁵⁵ İbnu Kudame (v. 620H), Hanbeli imamlarının büyüklerinden olup “el-Muğni” adlı eserin sahibidir. Bu zatın fıkıh usulüyle alakalı “Ravdat’un Nazır” isimli bir eseri vardır. Şeyh Eba Butayn yukardaki ibarenin devamında İbnu Kudame’nin sözlerini bu eserden nakletmektedir.

⁵⁶ Amr bin Bahr el-Cahız, (v. 255H) Mu’tezile’nin önde gelenlerinden ve kelimcilerinden, aynı zamanda edebiyatçı yönüyle ön plana çıkan bir kimsedir.

ve Hristiyanlara İslam'a girmelerini ve ona tabi olmalarını emretmiş ve (küfürde) ısrar etmelerinden ötürü onları kınamıştır. Keza onların hepsiyle savaşmış ve onlardan bülûğ çağına ulaşmış olan (yetişkin) kimseleri öldürmüştür.⁵⁷

⁵⁷ Bu hususta Kadı İyaz "eş-Şıfa" adlı eserinde şunları zikretmektedir:

"Cahız ve Sümame, halkın pek çoğundan, kadınlardan, akli kısa olanlardan hristiyanlar ve yahudileri taklit edenler hakkında, Allah'ü Te'ala'nın onların üzerinde bir hücceti olmadığını söylemişlerdir. Zira onların istidlal edecek derecede tabiatları müsait değildir. Gazali de et-Tefrika adlı kitabında, bu görüşe yakın bir tarafa meyletmiştir.

Bunları söyleyenlerin hepsi icma ile kâfirdirler. Zira Hristiyan ve Yahudiler'den herhangi birisini ve müslümanların dininden sözle veya fiil ile irtidat ederek ayrılan birini tekfir etmeyen yahut onları tekfir etmede tereddüt edip kararsız kalan veya şüphe eden herkes icma ve ittifak ile kâfirdir. Kadı Ebu Bekr der ki; Bu meseledeki hüküm ve bu konudaki icma, onların küfrünü ortaya koymaktadır. Her kim ki bu hususta tereddüt ederse, Kitabı ve Sünneti yalanlamış veya onlar hakkında şüphe etmiş olur ki, yalanlama ve şüphe de ancak kâfir işidir." (Bkz. Kadı İyaz, Şıfa-ı Şerif Tercüme ve Şerhi, Rehber Yayınları, 591-597)

Şıfa'yı neşredenler bu ibareye koydukları dipnotta İbnu Hacer'den bu görüşün Gazali'ye ait olmadığını naklediyorlar. Doğrusunu Allah bilir.

Görüldüğü üzere Cahız'ın tenkid ve tekfir edilen usulu ile günümüzde tekfir için hüccetin bilinmesini ve anlaşılmasını şart koşan kimselerin usulü aynıdır. İkisi de hüccetin kaim olmasını, anlaşılmasına bağlamaktadır ve azabı, sadece bilerek inad edenlere has kılmaktadır. Günümüzdeki sapıklar buna ilaveten daha önceki mühlid seleflerinin yapmadığı bir şeyi yapıp Allah'ü Te'ala'ya ortak koşanlara müslüman ismini vermektedirler. Onlar Kur'an'a ulaşan veya ulaşma imkanı olan bir topluluğun kendilerine arız olan bazı şüpheler ve karışıklıklardan dolayı hücceti anlamadıkları takdirde azab görmeyeceklerini ve dünya hükmü itibarıyla de kâfir olmayacaklarını iddia etmektedirler. Cahız ve benzerleri bundan daha hafifini dile getirdikleri halde tekfir edilmişlerdir. Zira onlar Yahudi, Hristiyan ve benzerlerinin müslüman olmadıklarını kabul ettikleri halde hücceti idrak etmekten aciz olan cahil tabakanın azab görmeyeceğini iddia etmişlerdir. Bunlar ise Allah'ü Te'ala'ya ibadette ortak koşan kimselerin -eğer dilleriyle

Biz bilmekteyiz ki (İslam Dini'nin muhaliflerinden) bile bile inad eden kimseler azdır. Birçoğu mukallid olup, ataları-nın dinini taklid yoluyla i'tikad etmektedirler. Bunlar Nebi *Sal-lallahu Aleyhi ve Sellem*'in mucizelerini ve doğruluğunu bilmezler. Kur'an'da buna delalet eden ayetler oldukça fazladır. Allah'ı Te'ala'nın şu kavilleri gibi:

﴿ذٰلِكَ ظَنُّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَوَيْلٌ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنَ النَّارِ﴾

"Bu, inkâr edenlerin zannıdır. Vay o inkâr edenlerin ateşteki haline!" (Sa'd 38/27);

﴿وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ اَرَدَاكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ﴾

"Rabbiniz hakkında beslediğiniz zan var ya, işte sizi o mahvetti ve hüsrana uğrayanlardan oldunuz." (Fussilet 41/23);

﴿اِنَّ هُمْ اِلَّا يَظُنُوْنَ﴾

"Onlar sadece zanda bulunuyorlar." (Casiye 45/24);

﴿وَيَحْسِبُوْنَ اَنَّهُمْ عَلٰى شَيْءٍ﴾

"Kendilerinin bir şey (hakikat) üzerinde olduklarını sanırlar." (Mücadele 58/18);

﴿وَيَحْسِبُوْنَ اَنَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ﴾

şehadet getiriyorlarsa- ahirette azab görmeyeceğini, üstelik dünyada da müslüman hükmü alacaklarını iddia etmektedirler.

“Onlar, kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.” (Zuhruf 43/37)

﴿الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ
صُنْعًا أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ﴾

“Bunlar, güzel iş yaptıklarını zannettikleri halde, dünyadaki tüm çalışmaları boşa gitmiş olan kimselerdir. İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O’na kavuşmayı inkâr edenlerdir.” (Kehf 18/104-105)

Kısacası; Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem’i yalanlayanların yerilmesi(ne dair deliller) Kitab ve Sünnet’te sayılamayacak kadar çoktur.” (İbnu Kudame’den yapılan) alıntı burada sona erdi.⁵⁸

Âlimler der ki: Her kim, (İslam’ın şartı olan) beş ibadetten birinin vucubiyetini inkâr eder veya onlardan birisi hakkında; “bu Sünnet’tir, vacip değildir” der veya ekmeğin ve onun benzeri (helallığında icma olan) bir şeyin helallığını veyahut da içkinin ve onun benzeri (haramlığında icma olan) bir şeyin haramlığını inkâr ederse veya bu hususta şüphe ederse, -eğer ki o şahısla benzer durumda olan kişilerin (müslümanların arasında veya İslam diyarında yetişenler gibi) bu hususlarda bir cehaletleri yoksa- kâfir olur. Eğer, o şahısla benzer durumda

⁵⁸ İbnu Kudame, Ravdat’un Nazır ve Cennet’ul Menazir, 2/351-352.

Bu konuyla alakalı geniş bilgi için yukardaki alıntıda zikri geçen ayetler hakkında İbnu Kesir Tefsiri gibi eserlerin yanı sıra bilhassa İbnu Cerir et-Taberî’nin (v. 310H) Tefsiri’nde yaptığı açıklama ve nakillere müracaat edilebilir. Ayrıca bkz. İbnu Mende, Kitab’ut Tevhid, 1/315, Marifetullah (Allah’ı Bilme) ve Vahdaniyyet (O’nu Birleme) Hususunda Hata Eden Müctehidin Muannid (Hakka Karşı Bilerek İnat Eden) Gibi Olduğuna Dair Deliller Babı.

olan kişilerin, bu hususlarda (İslam'a yeni girmiş olmaktan vb. sebeblerden dolayı) cehaleti varsa, ona bunlar öğretilir. Şayet öğretildikten sonra ısrar ederse kâfir olur ve öldürülür.⁵⁹

⁵⁹ Eba Butayn'ın naklettiği bu ibarenin benzerleri bilhassa Hanbeli fıkhına dair bazı kitapların mürted bablarında yer almaktadır. Bu hususlardaki cehaletin ancak küfür diyarında vb. yerlerde ilim elde etme imkanına sahip olmayan kişilere has olduğuna dair parantez içi açıklama ve diğer parantez içi ilaveler de Hanbeli mezhebine ait fıkıh kitapları olan Keşşaf'ul Kına (6/173) ve Şerhu Munteha'l İradat (3/395)'ten ve Menar'us Sebil, (2/405) ve benzerlerinden iktibas edilmiştir. Ayrıca; er-Ravd'ul Murbi, Metalibu Ul'in Nuha ve diğer Hanbeli kitaplarının mürted bablarına bakılabilir.

Şüphesiz ki bu zikredilen cehalet, ancak tevhidin ve imanın haricindeki farzlar ile şirkin ve küfrün haricindeki haramlarla alakalı sözkonusu olabilir. Tevhid hakkındaki cehalet ise, ister küfür diyarında ister İslam diyarında olsun; kişiye hüccet ulaşmış veyahut da ulaşmamış olsun asla mazeret addedilmez ve bu kimse kâfir sayılır. Kendisine davet ulaşmamış olan kişilerin Allah hakkındaki cehaletinin küfür sayılacağı konusunda Mervezi (v. 294H), "Ta'zimu Kadr'is Salat" adlı eserinde hadis ve sünnet ehlinde bir cema'atin şöyle dediğini nakletmektedir:

"Allah'u Te'ala'ya dair ilim, iman; O'nun hakkındaki cehalet ise küfür demektir. Bunun gibi farzlara dair bilgi, imandır; ancak bunlar hakkında farz kılınışlarından önceki cehalet ise küfür demek değildir.

Çünkü Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in ashabı; Allah'u Te'ala, elçisini onlara ilk gönderdiği sırada Allah'u Te'ala'ya imanlarını ikrar ettiler ve lakin bunun akabinde kendilerine farz kılınan hususları bilemediler. Buna rağmen gelecek olan farzlara dair bu cehaletleri, küfür olmadı. Akabinde Allah'u Te'ala onlara farzları indirdi. İşte bu farzları ikrar etmeleri ve onları yerine getirmeleri iman oldu. Mamafih onu inkâr eden ise Allah'u Te'ala'nın haberini yalanladığı için, kâfir oldu. Şayet Allah'u Te'ala'dan bir haber gelmemiş olsaydı sırf buna dair cehaleti sebebiyle hiç kimse kâfir olmazdı. Bu bağlamda haberin gelişinden sonra Müslümanlardan bunu duymayan olursa bu cehaleti sebebiyle yine kâfir olmamaktadır. **Ne var ki Allah'u Te'ala'ya dair bilgisizlik (cehalet) her halükarda küfürdür. Bu, ister haberin gelişinden önce olsun ister sonra."** (Mervezi, Tazim'u Kadr'is Salat, 2/520)

Âlimler bu hususta; “ta ki ona hak apaçık bir şekilde ortaya çıkarılıp o da inad ederse kâfir olur” dememişlerdir. Ayrıca bizler; ‘Ben bunun hak olduğunu biliyorum ve buna rağmen ona bağlanmıyorum ve onu kabul etmiyorum!’ diyene kadar o kimsenin inatçı olduğunu bilemeyiz. Zaten böyle bir kimse neredeyse yok gibidir. Her mezhepten âlimler, sayamayacağımız kadar; sahibini küfre sokacak sözler, fiiller ve i’tidatlar zikretmişler ve bunların hiçbirisini inatçı kimse ile kayıtlamamışlardır. Te’vil ile hatalı içtihat ederek, mukallid olarak veya cahil olarak küfür işleyenin mazur olacağını iddia eden kimse, hiç şüphesiz Kitab’a, Sünnet’e ve İcma’ya muhalefet etmiştir.⁶⁰ Bununla beraber bu kimsenin bunun (dinin as-

⁶⁰ Allame İbn’ul Kayyim, Tarik’ul Hicreteyn adlı eserinde, mükelleflerin ahiretteki tabakalarını anlattığı yerde 17. Tabaka başlığı altında cehalet ile küfür ve şirk işleyenlerin tekfiri hakkındaki icmayı şu şekilde nakletmektedir:

“Bu tabakayı, kâfirlerin cahil ve mukallitleri, tabileri ve onlarla beraber hareket eden eşekleri oluşturur. Bunlar önderlerine tabi olarak şöyle derler: “Biz babalarımızı bir din üzere bulduk ve bizde onların izinden gidenleriz.” Fakat bununla beraber bunlar Müslümanları kendi hallerine bırakmış ve onlara savaş açmamışlardır.

Örneğin, Müslümanlara karşı savaşanların kadınları, hizmetçileri ve onların yaptığı gibi Allah’ın nurunu söndürmeye, dinini yıkmaya ve kelimesini kökünden söküp atmaya çalışmayan tabileri gibi. İşte bunlar hayvanlar gibidirler.

Muhakkak ki İslam ümmeti, bunların, kendi lider ve önderlerini taklid eden cahiller olsalar dahi kâfir oldukları hususunda ittifak etmiştir. Ancak bid’at ehli olan birinden şöyle bir görüş hikaye edilmiştir: “Bunların ateşe gireceklerine hükmedilemez. Zira bunlar, davetin ulaşmadığı kimseler konumundadırlar.” (Burada bahsedilen bid’atçı, Mu’tezile’nin imamlarından Cahız’dır. Onun bu görüşü hakkında daha önce bilgi verilmişti.)

Şüphesiz ki bu görüş, sahabe, tabiin ve onlardan sonra gelmiş olan müslümanların imamlarından hiç kimsenin iddia etmediği bir görüştür.

Ancak bu, İslam'da sonradan çıkartılmış olan kelimelerden bazılarının görüşüdür. Halbuki Peygamber efendimiz *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sahih bir hadiste şöyle buyururlar:

"Muhakkak ki her doğan çocuk, fıtrat (dini İslam) üzere doğar. Daha sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan ve Mecusi yaparlar." (Buhari, 4775, 6599-6600; Müslim, 2658-2659; Ebu Davud, 4714; Tirmizi, 2287; Malik, Muvatta, 575)

Görüldüğü gibi bu hadisi şerifte, onu fıtrat dininden Yahudiliğe, Hristiyanlığa ve Mecusiliğe nakledenin onun anne babası olduğu belirtilmiştir. Burada çocuğu yetiştiren anne babası ve onların üzerinde bulundukları dini ortamdan başkası göz önüne alınmış değildir.

Yine Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

"Muhakkak ki cennete, ancak Müslüman olan nefis(ler/insanlar) girecektir." (Buhari, 3062; Müslim, 221)

Hiç şüphe yok ki bu mukallid, Müslüman değildir. Halbuki o akıl sahibi bir mükelleftir. Akıl sahibi olan mükellefler ise; ya Müslüman veya kâfir olmak zorundadırlar, bunlar için üçüncü bir seçenek yoktur. Davetin ulaşmadığı kimselere gelince, bu durumda bunlar zaten mükellef değildirler. Bunların hükmü, çocuk iken ölenlerle delilerin hükmü gibidir ki, daha önce bu konudan bahsetmiştik.

İslam: Allah'ı bilmek, sadece O'na ibadet etmek, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak, Allah'a ve Rasulü'ne iman etmek, Rasul'ün getirdiklerinde ona tabi olmaktır. Kul bunu yapmadığı sürece müslüman olamaz. Eğer inatçı ve zorba bir kâfir değilse de, en azından cahil bir kâfirdir.

Netice olarak bu tabaka ehli, inatçı olmayan cahil kâfirlerdir. Şüphesiz ki bunların inatçı olmamaları, kâfir olmaktan onları kurtarmaz. Çünkü kâfir, Allah'ın birliğini inkâr eden ve Rasulü yalanlayan kimselerdir. Bu bazen inatçı olmaktan kaynaklanır, bazen de cehaletten ve inat ehlini taklid etmekten kaynaklanır. İşte bu ikinci kısımdakiler, her ne kadar inatçı olmasalar da inatçı olanlara tabi olmuşlardır.

Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde Allah'ı Te'ala, kendi geçmiş ataları olan kâfirleri taklid edenlerin azap edileceklerini, tabi olanların tabi oldukları kimselerle beraber cehennemde olacaklarını ve orada tartışacaklarını haber vermektedir. Tabi olanlar şöyle diyecekler:

lını ihlal edenlerin tekfiri meselesinin) aslını nakzetmesi (bozması) kaçınılmazdır. (Bu meselenin) aslını reddederse; tıpkı Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in risaletinde şüphe edenin tekfirinde duraksayanlar ve benzerlerinde olduğu gibi, hiç şüphe yok ki kâfir olur.

Kudret Hadisi'nden Cehaletin Mazeret Olduğuna Delil Getirmeye Çalışanlara Cevap

Ehline kendisini yakmalarını vasiyet eden ve Rabb Subhanahu'nun sıfatlarından birinde şüphede olmasına rağmen Allah'ü Te'ala'nın bağışladığı adama gelince; şüphesiz bu şahsa risalet çağrısı ulaşmadığından dolayı mağfiret edilmiştir. Nitekim ulemadan birçok kişi böyle demiştir.⁶¹

"...Ey Rabb'imiz, işte bunlar bizi saptırdı, onlara ateşten bir kat daha azab ver. (Allah) buyurur ki: Her biri için bir kat (azab) vardır. Fakat siz (onu) bilmezsiniz." (A'raf 7/38)" (Geniş bilgi için bkz; Tarik'ul Hicreteyn "İki Hicret Yolu", 17. Tabaka, 411 vd.)

⁶¹ Nevevi, Kudret Hadisi'nin açıklamasında bu hususta şöyle demektedir:

"Bir taife de: Bu adam Allah'ü Te'ala'nın sıfatlarından birine cahil kalmıştır. Ulema ise sıfatlara cahil olanın tekfirinde ihtilaf etmiştir, demiştir.

Kadı ise: Bu sebepten onu (yani sıfatlarda cahil olanı) İbnu Cerir Taberi tekfir etmiştir. Ki bunu ilk defa Ebu'l Hasan el-Eşari ifade etmiştir, demiştir.

Diğerleri ise şöyle diyorlar:

Sıfatlardaki cehalete binaen kişi tekfir edilmez. Dahası onu inkâr edenin hilafına, iman isminin kapsamından da çıkarmaz. Esasen Ebu'l Hasan el-Eşari de daha sonra bu görüşe dönmüş ve bunda sabit kalmıştır. Çünkü bu adam buna doğruluğuna kanaat edecek bir itikat ile inanmamış ve ayrıca bir din ve şer'at olarak da görmemiştir. Şüphesiz bu söylediğinin hak olduğuna inanan tabi ki tekfir edilir. Bu kimseler diyorlar ki: Şayet insanlara sıfatlar sorulacak olursa bunlardan çok az bilen çıkacaktır." (Nevevi, Şerhu'n Nevevi ala Muslim, 17/72)

İzz bin Abdisselam Türkçe'ye de çevrilen "Kavaid'ul Ahkam" adlı eserinde Allah'ı Te'ala'ya ait hakları izah ederken bu hususta şöyle demektedir:

"(İmam) Eşari ölümüne yakın namaz kılan insanların kâfir görülmesi fikrinden dönmüştür. Çünkü sıfatların bilinmemesi vasfedilen zatın da bilinmemesi anlamına gelmez. Eşari şöyle demiştir: İhtilaf yorumlardadır, yoksa üzerine yorum yapılan şey aynıdır. Eşari'nin bu görüşüne delil olarak şu misal getirilmiştir: Bir efendi kölelerine mektup göndererek bazı şeyleri yapmalarını bazı şeyleri de yapmamalarını emreder. Köleler mektup gönderenin efendileri olduğunda ittifak etmekle birlikte onun vasıfları hakkında ihtilafa düşerler. Bir kısmı siyah gözlü, bir kısmı mavi gözlü, bir kısmı, iri ve koyu siyah gözlü olduğunu, bir kısmı orta boylu, bir kısmı uzun boylu olduğunu söylerler. Yine beyaz, siyah, esmer ya da kızıl olduğu konusunda ihtilafa düşerler. Bu durumda onların efendilerinin vasıflarıyla ilgili bu ihtilaflarının, onun itaat edilip kölelik yapılma hakkına sahip efendileri olduğu noktasında bir ihtilaf olduğunu kimse söyleyemez. Aynı şekilde müslümanların Allah'ı Te'ala'nın sıfatlarıyla ilgili ihtilafları O'nun itaat ve kulluğa layık yaratıcı ve efendileri olduğuna dair bir ihtilaf değildir. Yine bir adamın çocukları, onun kendi babaları olduğunu, onun suyundan yaratıldıklarını kabul etmekle birlikte vasıfları hakkında ihtilafa düşseler, onların babalarının vasıflarıyla ilgili bu ihtilafları ondan doğdukları, onun suyundan yaratıldıkları noktasında bir ihtilaf değildir." (İzz bin Abdisselam, Kavaid'ul Ahkam, 1/203)

Görüldüğü üzere âlimlerin çoğunluğu Allah'ı Te'ala'nın sıfatlarını bilmeyen kişinin tekfir edilemeyeceği ve bu hususta cehaletin özür olacağı görüşüne sahiptir, hatta gördüğümüz kadarıyla Eşari'ye kadar Ehli Sünnet ve selef uleması bu hususta farklı bir görüş ortaya koymamıştır. Bu husustaki racih kavil de budur. Lakin var olmadığı takdirde Allah'ı Te'ala'nın ilahlığının ve rabliğinin inkârını gerektiren sıfatlar hususunda ise cehalet mazeret değildir. Zira bunlarda cehaleti mazeret görmek, şirk hususunda veya ateistler gibi Allah'ı Te'ala'nın yaratıcılığını inkâr edenler hakkında, cehaleti mazur görüp bu kimseleri müslüman addetmek gibidir. Bunun da batıllığı ortadadır. Allah'ı Te'ala'ya eksiklik ve noksanlık izafe eden hiç kimse müslüman addedilemez. Bu kimse Allah'ı Te'ala'ya kulluk ediyor da sayılmaz.

İbnu Teymiyye *Rahimehullah*, "*Siz de benim kulluk ettiğime kulluk etmezsınız.*" (Kâfirun 109/5) ayetinin tefsirinde diyor ki:

“Altıncı vecih: Onlar Allah’ı kendisine yakışmayan bir özellikle nitelediklerinde, mesela eş, çocuk, ortak nisbet etmek veya O’nun fakir, cimri vesaire olduğunu iddia etmek gibi ve O’na bu şekilde de ibadet ettiklerinde, tabii ki O (celle celaluhu), bunların ibadet ettikleri bu özellikteki mabudlarından beri olacaktır. Çünkü bu, hiçbir surette Allah değildir.” (İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Feteva, 16/600)

Böylece Allah’u Te’ala’ya eksik sıfatlar izafe eden kimselerin hakikatte Allah’u Te’ala’ya ibadet etmedikleri, Allah olarak isimlendirdikleri başka bir ilaha kulluk ettikleri ortadadır. Şu halde isim ve sıfatlarda cehaletin ancak Allah’u Te’ala’nın zatı hakkında cehaleti gerektirmeyen hususlarda mazeret olabileceği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda isim ve sıfatlarda cehaletin mazeret olmasını bahane ederek şirk hususunda veya Allah’u Te’ala’ya noksanlık izafe edenler hususunda da cehaletin özür olacağını iddia edenlerin de meseleyi minvalinden saptırdıkları ve âlimlerin sözlerini istismar ettikleri aşikardır. Zira âlimler ancak Allah’u Te’ala’ya ortaksız olarak ibadet eden, O’nun kemal sıfatlara sahip olduğunu tasdik eden kimselerin sıfatların teferruatındaki cehalet ve te’vilden kaynaklanan hatalarını mazur saymıştır. Yani bir kimse Allah’u Te’ala’ya; acizlik, zulüm, cimrilik, cehalet gibi eksik vasıfları nisbet eder ve bu şekilde itikad ederse bu kimsenin cehaleti Allah’u Te’ala’nın zatı hakkındaki cehalettir. Çünkü bu vasıflara sahip olan bir varlık kainatı tek başına idare eden, herkesin kendisine muhtaç olduğu bir ilah ve rabb olmaz.

Allah hakkında bu şekilde eksiklik ve noksanlık itikad etmediği halde Allah’u Te’ala’nın isim ve sıfatlarını kamil manada idrak edemeyen ve bilhassa bu sıfatların te’vilinde yani vakiadaki tatbikinde yanılan kimselere gelince; işte ihtilaf bu noktadadır. Âlimlerin kahir ekseriyeti bu kimseler Allah’u Te’ala’ya cehalet, acizlik izafe etme gibi bir itikada sahip olmadıkları müddetçe velev ki sıfatlar noktasında cahil olan bu kişilerin sözlerinin lazımı bu noktaya varsa da bu kimsenin iman dairesinden çıkmayacağını söylemişler ve bu kişiyi sıfatlar hakkındaki cehaleti Allah’u Te’ala’ya eksiklik nisbet etmeyi gerektirir şeklindeki bir yorumla tekfir etmemişlerdir. Mesela İbnu Teymiyye *Rahimehullah*, Kudret Hadisi ile alakalı olarak şöyle demiştir:

“Burada anlatılan şeyin nihai noktası şudur: Bu adam Allah’u Te’ala’nın layık olduğu sıfatların hepsini bilmeyen ve keza O’nun el-Kadir oluşunun tafsilatını bilmeyen birisi idi. Mü’minlerden bir çoğu da bazen bu tip hususlarda cahil olabilir ve bundan dolayı kâfir olmazlar. Sahih hadisleri

inceleyen birisi bu cinsten olup buna uygun birçok şey bulabilir.” (İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 11/410-411)

Dikkat edilirse İbnu Teymiyye’ye göre bu adamın cehaleti kudret sıfatı hakkındaki umum bir cehalet değil, cesedin bu şekilde tamamen yok edildiği takdirde tekrar bir araya gelmesini mümkün görmediğinden dolayı Allah’u Te’ala’nın kudreti dahilinde olmayacağı şeklindeki hususi, özel bir cehalettir. Bu da yine şeyhin işaret ettiği gibi kudret sıfatının aslında değil tafsilatındaki bir cehalettir.

Malum olduğu üzere hadiste zikredilen bu kimse aşırı derecede günahkar birisi olduğundan dolayı öldükten sonra cesedinin yakılmasını vasiyet etmiş ve eğer külleri dört bir tarafa savrulursa Allah’u Te’ala’nın onu diriltmeyeceğini ve azab etmeyeceğini zannetmiştir. Bu zatın şu sözünü: *“Vallahi Allah bana güç yetirirse bana alemlerde kimseye vermediği bir azapla azap edecektir.”* Nevevi şu şekilde tefsir etmiştir:

“Şüphesiz Allah, -eğer beni cesedimle defnederseniz- bana azap etmeye kadirdir. Yok eğer beni un ufak kül edip kara ve denize savurursanız, bu durumda bana kadir olmaz.”

Böylece o kudret sıfatının tafsilatıyla alakalı bir konuda hata etmiştir. Hadisin başka lafızlarında geçen şu sözünü: *“Ben ölünce benim cesedimi yakın ve küllünü denize savurun. Ola ki Allah’u Te’ala’ya kendimi unuttururum (da kurtulurum)”* İbnu Kuteybe şöyle tefsir etmiştir: **“(Ola ki) Allah’ı şaşırtırım (=udillu’llahe) sözünün manası, “(Ola ki) Allah’u Te’ala’ya kendimi unuttururum.” demektir.”**

Dikkat edilirse bütün bunlarda Allah’u Te’ala’nın kudretinin ve ilminin bütününüyle inkâr edilmesi söz konusu değildir. Çünkü bu zat cesedi iyice öğütülüp savrulmadığı yani normal bir şekilde defnedildiği zaman Allah’u Te’ala’nın onu dirilteceğini biliyordu. Allah’u Te’ala’nın her şeye kadir olduğuna inanmayan birisi Allah’u Te’ala’nın azabından kurtulmak için böyle zahmetli işlere tevessül etmez. Nitekim bundan dolayı âlimlerden bazıları bu şahsın cesedini yakıp yok ettiği zaman diriltilmeyi imkansız bir iş olarak gördüğünü ve bunun da Allah’u Te’ala’nın kudreti kapsamına gireceğini düşünemediğini beyan etmişlerdir. İbn’ul Vezir el-Yemani *Rahimehullah* bu hususa işaret etmiştir. (İsar’ul Hak, 394) Dehlevi de şöyle demiştir: **“Bu adam Allah’u Te’ala’nın tam bir kudret ile muttasıf olduğunu yakinen biliyordu. Lakin kudret, imkansız değil, mümkün olan hususlarda söz konusudur. Dolayısıyla o, yarısı karada yarısı denizde olan**

dağınık küllerinin toplanılmasının muhal olduğunu zannetmiştir. Bunu Allah'ı Te'ala hakkında düşündüğü bir noksanlıktan dolayı yapmamıştır. Aksine o kendisindeki ilmi seviyeye göre davranmıştır. Buna binaen de kâfir sayılmamıştır.” (Hüccetullahi Balîğa, 1/60; terc. 1/224)

Örneğin İslam ile alay etmek için; “Allah'ı Te'ala -haşa- kaldıramayacağı bir şeyi yaratmaya kadir midir?” veya; “Allah'ı Te'ala Kendisi gibi bir ilah yaratabilir mi? Kendisini yok etmeye gücü yeter mi?” diye şaşırtmaca batıl sorular soran ateist inkârcılara bu söylediğiniz şeyler muhal yani imkansızdır, kudret ise ancak imkan dahilinde olan şeyler için geçerlidir cevabını veririz ve asla onların bu sorusuna Allah'ı Te'ala bütün bunlara kadirdir veya değildir diye cevap vermeyiz.

Keza Allah'ı Te'ala zulme kadir değildir gibi iddialar ortaya atan kalamcılara veya Allah'ı Te'ala kendisine kadir değildir diyen bir kısım Eşarilere -ki Suyuti, Celaleyn Tefsiri'nde Ma'ide Suresi 120. ayeti açıklarken böyle bir hataya düşmüştür- aynı şekilde cevap verilir. Zira bütün bunlar Allah'ı Te'ala'nın kudretini sözkonusu etmenin aklın geçerli olmadığı muhal kapsamındaki şeylerdir. Hadiste geçen kişinin de bu şekilde kendi düşünce kapasitesiyle bunu imkansız görüp Allah'ı Te'ala'nın kudretinin tabiatıta yok olmuş zerrelere kadar taalluk edeceğini fıkıh edememiş olması muhtemeldir. Ayrıca hadisin bazı rivayetlerinde geçen *“tevhid dışında bir hayır işlememişti”* ibaresi bu şahsın tevhid üzere olduğunu göstermektedir. Bu kimse Allah'ı Te'ala hakkında eksiklik ve noksanlık i'tikad eden birisi olsaydı tevhid ehli olmakla vasıflanamazdı.

Bu husus bu hadisten yola çıkarak bizzat Allah'ı Te'ala'ya şirk koşanların ve O'na noksan sıfatlar nisbet edenlerin cehaletten dolayı mazur olacağını iddia edenlerin bu hadisten yaptıkları istidlalin geçersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Ne bu hadis, ne de bu hadise âlimler tarafından yapılan izahlar şirk ehlinin müslüman olduğuna delil teşkil etmez. O yüzden gerek bu hadisi şirkte cehaletin özür olduğuna delil getirmeye çalışanlar gerekse de hadisin zahirinin buna delalet ettiğini zannedip hem hadise, hem de âlimlerin sözlerine birbirinden fasit te'viller getirmeye çalışanlar beyhude bir uğraş içerisinde oldukları ve onlar meseleyi fıkhetmekten aciz kimselerdir. Hadis, âlimlerin de beyan ettiği üzere sıfatlarda cehalet konusuyla ilgilidir. Hiçbir âlim de bunu tevhidde cehaletin geçerli olacağına delil getirmemiş, böyle bir şeyden de bahsetmemişlerdir. Bu ancak günümüzdeki bazı cahil şaşkınların kalamından ibarettir.

Böylece bu şahsın ilim ve kudret sıfatlarının asıllarında değil; te'vilinde (yorumunda) olaylara tatbikinde yanlışlığı ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde bu adam, bilinçli bir şekilde Allah'ı Te'ala'ya acziyet ve cehalet nisbet edip bunu akide haline getirseydi tekfir edilecekti. Tıpkı filozof ve kelimacılar Allah'ı Te'ala'nın kainattaki bazı şeyleri bilmeyeceğini iddia edenlerin tekfir edildiği gibi. Açıkça görülüyor ki, Allah'ı Te'ala'nın sıfatlarıyla alakalı bu türden bilinçli akide edinenler ile böyle bir akidesi olmayıp cehaletinden dolayı meali bu noktaya varacak sözler sarfedenler ayırd edilmiştir. Bundan dolayı Nevevi -yukarda geçtiği üzere- bu hadisin yorumunda bazı âlimlerden şu ibareyi nakletmiştir:

“Bu adam buna doğruluğuna kanaat edecek bir i'tikad ile inanmamış ve ayrıca ayrı bir din ve şeri'at olarak da görmemiştir. Şüphesiz bu söylediğinin hak olduğuna inanan tabiki tekfir edilir. Bu kimseler diyorlar ki: Şayet insanlara sıfatlar sorulacak olursa bunlardan çok az bilen kıacaktır.”

Yani kısacası bu zat konuştuğu sözün lazımlına, gerektirdiği muhtevasına -ki bu küfürdür- i'tikad etmeden bilinçsizce bir söz sarfetmiştir. Mezhebin lazımlıyla ve sözün mealiyle (neticesiyle) tekfir ise Ehli Sünnet nezdinde muteber bir usul değildir. Bu şahsın konumunda olan herkesin de hükmü bu şekildedir. Yukarda da işaret edildiği gibi birçok bid'at fırkası da netice itibarıyla Allah'ı Te'ala'ya acizlik, noksanlık izafe etmeyi gerektiren sözler sarfettikleri halde bunu akide edinmedikleri için tekfir edilmemişlerdir. Allah'ı Te'ala'nın arşa istivasını “istila ve hükmü altına almak” olarak yorumlayanlar gibi. Halbuki bu söz arşa istivadan önce Allah'ı Te'ala'nın arşa egemen olmadığı neticesini doğurur. Lakin bu şahısların böyle bir akidesi olmadığı için **“Lazım'ul Mezheb leyse bi Mezheb/Mezhebin lazımı mezhebin kendisi değildir”** kaidesinden hareketle bu şahıslar hakkında ta ki mezhebin batıl neticesini kabul edene kadar küfür hükmü verilemez.

Böylece Allah'ı Te'ala'nın sıfatları hususundaki cehaletin zatı hakkındaki cehaleti gerektirmediği müddetçe mazeret addedileceği, aynı şekilde sıfatların te'vilinde hataya düşenlerin de Allah'ı Te'ala hakkında batıl bir akideye sahip olmadıkları müddetçe tekfir edilemeyeceği; Allah'ı Te'ala hakkında (cehalet, fakirlik, zulum, acziyet, eş, çocuk, ortak, benzer, denk vb.) eksiklik ve noksanlık gerektiren şeylere inanan, bunları din ve mezhep edinen kimselerin ise tekfir edileceği ortaya çıkmış bulunmaktadır. Vallahu A'lem.

Bu nedenle olacaktır ki; Şeyh Takiyyuddin *Rahimehullah* şöyle demiştir:

“Kim Rabb’in sıfatlarından birisinde şüphe ederse ve onun benzeri durumda olan kişilerin bu sıfat hakkında cehaletleri yoksa bu kimse kâfir olur. Eğer ki onun benzeri durumda olan kişilerin bu sıfat hakkında cehaletleri varsa o zaman bu kişi kâfir olmaz. Bu nedenledir ki Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allah’u Te’ala’nın kudretinde şüphe eden adamı tekfir etmemiştir. Çünkü böyle birisi ancak kendisine risaletin ulaşmasından sonra kâfir olur.”⁶²

İbnu Akil⁶³ de aynısını söyleyerek bunu (bu şahsın tekfir edilmemesini) ona davetin ulaşmadığına hamletmiştir. Şeyh Takiyyuddin (İbnu Teymiyye)’nin sıfatlar hakkındaki tercihi de, “bunda cahil olan tekfir edilmez” şeklindedir. Şirk ve benzerinde ise bu mümkün değildir. Nitekim sen onun bazı sözlerine vakıf olacaksın, inşaallah. Biz onun ittihadiye (vahdeti vücudçular) ve diğerleri hakkındaki sözlerinden bazılarını ve bunların küfründe tereddüt edenleri dahi tekfir ettiğini daha önce aktarmıştık. (İbnu Teymiyye’nin fıkhi görüşlerini derleyen) el-İhtiyarat adlı eserin sahibi⁶⁴ (İbnu Teymiyye’den naklen) diyor ki:

“Mürted, Allah’u Te’ala’ya şirk koşan veya Allah’u Te’ala’nın Rasulü’ne yahut onun getirdiği şeylere buğzeden

⁶² İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 7/538.

⁶³ Ebu’l Vefa bin Akil el-Bağdadi (v. 513H); Hanbeli ulemasından olup sünnetten ayrılarak Mu’tezile vesair dalalet ehline meylettiği iddia olunmuşsa da tevbe ettiği de nakledilmiştir. el-Fünun, el-Vadih fi Usul’il Fikh gibi eserleri vardır. Bkz. İbnu Kesir, el-Bidaye ve’n Nihaye, 13/84.

⁶⁴ Bu zat İbn’ul Lahham olarak bilinen Ebu’l Hasen Ali bin Muhammed el-Ba’li’dir. 803H tarihinde vefat etmiştir. Hanbeli fakihlerinden olup Hafız İbnu Receb el-Hanbeli’nin öğrencisidir.

veya her tür münkeri kalben inkâr etmeyi terk edendir. Veya-
hut da sahabeden (ve tabiin ile tebe-i tabiinden yani selef-
ten)⁶⁵ kâfirlerle beraber savaşanlar olduğunu ya da buna ce-
vaz verdiklerini vehmeden kimse (aynı şekilde mürted)dir.
Veya üzerinde kati bir şekilde icma edilmiş bir hükmü inkâr
eden ya da kendisiyle Allah arasına vasıtalar koyup onlara te-
vekkül eden, onlara dua eden, onlardan isteyen kişi (icma ile
mürted)dir.⁶⁶ Her kim Allah'ı Te'ala'nın sıfatlarından biri-
sinde şüphe ederse ve onun benzeri durumda olan kişilerin bu
sıfat hakkında cehaletleri yoksa bu kimse mürteddir. Eğer ki
onun benzeri durumda olan kişilerin bu sıfat hakkında ceha-
letleri varsa o zaman bu kişi mürted olmaz. Bu nedenledir ki
Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allah'ı Te'ala'nın kudretinde
şüphe eden adamı tekfir etmemiştir.⁶⁷

⁶⁵ İbnu Teymiyye'nin bu fetvasının geçtiği çoğu eserde -ki aşağıda kaynakları verilecektir- bu parantez içi ilave mevcuttur. Şeyh'ul İslam bu sözlerle Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında Mescidi Nebi'de ikamet eden Ashabı Suffe'nin kâfirlerle beraber müslümanlara karşı savaştığını iddia eden ve böylece kâfirlere yardım etmelerini meşrulaştırmaya çalışan bazı zındık ve cahil sofileri kasdetmiştir. O, tasavvufçuların cahillerinin Suffe Ashabı ile alakalı ortaya attığı bu türden iddialara Feteva, 11/37 ve devamında uzunca bir reddiyede bulunmuştur.

⁶⁶ Parantez içindeki ibareyi İbnu Muflih Şeyh'ul İslam (İbnu Teymiyye)'den naklen zikretmektedir. Muhakkik "İntisar"ın bazı nüshalarında da bu şekilde geçtiğini söylemiştir. Şeyh'ul İslam başka bir yerde ise şöyle demektedir:

"Her kim melekleri ve peygamberleri (Allah ile kendisi arasında) vasıtalar edinip onlara dua eder, onlara tevekkül eder ve onlardan fayda gelmesini, zararı defetmelerini isterse mesela onlardan günahların bağışlanmasını, kalplere hidayet verilmesini, sıkıntının giderilmesini, açlıktan kurtulmayı isteyen kişi gibi, müslümanların icması ile kâfir olur." (İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Feteva, 1/124)

⁶⁷ bkz. el-İhtiyarat, 307 ve ayrıca bu kitabı ihtiva eden İbnu Teymiyye, el-Fetava'il Kubra, 5/535

İmam, geçen hususlar arasında kişiyi kâfir kılan şeylerin hepsini mutlak olarak ifade etmesine rağmen sıfatlar konusunda cahil ile cahil olmayanı birbirinden ayrı tutmuştur. Bununla beraber şeyh (İbnu Teymiyye) *Rahimehullahu Te'ala'nın* Cehmiye ve diğerlerinin tekfirinde tevakkuf etmeye dair görüşü, İmam Ahmed *Rahimehullah* ve ondan başka İslam (ümmetinin) imamlarının nasslarına (açık lafızlarına) terstir.⁶⁸

Şeyh'ul İslamın öğrencisi İbnu Muflih de el-Furu'da (10/186 vd.) onun bu sözlerini nakletmektedir.

⁶⁸ Şeyh Abdullatif bin Abdirrahman *Rahimehullah*, İmam Ahmed *Rahimehullah* ve ashabının Cehmiye mensuplarının arkasında namaz kılmalarını gerekçe göstererek onların Cehmiye'yi tekfir etmediğini ileri sürenlere cevap olarak, önce onun ve diğer sünnet imamlarının Cehmiye'nin tekfiri ile alakalı görüşlerini nakledip daha sonra da şöyle demiştir:

"Bazen, terkedildiği takdirde küfrü gerektiren hüccetin ikame edildiği şahıs ile bu hüccetin ulaşmadığı şuursuz kişinin arası ayırd edilmektedir. İnsanların bir kısmına delilin kapalı kaldığı meselelerde Şeyh'ul İslam (İbnu Teymiyye)'nin tercihi de bu yöndedir (tekfir etmeme yönündedir)." (ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecivet'in Necdiyye, 10/421)

Cehmiye'nin saptığı Kur'an'ın yaratılmış olduğu iddiası gibi konular çoğunlukla şirkin haricinde kalan isim ve sıfatlarla alakalı meselelerdir ve bu hususlarda nebevi hücceti yalanladığı açıkça ortaya çıkmamış birisinin tekfiri sözkonusu olmaz. Şeyh'ul İslam'ın Cehmiye'den bazılarını tekfir etmeme sebebi budur ve bu husus selef imamlarından da nakledilmiştir. Muhaddis imamlardan İbnu Ebi Asım (v.287H) bu hususta şöyle demektedir:

«وَالْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى تَكَلَّمَ اللَّهُ بِهِ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ، وَمَنْ قَالَ: مَخْلُوقٌ، مِمَّنْ قَامَتْ عَلَيْهِ الْحُجَّةُ فَكَافِرٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَمَنْ قَالَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقُومَ عَلَيْهِ الْحُجَّةُ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ»

"Kur'an; Allah Tebareke ve Te'ala'nın kendisi vasıtasıyla konuştuğu kelimadır, mahluk değildir. Kendisine bu hususta hüccet ikame edilmiş

(İbnu Teymiyye'nin dedesi) Mecd *Rahimehullah* (Ebu'l Be-rekat Abdusselam İbnu Teymiyye v.652H) şöyle der:

“Davetçisini tekfir ettiğimiz her bid’atin mukallidini de fa-sık görürüz. Örneğin, Kuran’ın yaratıldığını, Allah’u Te’ala’nın ilminin mahlûk olduğunu, isimlerinin mahlûk olduğunu, ahi-rette görülemeyeceğini söyleyen, din adına sahabeye söven veya imanın mücerret i’tikad olduğunu veya buna benzer şey-ler söyleyenler gibi. Her kim bu bid’atlerden birisi hususunda ilim sahibi olur ve ona davet edip onu savunursa, bu kimsenin küfrüne hükmolunur. İmam Ahmed bunu birçok yerde belirt-miştir.” (Mecd’den yapılan) alıntı burada sona erdi.

Cahil olmalarına rağmen nasıl da küfürlerine hükmetti-ğine dikkat edin!..

İbadet, Şirk Gibi Kavramların Sınırlarının Bilinmesi Vaciptir

İtina gösterilmesi gereken konulardan bir tanesi de Al-lah’u Te’ala’nın Rasulü’ne indirdiği hududların bilinmesidir. Çünkü Allah Subhanehu Rasulü’ne indirdiği hududları bilme-yen kimseleri kınamıştır. Allah’u Te’ala şöyle buyurmaktadır:

olanlardan herkim ona mahluktur derse Azim olan Allah’ı inkâr etmiştir. Kendisine hüccet ikame olunmadan bunu söyleyen kimseye ise bir şey lazım gelmez.” (İbnu Ebi Asım, es-Sunne, 2/645)

Bu konular delilleri insanlara kapalı gelen hafi meseleler oldukları için bu tip konularda kişilerin hakka karşı inatçılık yaptıkları açık bir şekilde ortaya çıkmadan tekfirleri söz konusu olmaz ve şirk gibi açık, zahir meselelerle bir tutulmazlar. Allah’u Te’ala’ya ibadette şirk koşan birisi ise durumu ne olursa olsun tekfir edilir. Eba Butayn’in yukardaki açıklamaları da buna işaret etmektedir.

﴿الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ﴾

“Bedeviler inkâr ve nifak bakımından daha ileri ve Allah’ın peygamberine indirdiği hükümlerin sınırlarını tamamamaya daha yatkındırlar.” (Tevbe 9/97)

Şeyh’ul İslam (İbnu Teymiyye) şöyle demektedir: “İsimlerin sınırlarını bilmek vaciptir. Çünkü bununla Âdemoğullarının, Allah’u Te’ala’nın onlar için bir rahmet kılmış olduğu, konuşmalarındaki maslahatları yerine gelir. Bilhassa da Allah’u Te’ala’nın Rasulü’ne indirmiş olduğu isimlerin sınırlarını bilmek böyledir. Hamr (sarhoş edici şeyler) ve riba (faiz) gibi. Zira bu sınırlar; müsemmaya dâhil olan ve sıfatlardan ona delalet eden ile böyle olmayan şeylerin arasını ayırd etmektedir. Muhakkak ki Allah Subhanehu Rasulü’ne indirdiği sınırları bilmeyenleri kınamıştır.” (İbnu Teymiyye’den yapılan) alıntı burada sona erdi.⁶⁹

Mükellef üzerine, Allah’u Te’ala’nın bizleri kendisi için yarattığı ibadetin sınırını ve onun hakikatini bilmesi ve aynı şekilde büyük günahların en büyüğü olan şirkin sınırını ve hakikatini bilmesi farzdır.

Sen ilimle iştigal eden kimselerin çoğunlunun, büyük şirkin hakikatini bilmediğini görürsün. Şayet o kimse: Bu ibadette şirk koştur, deyip Allah’u Te’ala’nın şu kavline dayansa:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

“Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın!..” (Nisa 4/36);

⁶⁹ İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 19/235-259.

﴿وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

“Rabbine ibadetinde hiçbir kimseyi ortak koşmayın!..”
(Kehf 18/110)

Ayrıca Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in şu kavlini:

«حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا»

“Allah’ın kulları üzerindeki hakkı, Kendisine ibadet etmeleri ve hiçbir şeyi O’na ortak koşmamalarıdır.”⁷⁰ zikretse ve her ne kadar Allah’u Te’ala’nın haram kıldığı şirkin; ibadette şirk koşmak olduğunu itiraf etse bile, bu kimse ibadetin sınırını ve hakikatini bilmemektedir. Öyle ki bu kişi muhtemelen şöyle diyecektir: “Allah’u Te’ala’dan başkası için yöneltlen ibadetin şirk olanı; namaz ve secdedir.”

Sonra bu kimseden; Allah’u Te’ala’dan başkası için kılınan namazı ve O’ndan başkasına yapılan secdeyi, Allah’u Te’ala’nın şirk olarak isimlendirdiğine dair delil talep edildiği zaman bu delili bulamayacak ve muhtemelen şöyle diyecektir: “Çünkü burada hudu (boyun eğme) vardır. Allah’u Te’ala’dan başkasına boyun eğmek ise şirktir.” Ona şöyle denilse: “Sen Kur’an’da veya Sünnette bu tür boyun eğmenin şirk olduğuna dair bir şey bulabilir misin?” Buna dair bir şey bulamayacaktır. Şu halde onun: “(Bu şirktir) çünkü bu Allah’u Te’ala’dan başkasına ibadet etmektir” demesi gerekir. O kimseye, devamla şöyle denir:

“Dua, kurban kesmek, adak adamak gibi ibadetler de bunun gibidir ki bunlar zilleti, boyun eğmeyi, sevgiyi, tazimi, tevekkülü, korkuyu, ümidi veya bunun gibi kalp amellerini gerektirir. Bir hadiste şöyle buyrulmaktadır:

⁷⁰ Buhari, 128-129, 2856, 5967; Müslim, 30.

«الدُّعَاءُ مُخَّ الْعِبَادَةِ»

“Dua ibadetin özüdür.”⁷¹

Allah Subhanehu şu kavlinde namazı ve kurbanı bir arada zikretmiştir:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾

“Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!..” (Kevser 108/2)

Yani namazını ve kurbanını Allah’u Te’ala’ya has kıl demektedir. Allah’u Te’ala’dan başkasına namaz kılmanın şirk olması gibi namazın kendisi ile bir arada zikredildiği Allah’u Te’ala’dan başkasına kurban kesmek de şirkdir. Allah’u Te’ala şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾

“De ki: Benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O’nun bir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben müslümanların ilkiyim.” (En’am 6/162-163)

⁷¹ Tirmizi, 3371; Ebu Davud, 1479.

Tirmizi hadis hakkında şu notu düşmüştür: “Hadis bu vecihten garibtir. Biz bunu İbnu Lehiya hadisinden başka bir yolla bilmiyoruz.”

Aynı manaya delalet eden: *“Dua, ibadetin bizzat kendisidir.”* hadisini ise Tirmizi bunun hemen ardından 3372’de rivayet etmiş ve: “Hasen Sahih” kaydını düşmüştür. Bu ikinci hadisi Nevevi “sahihlemiş” (Nevevi, el-Ezkar, 333), İbnu Hacer de senedinin “ceyyid (iyi)” olduğunu beyan etmiştir. (İbnu Hacer, Feth’ul Bari, 1/49)

Kabirperestlerin Ölülerden Yardım İstemediği İddiasının Reddi

Hayret edilecek hususlardan birisi; ölüleri (Allah'ü Te'ala'ya) ortak edinen müşrikleri savunanlardan bazılarının şu ve benzeri sözleridir: "Onlar ölüden ihtiyaçlarının giderilmesini ümit etmezler."

Biz deriz ki: Bu bir mükabere (kibirle inad etmek, çekışmek) ve mugalata(demagoji, safsata)dır. Çünkü akıl sahibi herkes nezdinde malumdur ki, onlar ölülere ancak istediklerine ulaşmak ve ihtiyaçlarının onlar tarafından giderilmesini ümit ederek; dua eder, onların karşısında tezellül eder (alçalır), onlara boyun eğer, adaklar ve kurbanlar yolu ile mallarını onlar için cömertçe harcarlar.

Aklı başında olan bir kimsenin ölüye veya gaibe ihtiyacını istemek için seslenerek: "Bana şunu ver" veya: "Bana sen yetersin" diyen ve ölülerden ve gaibde olan kimselerden, düşmanı def etmek veya zararı ortadan kaldırmak amacıyla yardım isteyen, onlara karşı alçalıp boyun eğen kimseleri işitip de: "Bu kişi, onun tarafından isteklerinin yerine getirilmesini ve korktuğu şeylerin ortadan kalkmasını ümid etmiyor" diyeceği nasıl tasavvur edilebilir?

Mal, sahibi nezdinde pek kıymetli bir şey olmakla beraber kişinin; kendisinden hiçbir şey ummadığı, kendisine bir fayda veremeyeceğine ve zararları def edemeyeceğine i'tikad ettiği bir kimse için kurban ve adak yoluyla malını cömertçe harcayacağı nasıl tasavvur edilebilir? İşte bu açıkça muhal (imkânsız) olan ve batılların en batılı olan bir iddiadır.

Bu insanlar onlar tarafından ihtiyaçları giderildiği ve üzüntüleri ortadan kalktığı için iftihar ederlerken böyle bir şey nasıl vehmedilebilir? Onlardan bazıları ölü ve benzerlerinin bu işleri bizzat yaptığına inanır, bazıları ise: "Onlar, bizi Allah'ü Te'ala'ya ulaştıran vesilemizdir" derler. Bununla da

tıpkı önceki müşriklerin yaptıkları gibi, kendileri ile Allah arasında bir vasıta olduğunu kasederler. Tıpkı Allah'ı Te'ala'nın onlardan haber vererek şöyle dediklerini buyurduğu gibi:

﴿هُؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾

"Bunlar, Allah katında bizim şefa'atçilerimizdir." (Yunus 10/18);

﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾

"Biz onlara sadece bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz (derler)." (Zümer 39/3)

Bilakis, bu ümmetteki bidatçilerin çoğu, dostları (velileri, ilahları) hakkındaki i'tikad ve aşırılık yönünden önceki müşriklerden daha kötü durumdadır. Çünkü Allah Subhanehu ve Te'ala, Kur'an'ın nüzülü esnasında yaşayan müşriklerin musibet hallerinde kendi ilahlarını unutup, duayı yalnızca Allah'ı Te'ala'ya has kıldıklarını haber vermiştir. Zamanımızdaki aşırılıkların çoğu ise önemli işlerde ve şiddetli anlarda bile duayı yalnız kendi dostlarına (ilahlarına) has kılarlar. Bu husus onlar hakkında yaygın olarak bilinen bir şeydir.

Allah'ı Te'ala evvelki müşriklerden haber vererek şöyle demiştir:

﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾

"Gemiye bindikleri zaman, dini O'na has kılarak yalnızca Allah'a dua ederler. Onları kurtarıp, karaya çıkardığı zaman hemen şirk koşarlar." (Ankebut 29/65);

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ بَلْ إِلَٰهَهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ﴾

"De ki: Eğer doğru söylüyorsanız bana haber verir misiniz, Allah'ın azabı size ulaşır veya kıyamet saati size gelip çatarsa, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Hayır, sadece O'na yalvarırsınız. O da dilerse, kaldırılmasını istediğiniz belayı kaldırır da siz, ortak koştuğunuz şeyleri unutursunuz." (En'am 6/40-41);

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهَهُ﴾

"Denizde size bir zarar dokunduğu zaman, Allah'tan başka dua ettikleriniz kaybolur." (İsra 17/67);

﴿قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَئِنْ أَنجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾

"De ki: Sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarmaktadır ki, siz gizlice O'na yalvararak şöyle dua etmektesiniz: Andolsun, bizi bundan kurtarırsan, gerçekten şükredenlerden oluruz." (En'am 6/63)

Hayret edilecek hususlardan birisi de; ilme ve dine nisbet edilenlerden bazılarının: "Onların kabirdekilerden veya gaiptekilerden istekte bulunması, dua değil bilakis sadece nida etmek (seslenmek)tir!" sözleridir.

Bunu söyleyen kişi (veya kişiler) insanların ayak takımı arasında yaidıkları bu fasid ve çirkin iddialarından ötürü in-

sanlardan utanmazlar da, Allah'ı Te'ala'dan da mı hayâ etmezler? Hâlbuki Allah Subhanehu şu ayetlerde, duayı nida olarak isimlendirmiştir:

﴿إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا﴾

“O Rabbine gizlice nida etmişti (dua etmişti).” (Mer-yem 19/3);

﴿فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

“Karanlıklar içinde: ‘Sen’den başka hiçbir -ibadete la-yık, hak- ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum’ diye dua etti.” (Enbiya 21/87)

Kulun; ihtiyacından dolayı Rabbinden istekte bulunması ile bunu Rabbinden başka ölü veya gaip olan birisinden istemesi arasında ne gibi bir fark vardır ki; birincisi dua olarak isimlendirilirken, ikincisi nida olarak isimlendirilsin.

Bu söz ne kadar çirkin bir sözdür, daha da kötüsü -şayet bu söz; cahiller nezdinde, bilhassa da ilmine ve dinine inandıkları kişilerden işittiklerinde, şöhrat bulmasaydı- nakletmekten hayâ edilecek bir sözdür; ihtiyacını ölüden talep etmekle, onu bir puttan veya ona benzer bir şeyden talep etmek arasında ne gibi bir fark vardır ki; ikincisini dua olarak isimlendirilirken, birincisi nida olarak isimlendirilsin.

Şayet (muhalif) şöyle derse: “Nida olarak isimlendirilen şeylerin hepsi dua değildir, bu Kur’an’a muhalefet etmek ve Allah’ı Te’ala’ya ve Rasulü’ne (karşı) haddi aşmaktır.”⁷² Bunun

⁷² Dua kelimesi ile alakalı olarak Ragıb el-İsfahani’nin el-Müfredat adlı eserinde verilen bilgiler özetle şöyledir:

batıllığını beyan etmek için onun (uydurup) anlattıklarından daha fazlasına ihtiyaç yoktur (bu sözün kendisi zaten batıllığını her yönden göstermektedir).

(Cevaben denilir ki:) Akıl sahibinin bunu kendisinin uydurup/tasarlayacağını zannetmem, aksine bu; ancak inat ve mükabereden ibarettir. Böyle şeyler ancak, hayvanlara benzeyen (görgüsüz, düşüncesiz) kimseler nezdinde, revaç bulur.

“Dua kelimesi, Kur’an’da yirmisi master olarak türevleriyle birlikte iki yüz küsur ayette geçmektedir. D-a-v kök harflerinden türeyen dua kelimesi **çağırma, seslenmek, yalvarıp yakarmak, sığınmak, ilgi kurmak** gibi anlamlar taşımaktadır. Aynı kökten türeyen **da’va** ve **da’vet** gibi dua da **“talep ve niyaz anlamında”** master kalıbında bir isimdir.” (el- Müfredat, d-a-v maddesi)

Dua kelimesi ibadet niteliği taşımayan davet anlamındaki sesleniş ve çağırımlarda lugat manasıyla Allah’u Te’ala’dan başkaları için kullanılabilir. Ancak ne zaman ki; zillet içinde bir yöneliş ve yakarış şeklinde bir yardıma çağırma haline dönüşür, işte o zaman şirk sözkonusu olur. Nida da aynı şekilde seslenmek anlamına gelir ve salt seslenme anlamında her nidanın dua olmayacağı aşıkardır. Ancak müellif *Rahimehullah*’ın reddiyede bulunduğu kimseler bizzat dua ve ibadet olan yani ölümlere yalvarıp yakarma, onlardan Allah’u Te’ala’dan başkasının kadir olamayacağı şeyler isteme içerikli olan seslenişleri bile, bunlar nidadan ibarettir diyerek yumuşatmaya ve şirk olmaktan çıkarmaya çalışmaktadırlar. Şeyh *Rahimehullah* da nidanın dua oluşunu inkâr edenlere bundan dolayı reddiyede bulunmaktadır.

Allah’u Te’ala şöyle buyuruyor:

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُتَعَدِّينَ﴾

“Rabbimize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilesiniz ki O, haddi aşanları sevmez.” (A’raf 7/55)

Her kim Allah’u Te’ala’dan başka birtakım varlıklara bu şekilde nida edip seslenerek tazarru ve niyazda bulunur, yalvarıp yakarırsa işte o kimse o yöneldiği varlığı ilah edinmiş demektir. (Ragıb el-İsfahani’nin el-Müfredat, D-a-v)

Aslında Allah'ı Te'ala'nın şu kavlinin, onu içinde barındırmasından korkulur:

﴿وَجَادِلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ﴾

“Batılı hakkın yerine koymak için mücadele etmişlerdi.” (Gafir/Mü'min 40/5)

Allah Subhanehu ve Te'ala Kitabı'nın birçok yerinde Kendisinden başkasından istekte bulunmayı “dua” olarak isimlendirmiştir.

﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ﴾

“Onlara dua etseniz bile sizin duanızı duymazlar.” (Fâtır 35/14)

Kur'an'da geçen dua (kelimesi); ibadet duasını ve istek duasını içinde barındırır.

FASIL

Allah'ı Te'ala'dan Başkasına Dua Etmek Bütün Çeşitleriyle Beraber Nehyedilmiştir

Şirkin, sadece Allah'ı Te'ala'dan başkasına namaz kılmak ve secde etmek olduğunu iddia eden kimseye -bu, onu iddia eden kimsenin yapmış olduğu bir mükabere olmasına karşın- şöyle denir: Secde nasıl ibadet ise; dua etmek, kurban kesmek, adak adamak veya bunlardan başkaları da tıpkı bunun gibi birer ibadettir. Daha önce bunların tarifi geçmişti.

Dua Kavramının İstek Duasını ve İbadet Duasını Bir Arada İhtiva Etmesi

Allah'ı Te'ala kendisinden başkasına dua edilmesini yasaklamış, bu fiili yaparı kınamış ve bizlere; duayı O'na ihlas ile yapmayı, secdenin O'na has kılınmasıyla alakalı zikrettiklerinden daha çok emretmiştir. Bununla beraber Kur'an'da geçen dua; hem istek duasını hem de ibadet duasını içinde barındırır ki buna secde ve diğer ibadet çeşitleri de girer. Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾

"Mescidler Allah'ındır, o halde Allah ile beraber başkasına dua etmeyin!.." (Cin 72/18);

﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾

"Kâfirler istemese de, dini O'na has kılarak Allah'a dua edin!.." (Gafir/Mü'min 40/14);

﴿لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ﴾

"Gerçek dua O'nadır." (Ra'd 13/14);

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

"Allah'ı bırakıp, sana fayda da zarar da veremeyecek olan şeylere yalvarma! Eğer böyle yaparsan kesinlikle zalimlerden olursun!" (Yunus 10/106);

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ﴾

"Allah'tan başka kendilerine kıyamet gününe kadar cevap veremeyecek olan ve kendilerine yapılan duadan habersiz olan kimselere dua edenden daha sapık kim vardır?! Oysa onlar, bunların dualarından gafildirler." (Ahkaf 46/5);

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾

"Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, bir çekirdek zarrına bile hükmedemezler. Onlara dua etseniz bile sizin duanızı duymazlar, duysalar da size cevap veremezler. Kıyamet Günü de sizin ortak koşmanızı inkâr ederler." (Fâtır 35/13-14)

Kur'an'da buna dair ayetler sayılamayacak kadar çoktur.

Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye Rahimehullahu Te'ala Zün-nun (Yunus) Aleyhisselam'ın duasıyla alakalı sözlerinde şöyle

demektedir: “Kur’an’da dua ve da’vet lafızları hem ibadet duasını hem de istek duasını içinde barındırmaktadır. Allah’u Te’ala’nın ﴿أَدْعُوْنِيۙ اَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ “*Bana dua edin ki size icabet edeyim.*” (Gafir/Mü’min 40/60) ayeti bu iki şekilde de tefsir edilir. Nüzul hadisinde ise şöyle geçmektedir:

«مَنْ يَدْعُوْنِيۙ فَاسْتَجِبْ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِيۙ فَأُعْطِيْهِ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِيۙ فَأَغْفِرَ لَهُ؟»

*“Yok mu Bana dua eden, ona icabet edeyim. Yok mu Ben’den isteyen ona istediğini vereyim, yok mu Ben’den bağışlanma dileyen ona mağfiret edeyim.”*⁷³

Bağışlanma dileyen istekte bulunandır, istekte bulunan ise dua edendir. Ne var ki, şerrin def edilmesini isteyen, hayrı isteyen sonra zikredilmesi hem de bu ikisinin; her ikisini ve başkalarını içinde barındıran duadan sonra zikredilmesi özelin genele atfedilmesi kabilindendir. Her iki çeşidi de kapsadığından dolayı bunu “dua” diye isimlendirmiştir.

(Yunus Aleyhisselam’ın): ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ﴾ “*Sen’den başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur!..*” sözü ise, uluhiyyet tevhidini itiraf etmektir ki bu da iki dua çeşidini de kapsar, zira ilah olan, kendisine iki dua çeşidi ile de dua edilmesine müstehak olandır.”⁷⁴

İbn’ul Kayyım ise “Bedai’ul Fevaid” adlı eserinde, bazı ayetleri zikrettikten sonra şöyle der: “İşte bu, Kur’an’da çokça bulunmaktadır ki mabudun (kendisine ibadet edilenin) fayda ve zarar vermeye malik olmasının gerekliliğini ortaya koyar.

⁷³ Buhari, 1145; Müslim, 778.

⁷⁴Bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 10/235-244.

Ona istek duası ile fayda ve zarar için dua edilirken ibadet duası ile de korku ve ümit hali ile dua edilir.

Böylece bilinir ki her iki dua çeşidi de birbirini gerektirmektedir. Her ibadet duası aynı zamanda istek duasını gerektirmekte ve her istek duası da ibadet duasını kapsamaktadır.

Devamla, İbn'ul Kayyım şöyle demektedir: “Bu, müşterek lafız olan dua lafzının ihtiva ettiği iki anlamının beraber kullanımını değildir ne de aynı lafzın hakiki ve mecazi anlamlarının kullanımıdır, bilakis bu, dua lafzının iki anlamının da (istek duası ve ibadet duası anlamlarını) beraberce hakiki anlamını ihtiva eden tek bir anlamda kullanımıdır.”⁷⁵ (İbn'ul Kayyım'dan yapılan) alıntı burada sona erdi.

Böylelikle Allah Subhanehu'dan başkasına dua edilmesinin nehy edilmesi; hem ibadet duası hem de istek duası hakkında hakiki manasıyla bir nass teşkil etmektedir. Yani bu, ikisi hakkında da (Allah'u Te'ala'dan başkasına yöneltilmesi noktasında) hakiki anlamda bir nehiydir (yasaklamadır).⁷⁶

⁷⁵ İbn'ul Kayyım, Bedai'ul Fevaid, 3/2-3.

⁷⁶ Yani bazı kabirperestlerin iddia ettiği gibi Allah'u Te'ala'dan başkasına dua etme yasağı sadece ibadet duasına has değildir. Onlar böyle bir ayrıma giderek istek duasının mahlukata da yöneltilebileceğini ileri sürdüler halbuki yukardaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere ister dini mahiyetteki yakarış ve niyazlar olsun isterse de dünyevi amaçlı yardım istekleri olsun hepsinin Allah'u Te'ala'ya has kılınması gerekir.

FASIL

Âlimlerin Allah'u Te'ala'ya İbadette Ortak Koşan Kimselerin Tekfiri Hakkındaki Bazı Sözleri

Şeyh Takiyyuddin'in: "Bazı bid'atlere dalan cahilin ve müçtehidin affedilmesi umulur" sözünü zikretmiştik. Şeyh bunu büyük şirke ve apaçık küfre bulaşanlar için dememiştir. Bilakis şeyh *Rahimehullahu Te'ala* -şirk kesinlikle affedilmez, küçük (şirk) olsa bile- demiştir.⁷⁷ Şeyhin bu konu hakkındaki bazı sözlerini daha önce getirmiştik. Burada ise (bu konuyla alakalı olarak) hem şeyhin muttali olduğumuz sözlerini hem de ondan başka âlimlerin sözlerini nakledeceğiz.

⁷⁷ Küçük şirkin bağışlanmamasından maksad, küçük şirk işleyenin kâfir olacağı ve ebedi cehennemde kalacağı manasında değildir. Bilakis bu tıpkı kul hakkı vb. gibi asıl itibarıyla bağışlanmayacak bir günahdır ancak bu, birtakım küçük şirkin de bağışlanmasına aykırılık teşkil etmez. **Şeyh Abdurrahman bin Hasen Âl'uş Şeyh** bu hususta şöyle demektedir:

"Ölmeden önce tevbe edilmesi durumu müstesna, küçük şirk de büyük şirk de bağışlanmaz. Ahiret yurdunda küçük şirkin günahını ancak çokça yapılan iyilik kaldırabilir. Zira küçük şirkin günahı, ancak onu işleyen kimsenin yaptığı amellerle silinebilir." (ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecvibet'in Necdiyye, 11/496)

Muhammed bin Abdilvehhab'ın talebelerinden **Abdulaziz bin Abdullah el-Husayn** ise şöyle demektedir:

"Küçük şirk, diğer günahlar gibi Allah'u Te'ala'nın dilemesine kalmış bir günahdır hatta bu günahların en büyüğüdür. *"Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz."* ayeti, *"En büyük günah hangisidir, seni yarattığı halde Allah'a ortak koşman..."* hadisi gibi nasların umumi delaleti bunu gösterir. Fakat küçük şirki işleyen kişi tekfir edilmez ve yaptığı işi helal addetmedikçe de bu kimse İslam milletinden çıkmaz." (ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecvibet'in Necdiyye, 2/185)

Şeyh'ul İslam *Rahimehullahu Te'ala*, Şerh'ul Umde adlı eserinde namazı terk edenin küfrüyle alakalı sözünde şöyle demektedir: “Hakikat şudur ki, Allah’u Te’ala’nın haberlerini ve emirlerini reddetmenin hepsi küfürdür, ister küçük ister büyük olsun, lakin kendisine ulaştıran ilmin yolları gizli kalan şeyler affedilir. Furu meselelerde ise hükmü açık olan, dinin temeli sayılan haber ve emirlere nazaran durum daha hafiftir.”

Şeyh'ul İslam *Rahimehullah*, kalam ashabını kınadığı sözlerinin devamında ise şöyle demiştir:

“Razi⁷⁸ hayret (şaşkınlık) babında insanların en büyükle-rindendi. Lakin o bunda aşırıya kaçtı. Onun şüphecilik hususunda büyük bir hevesi vardı. Batılda şek (şüphe), batıl i'tikad üzere sebat etmekten daha hayırlıdır. Lakin bir kimsenin halis batıl üzere sebat etmesi az görülen bir durumdur, bilakis onda haktan bir pay olması kaçınılmazdır: Bununla beraber onların birçoğunda nifak gibi bir riddete (dinden çıkmaya) rastlanır.

Bu, kapalı meselelerde sözkonusu olduğunda bazen “sahibini küfre sokacak olan hüccet ikame edilmemiştir” denilebilir; fakat bu durum, onların (kelamcılarının) gruplarından, avam-havas herkesin bildiği hatta Yahudi ve Hristiyanların

⁷⁸ Fahrud-din er-Razi (v. 606H); tefsir, usul gibi sahalarda da çalışmaları olan Eşari kelamcılarının önde gelenlerinden birisidir. Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye, Eba Butayn'in buraya almadığı sözün devamında: “**Her ne kadar sonradan İslam’a dönmüş olsa da.**” (Bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Feteva, 18/53-58) demektedir. Bu, Razi'nin yıldızlara ibadet fikrinden döndüğüne işaret etmektedir. Bu açık şirklerden tevbe etmiş olsa da onun çeşitli i'tikadi meselelerde sıfatların inkârı vb. birçok Ehli Sünnete muhalif görüşü de mevcuttur. Şeyh'ul İslam'ın aynı yerde işaret ettiği gibi böyle kimseler her ne kadar İslam’a dönmüş olsalar da bir kısmı çeşitli kalbi hastalıkları ve nifak türünden şeyleri barındırmaya devam etmektedirler. Vallahu A'lem.

bile Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in bununla gönderildiğini ve muhaliflerini tekfir ettiğini bildikleri meselelerde olmaktadır. Örneğin, bir olan ve ortağı bulunmayan Allah'ü Te'ala'ya ibadet ve de Allah'ü Te'ala'nın dışındaki varlıklara ibadet edilmesini yasaklaması gibi. Zira bu, İslam'ın en zahir (belirgin) hükmüdür. Yine beş vakit namazı ve ona değer verilmesini emretmesi, müşriklere ve ehli kitaba düşmanlık gibi; aynı şekilde fuhşiyat, faiz, kumar ve benzeri şeylerin haramlığı (nın da İslam'ın en zahir hükümlerinden olması) gibi.

Şeyh, devamla şöyle demektedir: “Razi, putlara ve yıldızlara ibadet etme konusunda bir kitap yazmış, bunun güzelliği konusunda deliller sıralamış ve buna teşvik etmiştir.⁷⁹ Bu (davranış) icma ile İslam'dan irtidat etmektir.” (Şeyhul İslam İbnu Teymiyye'den yapılan) alıntı burada sona erdi.⁸⁰

⁷⁹ Kitabın orijinal adı “السر المكتوم في دعوة الكواكب والنجوم والسحر”

”والطلاسم والعزائم (Gezegenlere, Yıldızlara Dua Etmek ve Sihir, Tılsım ve Rukyeler Hakkında Gizli Sır)”olarak zikredilmektedir. (İbnu Teymiyye, Der'u Tearuz'il Akli ve'n Nakl, 1/111) Kitabın isminin baş tarafı “es-Sirr'ul Mektum” olmakla beraber ismin devamı hakkında farklı şeyler nakledilmektedir. İbnu Kesir, Bakara 2/102. ayetin tefsirinde ve Zehebi, Mizan'ul İ'tidal'de (3/340) bu eseri ona nisbet etmekte lakin bundan tevbe etmiş olabileceğini dile getirmektedir. İbnu Haldun da onun bu eserinden bahsedenler arasındadır. (İbnu Haldun, Mukaddime, 1154)

Subki gibi bazıları eserin ona aidiyetini reddetmektedirler. (bkz; Subki, Tabakat'uş Şafiyyin, 8/ 87)

Hacı Halife'nin Keşf'uz Zunun'da bildirdiğine göre Zeynuddin el-Malati (v. 788H) tarafından bu kitaba “انقضاض البازي في انقضاض الرازي” isminde bir reddiye yazılmıştır. (Hacı Halife, Keşf'uz Zunun, 2/989) Doğrusunu Allah bilir.

⁸⁰ Bu hususta tafsilatlı bilgi için bkz. İbnu Teymiyye, Der'u Tearuz'il Akli ve'n Nakl, 1/111 ,1/311 ve İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 13/180.

Şeyh'ul İslam *Rahimehullah*'ın "Hatta bunu Yahudiler ve Hristiyanlar da bilmektedirler" sözü tıpkı onun dediği gibidir. Zira biz birçok Yahudi'den; müslümanları şu türbelerde yaptıkları sebebiyle ayıpladığını işittik. Hatta onlar şöyle derler: "Şayet Nebi'niz size bunu emrettiyse muhakkak ki o nebi değildir. Şayet sizi bundan alıkoyduysa muhakkak siz ona isyan etmektesiniz."

Subhanallah! Bu ne kadar şaşılacak bir hususdur! Yahudiler bile bu şirk amellerini inkâr etmekte ve "bir nebi bununla gelmez" demektedirler. Zamanımızın âlimlerinden(!) birçoğu ise buna cevaz verir, bu konu hakkında batıl şüpheler nakleler ve bunları inkâr eden kimseleri ise inkâr ederler.

Şeyhin "Lakin kendisine ulaştıran ilmin yolları gizli kalan şeyler bazen affedilir. Furu meselelerde ise durum daha hafiftir." sözüne dikkat et!

Yine şeyhin: "Bu, kapalı meselelerde sözkonusu olduğunda bazen 'sahibini küfre sokacak olan hüccet ikame edilmemiştir' denilebilir" sözüne de (dikkat et)!

Şeyh'ul İslam *Rahimehullah*, er-Risalet'us Sunniyye adlı eserinde haricilerle ilgili hadisi zikrettiği yerde şöyle demektedir: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve onun (raşid) halifeleri döneminde çokça ibadet etmelerine rağmen İslam'dan çıkanlar bulunmuştur. Bilinmelidir ki, şu zamanımızda da İslam'a intisap edip de İslam'dan çıkanlar olmaktadır.

Bunun birtakım sebepleri vardır:

Bu sebeplerden birisi Allah'ı Te'ala'nın kınadığı aşırılıktır. Meşayih'ten (şeyhlerden) bir kısmı hakkında ki, mesela

Şeyh Adıyy⁸¹ ve hatta Ali bin Ebi Talib ve Mesih (İsa) hakkında yapılan aşırılıklar gibi.

Her kim bir peygamber ya da salih kişi hakkında aşırılığa düşer ve o kimseye, ilahlıktan bir cüz atfederse; mesela Allah'ı bırakıp ona dua ederek şöyle demesi gibi: "Ey efendim falan, bana yardım et, beni kurtar; sana tevekkül ettim; sen bana yetersin!.." bunların hepsi şirk ve dalalettir. Bu kimseler tevbeyle davet edilir, tevbe ederse ne ala, tevbe etmezse öldürülür. Çünkü Allah'u Te'ala sadece O'na ibadet edilsin ve kendisiyle beraber başka bir ilah edinilmesin diye rasulleri göndermiş, kitapları da bunun için indirmiştir. Melekler, Mesih (İsa), Uzeyr ve salihler veya kabirleri gibi Allah'u Te'ala ile birlikte başka ilah edinenler, bunların yarattığına veya rızık verdiğine i'tikad etmiyorlardı. Ancak onlara dua ediyor ve: **"Bunlar Allah katında bizim şefa'atçilerimizdir..."** diyorlardı. (Bkz. Yunus 10/18) Allah'u Te'ala'da kendisinden başka herhangi bir şeye ister ibadet duasıyla, isterse de istiane (imdad ve yardım dileme) duasıyla olsun dua edilmesini nehyetsinler diye rasullerini göndermiştir."⁸²

Birbiriyle tartışan ve içlerinden birisi "Bizimle Allah arasında bir aracının (vasıtanın) bulunması kaçınılmazdır; onsuz Allah'u Te'ala'ya ulaşamayız" diyen iki kişi hakkında Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye *Rahimehullah*'a soruldu. Şeyh *Rahimehullah* cevaben şöyle demiştir:

Şayet bu sözüyü, Allah'u Te'ala'nın emrinin bize ulaştırılması için bir aracının bulunmasının mutlaka gerekli olduğunu,

⁸¹ Adıyy bin Musafir el-Emevi el-Hekkari (v. 555H); bu zat Ehli Sünnet akidesine ve selef menhecine sahip birisi olduğu halde sonradan bazıları onun hakkında aşırı gitmişler ve günümüzdeki şeytana ibadet eden Yezidilik mezhebi bu aşırılar tarafından teşkil edilmiştir. Hakkında geniş bilgi için bkz. İbnu Kesir, el-Bidaye ve'n Nihaye, 12/243.

⁸² İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 11/499-502.

kasd ediyorsa bu haktır. Çünkü insanlar, Allah'ı Te'ala'nın sevip razı olduğu şeyleri; neleri emredip neleri yasakladığını ancak kullarına gönderdiği rasulleri aracılığıyla bilirler. İşte bu konuda; gerek müslümanlardan, gerekse Yahudi ve Hristiyanlar'dan bütün din toplulukları icma etmişlerdir (birleşmişlerdir). Hepsi de, Allah ile kulları arasında aracılar olduğunu kabul ederler ki bunlar, Allah'ı Te'ala'nın emir ve nehiylerini O'ndan bizlere ulaştıran elçilerdir.

Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾

"Allah, meleklerden elçiler seçer ve insanlardan da."
(Hacc 22/75)

Bu aracıları (vasıtaları) inkâr eden, bütün din topluluklarının ittifakıyla kâfirdir.

Şayet vasıta (aracı) ile: "Kulların rızık, yardım görmeleri ve hidayete ermeleri gibi menfaat celb etmek ve zararı defetmek için, kulların Allah ile kendi aralarında bir vasıta edinmelerinin kaçınılmaz olduğu..." kastediliyor ise ki onlar böyle yaparak, bu vasıttan istekte bulunurlar ve o istekleri hususunda sözkonusu vasıtaya yönelirler. İşte bu, Allah'ı Te'ala'nın müşrikleri tekfir ettiği şirkin en büyük çeşitlerindendir, zira onlar (güya) menfaatlerini onlarla celb ettikleri(!) ve zararları onlarla def ettikleri(!), Allah'ı Te'ala'dan başka veliler ve şefaa'atçiler edindiler."

Şeyh, devamla şöyle demektedir: "Her kim nebileri ve melekleri aracılar kılar, onlara dua eder, onlara tevekkül eder, menfaatlerin celbini ve zararların def edilmesini onlardan isterse, mesela: Günahların bağışlanmasını, kalblerin hidayete ermesini, zorlukların giderilmesini ve ihtiyaçların yerine getirilmesini onlardan isterse, müslümanların icması ile kâfirdir."

Yine şeyh, devamla şöyle demektedir: “Her kim yöneticilerle tebası arasındaki hacibler (perdedarlar) gibi, Allah ile kulları arasında aracılar olduğunu ve Allah’u Te’ala’nın da ancak onların aracılığıyla kullarını hidayete erdirdiğini, onlara yardım ettiğini ve onlara rızık verdiğini kabul ederse yani, vasıtaları şu vecihde kabul ederse; ‘Halk, (ihtiyaçlarını) bu araçılardan ister onlar da bunları Allah’u Te’ala’dan ister; tıpkı hükümdarların yanlarındaki aracılardan -onlara insanlardan daha yakın olduklarından, insanların araçılara olan edebinden (saygısından) veya aracılardan hükümdarlara iletmesinin kendilerinin hükümdarlara iletmesinden daha yararlı olacağından- halkın isteklerini hükümdarlara iletmesi gibi, kullar da bu vasıtalara isteklerini arz eder ve onlar da Allah’u Te’ala’ya iletir...’ kâfir ve müşriktir; tevbe etmesini istemek gerekir, tevbe ederse eder etmezse (mürted olarak) öldürülür.

Bunlar, Müşebbihedir. Yaratana yaratılmışı benzettiler ve böylelikle Allah’u Te’ala’ya denk tuttular. Kur’an’da bunlara o kadar reddiye var ki, bu fetvanın hacmi, hepsini buraya aktarmaya yetmez.”⁸³

Muhakkak ki bu, putlara ibadet eden müşriklerin dinidir. Onlar; bu putların, enbiya ve sâlihlerin heykelleri olduğunu ve onlarla Allah’u Te’ala’ya yaklaştıkları vesileler olduklarını, söylüyorlardı. İşte bu; Allah’u Te’ala’nın, Hristiyanları reddettiği şirkin kendisidir, zira Allah’u Te’ala şöyle demiştir:

﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ

مَرْيَمَ

“Hahamlarını ve rahiplerini Allah’tan başka rabler edindiler, Meryem oğlu Mesih’i de.” (Tevbe 9/31)

⁸³ Bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 1/121-126.

(İbnu Teymiyye'den yapılan) alıntı burada sona erdi.⁸⁴

Şeyh'ul İslam *Rahimehullah* birçok yerde zikrettiği şirk çeşitlerinden birini işleyenin kâfir olacağını kesin olarak belirtmiş ve buna dair müslümanların icmasını nakletmiştir. Bundan da cahil olan kimseyi ve benzerlerini istisna etmemiştir. Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ﴾

“Şüphesiz Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz.” (Nisa 4/48; Nisa 4/116)

Mesih'den naklen şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ﴾

“Her kim Allah'a ortak koşarsa, Allah ona cenneti haram kılar ve onun barınağı ateştir.” (Ma'ide 5/72)

Her kim bu tehdidi muannid (hakka karşı bilerek inat eden) kimseye has kılar ve cahili, te'vilciyi ve mukallidi bunun dışında tutarsa, işte o kimse Allah'ı Te'ala'ya ve Rasulü'ne muhalefet etmiş ve mü'minlerin yolundan çıkmıştır.

Fukaha, 'Mürtedin Hükmü' bablarına; “Her kim Allah'ı Te'ala'ya ortak koşarsa” diye başlarlar ve bunu sadece muannid ile kayıtlandırmazlar. Allah'ı Te'ala'ya hamd olsun ki bu gerçekten çok açık bir meseledir.⁸⁵

⁸⁴ İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 1/135.

⁸⁵ Misal olarak İbnu Kudame'nin el-Mukni, İbnu Muflih'in el-Furu, Merdavi'nin el-İnsaf, Haccavi'nin el-İkna adlı eserleri gibi birçok Hanbeli fıkıh metninde mürted bablarının girişinde mürted olma sebeplerini sayarken şirki de zikreder ve müellif *Rahimehullah*'ın dediği gibi; cahili, te'vilciyi bundan istisna etmezler. Ancak yukarda da zikredildiği gibi Allah'ı Te'ala'nın sıfatları ve benzeri konularda cehaletin özür olabileceğini ayrı

Allah'ı Te'ala şöyle buyurmuştur:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ
الرُّسُلِ﴾

“Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak elçiler gönderdik ki, elçilerden sonra insanların Allah’a karşı (savunacak) bir hüccetleri olmasın.” (Nisa 4/165)

Şeyh Rahimehullah aynı şekilde şöyle demektedir: “Kabirlerin yanında yapılmakta olan bid’atler çeşit çeşittir. Bu bidatler içinde şeri’atten en uzak olanı ise insanların birçoğunun yaptığı gibi ölüden ihtiyacını istemektir. İşte bu kimseler put-perestlerin cinsindendir. Bundan dolayıdır ki şeytan tıpkı put-perestlere gözüktüğü gibi onlara da bazen ölü ve gaiblerin suretinde gözükür.”

Şeyhin İktiza’u Sirat’il Mustakim adlı eserinde bahsettikleri de şeyhin bu esaslar hakkında takrir ettiği (onayladığı) şeyler babındandır. Mesela şeyh (İbnu Teymiyye) şöyle demektedir: “Şüphesiz Allah’ı Te’ala’dan başkasına bir şeyi yapması için edilen dua veya bu kimseye (kendisi adına) Allah’ı Te’ala’ya dua etmesi için dua etmesi ve benzeri şirk içeren dualar ile hakir (önemsiz ve küçük) işler dışında, sahibinin amacı yerine gelmez ve bu amacın yerine gelmesi de bir şüphe meydana getirmez. Ancak kuraklıkta yağmurun yağması ve inen bir azabın giderilmesi gibi olağanüstü işlerde ise bu şirkin söz-konusu hususta bir faydası olmaz.

olarak zikrederler. Eğer şirkte de cehaleti mazeret görselerdi şüphesiz bunu da zikrederlerdi. Zira usulde bilindiği üzere ihtiyaç anında açıklamanın geciktirilmesi caiz değildir.

Allah'u Te'ala şöyle buyuruyor:

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ بَلْ إِلَٰهُهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ﴾

“De ki: Eğer doğru söylüyorsanız bana haber verir misiniz, Allah'ın azabı size ulaşır veya kıyamet saati size gelip çatarsa, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Hayır, sadece O'na yalvarırsınız. O da dilerse, kaldırılmasını istediğiniz belayı kaldırır da siz, ortak koştuğunuz şeyleri unutursunuz.” (En'am 6/40-41);

﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾

“Gemiye bindikleri zaman, dini O'na has kılarak yalnızca Allah'a dua ederler.” (Ankebut 29/65);

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهُهُ﴾

“Denizde size bir zarar dokunduğu zaman, Allah'tan başka dua ettikleriniz kaybolur.” (İsra 17/67);

﴿أَمِنْ يُحِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلِلهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾

“(O putlar mı daha hayırlı) yoksa dua ettiğinizde, darda kalana yardım eden, sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünde halifeler kılan (Allah) mı? Allah ile beraber başka bir ilah mı? Ne kadar az öğüt alıyorsunuz?!” (Neml 27/62)

Zikredilen bu büyük isteklerin ancak Allah Subhanehu tarafından karşılanabilmesi, O'nun birliğine delil olup, O'na ortak koşanların şüphelerini kesip atar ve bunun dışında icabet edinilen (talep)leri de haram veya mübah sebeplerle olmalarına karşın, yapanın şüphesiz bir olan ve ortağı bulunmayan, Allah Subhanehu olduğu bu surette bilinmiş olur. Nasıl ki, Allah'ü Te'ala'nın gökleri, yeryüzünü, rüzgârları, bulutları ve diğer büyük varlıkları yaratmış olmasının bilinmesi O'nun birliğine, her şeyin yaratıcısı olduğuna delil oluyorsa bu da öyledir. Çünkü böylesine büyük varlıkları yaratan Allah'ü Te'ala'nın, onlardan daha aşağı varlıkları yaratmış olması daha evladır. Zira bunlar da neticede O'nun yarattığı büyük varlıkların etkileri ile meydana gelmektedirler. Ana sebebi yaratanın, sonucu yaratmış olmasında şüphe olmaz.

Sözün özü, şirk (Allah'ü Te'ala'ya ortak koşmak) iki türledür:

1- Şirkin Birinci Türü:

Allah'ü Te'ala'nın "Rububiyetinde" ortak koşmak, yani (kâinatta) O'nunla birlikte başkasını kısmi tedbir (yönetim) hakkına sahip kılmaktır, Allah'ü Te'ala'nın da buyurduğu üzere:

﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا هُمْ فِيهِمَا مِنْ شَرِكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ﴾

"De ki; Allah'dan başka ilah olduklarını sandığınız şeyleri çağırınız. Onların ne göklerde ve ne de yeryüzünde zerre ağırlığı kadar egemenlikleri yoktur. Onların göklerin ve yerin egemenliğinde ne ortaklıkları ve ne de Allah'a yardımcı olmaları söz konusudur." (Sebe 34/22)

Allah'ü Te'ala bu ayette onların (Allah'ü Te'ala'dan) bağımsız olarak zerre miktarda bir şeye sahip olamayacaklarını ve bu zikredilen şeylerde hiç bir bakımdan O'na ortak olmadıklarını ve O'nun mülkünde (hâkimiyeti hususunda) O'na yardımcı da olamayacaklarını açıkça belirtmektedir. Bellidir ki, ne malik, ne ortak ve ne de yardımcı olmayan bir şeyin (ilahlıkla) bir alakası olmaz.

2- Şirkin İkinci Türü:

Allah'ü Te'ala'ya "İlahlığında (Uluhiyyetinde)" ortak koşmak, yani O'ndan başkasına ibadet duası ya da istek duasıyla dua etmektir. Tıpkı Allah'ü Te'ala'nın şöyle buyurduğu gibi:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

"Yalnız Sana kulluk eder ve yalnız Sen'den yardım isteriz." (Fatiha 1/5)

Nasıl ki; bir takım mahlûkatın (bazı olaylarda) sebep oluşunu kabul etmek rububiyet tevhidinde zarar getirmiyor ve Allah'ü Te'ala'nın her şeyin yaratıcısı olmasını engellemiyor ve hiç bir mahlûka ibadet duası veya istiane (yardım isteme) duası ile dua edilmesini gerektirmiyorsa; şirk vasfı taşıyan veya onun haricindeki bazı haram davranışların (bazı olaylarda) sebep oluşunu kabul etmek de, uluhiyyet tevhidinde zarar vermez ve Allah'ın dinin kendisine has kılınması hakkına sahip olmasını ortadan kaldırmaz ve de şirk olan sözler ve fiillerle amel etmeyi de gerektirmez. Zira Allah'ü Te'ala buna öfkelenir ve kulunu cezalandırır; bunun kula getireceği zarar, menfaatinden çok olur.

Çünkü Allah'ü Te'ala hayrın tümünü sadece O'na kulluk ederek yardımı da sadece O'ndan istememiz ilkesine bağlı kılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de ki ayetlerin geneli bu aslı isbatlamaktadır. Öyle ki, Allah Subhanehu kendi izni olmaksızın şefa'atin yolunu dahi kapatmıştır. Şeyh'ul İslam *Rahimehullah*

bu anlattıkları ile ilgili ayetleri sıraladıktan sonra devamla, şöyle der:

“Kur’an-ı Kerim’in (ayetlerinin) çoğu bu büyük aslı takrir etmektedir ki bu, asılların aslıdır.”⁸⁶

Mutlak Tekfir-Muayyen Tekfir Ayrımı

Şeyh’ul İslam *Rahimehullah* yine başka bir yerde şöyle demektedir: “Bizler zaruri olarak bilmekteyiz ki; Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ümmetine hayatta olanlara veya ölmüş olanlara, ister peygamberler isterse de onlardan başkaları olsun, ne istigase (imdad/yardım talebi) lafzıyla ne de istiane (yardım isteme) lafzıyla ne de bunlardan başka bir lafız ile dua etmelerini meşru kılmamıştır. Tıpkı ölü için veyahut da ölüye doğru secde etmeyi ve benzeri fiilleri meşru kılmadığı gibi. Bilakis bizler biliriz ki bunların hepsini yasaklamıştır ve bu Allah’u Te’ala’nın ve Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in haram kıldığı şirk kapsamındadır. Fakat müteahhirunun (sonraki dönemlerde yaşayanların) birçoğunda cehaletin galip gelmesi ve risaletin izlerine dair ilmin azalmasından dolayı, Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in getirdiği şeyler onlara açıklanana kadar bu kimselerin tekfir edilmeleri mümkün olmamıştır.

Yine şöyle demiştir: “İşte bundan dolayıdır ki İslam Dini’nin aslını bilenlere bu meseleyi açıkladığımda hepsi bunu idrak ettiler ve işte bu; İslam Dini’nin aslıdır, dediler. Bunun dinin aslı olduğunu bildiklerinden dolayı, ashabımızdan (Hanbeliler’den) arif olan şeyhlerin ileri gelenlerinden bazıları,

⁸⁶ İbnu Teymiyye, İktiza’us Sirat’il Mustakim, 2/702-705.

şöyle diyorlardı: “Bu, bize beyan ettiğin meselelerin en büyüğüdür.”⁸⁷ (İbnu Teymiyye’den yapılan) alıntı burada sona erdi.

Şeyh *Rahimehullah*’ın şu sözüne gelince: “Rasul’ün getirdiği şeyler onlara açıklanana kadar bu kimselerin tekfir edilmeleri mümkün değildir.” Dikkat edilirse; “Rasul’ün getirdiği şeyler onlar nezdinde iyice açık hale gelinceye kadar” dememiştir (sadece beyanla yetinmiş, beyanın anlaşılmasını şart koşmamıştır) bu sözün manası ise şudur: (Onlara beyan yapılmaya kadar) şahsen ve muayyen olarak tekfir etmek yani, falanca kâfirdir gibi şeyler söylenmesi mümkün değildir.

Bilakis denilir ki: Bu küfürdür, bunu yapan da kâfirdir. Tıpkı şeyh *Rahimehullah*’ın sayılamayacak kadar çok yerde bu işleri ve benzerlerini yapanlara küfrü itlak etmesi, bu tür şirk fiilleri işleyenin küfrü hakkında müslümanların icmasını nakletmesi gibi. Şeyh *Rahimehullah* bunu, tıpkı Kalenderiyye tائفesi hakkında verdiği cevapta açıkladığı gibi, birçok yerde açıklamıştır.⁸⁸

Şeyh birçok sözün ardından şöyle demektedir: “Bunun aslı şudur ki, Kitab, Sünnet ve İcma ile küfür olduğu aşikâr olan görüşler hakkında şer’i delillerin delalet ettiği üzere, “Bu mutlak olarak küfürdür.” denilir. Şüphesiz iman ve küfür Allah’u Te’ala ve Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den alınan hükümlerdendir ve insanların kendi zanlarıyla hüküm verecekleri bir saha değildir; ta ki o kişi hakkında tekfirin şartları

⁸⁷ İbnu Teymiyye, er-Redd ale’l Bekri, 2/731, Mektebet’ul Guraba’il Eseriyye.

⁸⁸ Kalenderiyye, Fars kökenli birtakım ibadet ehli görünen kimselerdir. Birçokları farzları terk ederek haramlara dalmışlardır. Sakallarını traş etmek alametleri olmuştur. Birçoğu Yahudi ve Hristiyanlar’dan daha kâfirdir. Şeyh’ul İslam İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Feteva, 35/163’te bunlar hakkında bilgi vermektedir.

sabit oluncaya ve tekfirin engelleri ortadan kalkıncaya kadar, bunu söyleyen her şahıs için “bu kâfirdir” şeklinde hükmedilmesi gerekli değildir. Tıpkı İslam’a yeni girdiğinden veya (ilim kaynaklarına) uzak bir çölde yetiştiğinden dolayı zinanın veya içkinin helal olduğunu söyleyen kimsenin durumu gibi.”⁸⁹

Şeyh’ul İslam *Rahimehullah* yine bu mesele hakkındaki kelamının devamında başka bir yerde şöyle demektedir:

“Bu hususta işin gerçeği şudur: Bir söz küfür olur, bu sözün sahibine tekfir itlak edilerek şöyle denir: “Her kim böyle derse, o kimse kâfirdir.” Lakin bu sözü söyleyen muayyen şahsa gelince, ta ki terk edenin (inkâr edenin) kâfir olacağı hüccet ona ikame oluncaya dek onun küfrüne hükmedilmez. Bu husus tıpkı void (tehdit) içeren nasslarda olduğu gibidir. Muhakkak ki Allah’u Te’ala şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ
نَارًا﴾

“Şüphesiz yetimlerin mallarını zulüm ile yemekte olanlar, karınlarına ancak ateş doldurmaktadırlar.” (Nisa 4/10)

Bu ve buna benzer void (tehdid) nasları haktır. Lakin muayyen şahsa gelince onun hakkında bu voidin (tehdidin) gerçekleşeceğine şahitlik edilemeyeceği gibi Ehli Kible’den muayyen bir kimsenin ateşte olacağına da şahitlik edilmez. Zira bu kimsenin şartların oluşmaması ve engellerin ortadan kalkmaması sebebi ile bu tehdidin kapsamı dışına çıkması mümkündür. Bu kimseye sözkonusu fiilin haramlığı ulaşmamış olabileceği gibi, haram olan amelinden tevbe etmiş de olabilir.

⁸⁹ Bu mesele hakkında geniş bilgi için bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 35/165 vd.

Keza yaptığı birtakım iyilikler işlediği haramın cezasını ortadan kaldırmış da olabilir. Veyahut da (günahına) kefarete olacak bazı musibetlere uğramış olabilir.”⁹⁰

⁹⁰ İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 23/345.

Şeyh Eba Butayn, başka bir yerde ise şöyle demektedir:

"وقولك: إن الشيخ -أي ابن تيمية- يقول، إن من فعل شيئاً من هذه الأمور الشركية، لا يطلق عليه أنه مشرك كافر، حتى تقوم عليه الحجة الإسلامية، فهو لم يقل ذلك في الشرك الأكبر، وعبادة غير الله، ونحوه من الكفر، وإنما قال هذا في: المقالات الخفية، كما قدمنا من قوله: وهذا إذا كان في المقالات الخفية، فقد يقال لم تقم عليه الحجة التي يكفر صاحبها، فلم يجزم بعدم كفره، وإنما قال: قد يقال"

"Senin şu sözüne gelince: Şeyh İbnu Teymiyye demiştir ki; "Her kim bu şirk fiillerinden birisini yaparsa ta ki ona İslami hüccet ve deliller ikame edilinceye kadar o kimse hakkında müşrik ve kâfir denemez." (Eba Butayn diyor ki:) O, bunu büyük şirk ve Allah'ı Te'ala'dan başkasına ibadet ve benzeri küfür çeşitleri hakkında söylememiştir. O bunları yalnızca hafi (kapalı) sözler hakkında dile getirmiştir. Onun bu hususta şöyle dediğini aktarmıştık: "Bu, (Razi gibi kelamcıların küfre düştüğü konular) kapalı meselelerle alakalı olsa belki bunlar hakkında sahibinin tekfir edileceği hüccet ikamesi yapılmamıştır denebilir." Dikkat edilirse bu şekilde (hafi meselelerde sapmış) olanların dahi kâfir olmayacağını kesin olarak belirtmemiştir. Bilakis; "belki/bazen böyle denebilir", demiştir." (ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecvibet'in Necdiyye, 10/ 389-391)

Açıkça görüldüğü üzere Şeyh Eba Butayn Şeyh'ul İslam'ın Bekri reddiyesinde geçen hüccet ikamesinden kasdının tekfir hususunda şartların oluşması ve engellerin kaldırılması olduğunu söylemiştir. Bu nakiller bir kez daha göstermektedir ki mutlak tekfir-muayyen tekfir ayrımı ne İbnu Teymiyye'nin ne de Eba Butayn'ın ne de başka bir âlimin nezdinde insanı İslam Din'i'nden çıkaran büyük şirkle alakalı değildir. Şirkle alakalı meselelerde ancak büyük şirk olma ihtimali taşıyan kapalı söz ve fiiller hakkında hüccet ikamesine gidilir ki bundan kasıd kişinin kasdının araştırılmasıdır. Bu tahkik neticesinde şahsın kullanmış olduğu sözle şirk

olan bir manayı kasdettiği ortaya çıkarsa -cehaletine vs. bakılmaksızın- tekfir edilir.

İstigase kelimesi de bu şekilde ihtimalli bir lafızdır ve bununla tevessül ve vesile (aracılık) manası kasdedildiği gibi bizzat büyük şirk olan Allah'ü Te'ala'dan başkalarından imdat isteme manası da kasdedilebilir. Şu halde "ben Rasulullah'a istigasede bulundum" diyen kişiye bununla ne kasdettiği sorulur. Sözün zahiri her ne kadar küfür olsa da kişi sözün anlamını değiştirerek küfür olmayan bir anlam yüklemiş olabilir. Ancak ihtimalli ve kapalı olmayan lafızlarda ise böyle bir tafsilata gidilmez. Mesela İbnu Teymiyye'nin aşağıda naklettiğimiz diğer bir fetvasında yalnız Allah Azze ve Celle'nin kadir olabileceği şeyleri istemesi gibi açık şirklerde tafsilata gitmeksizin doğrudan kişiye tevbe teklif edileceğini tevbe etmediği takdirde öldürüleceğini beyan etmiştir.

Kısacası İbnu Teymiyye'nin Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den istigase dileyenlere hüccet ikamesini şart koşması bununla ne kasdettiğini açığa çıkarmak ve şeri'atte bir mahlukla alakalı bu lafzın kullanılmayacağını ona beyan etmek anlamındadır. Ama şahıs istigasenin bizzat Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in zatından yardım istemek manasına geldiğini kabul ettiği halde bu şirk olan manayı tasdik ediyorsa cehaletine bakılmaksızın tekfir edilir.

İbnu Teymiyye'nin er-Raddu ale'l Bekri'de geçen sözünde zikredilen "istigase" lafzı işte böyle ihtimalli bir lafızdır. Zira Şeyh'ül İslam zamanında muhaliflerden bir çoğu Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den istigase yani yardım istemenin caiz hatta vacip olduğunu savunarak bununla tevessülü yani Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'i aracı edinerek Allah'ü Te'ala'dan istemeyi kasdetmiş ve o kadar ki şeyhin reddiyede bulunduğu Bekri isimli şahıs bu tevessül manasında Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile istigasede bulunmayı reddedenin kâfir olacağını ileri sürerek İbnu Teymiyye'yi tekfir etmeye yeltenmiştir. İbnu Teymiyye'nin sözkonusu kitabı kaleme alma sebebi de budur.

Bu kitapta Allah'ü Te'ala'dan başkası hakkında istigase lafzının kullanılmayacağına ve istigasenin gerek dilde gerekse dinde yardım isteme manasında kullanıldığına ve tevessül manasında kullanılmadığına dair bir çok delil getirmiştir. Bu konunun benzeri Türkçe'de "İbnu Teymiyye Külliyyatı" adıyla neşredilen serinin birinci cildinde bulunabilir. Sözkonusu

yerde istigaseyle alakalı yöneltlen şu sorudan İbnu Teymiyye ile muhalifleri arasındaki tartışmanın asıl konusu anlaşılabilir:

“Allah’u Te’ala’dan hangi konuda istiğasede bulunulabilirse, Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den de yardım ve imdat dilemek; Allah’u Te’ala’nın vesilelerinden biri olması anlamında istiğasede bulunmak caizdir. Aynı şekilde Allah’u Te’ala’dan istiğasede bulunulan herşey hususunda diğer peygamber ve salihlerden de bulunulur”, diyen kişinin durumu üstad İbnu Teymiyye’den soruldu. O kişi yine şöyle diyor:

“Bir sıkıntının giderilmesi hususunda Allah’u Te’ala’ya, Peygamberiyle tevessül eden, onunla istiğasede bulunmuştur, demektir. İster istiğase lafzını kullanmış olsun, ister tevessül lafzını kullanmış olsun veya bu kelimelerle aynı anlama gelen başka bir kelime kullanmış bulunsun, farketmez. Kişi: “Allah’ım, beni bağışlayan için Sana Rasulün ile tevessül ediyorum”, ya da: “Sen’in katında Sen’den Rasulün ile istiğasede bulunuyorum” derse, bu, Arap dilinde ve bütün dillerde hakikat üzere Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den istiğasede bulunmak anlamına gelmektedir. Kaldı ki, şahıstan istiğasenin ne anlama geldiği daha önce de, şimdi de bilinmektedir. Dolayısıyla yaratılmışlardan istenmesi de caizdir. Tevessül olarak onlardan istiğasede bulunulur. İstiğase, tevessül vasıtasıyla bir sıkıntının giderilmesini isteyen herkes tarafından yapılır. Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve salih kimseler hakkında istiğase caizdir.

Taberani’nin, Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den naklettiği; sahabelerden birisinin: Bu münafıktan kurtulmak için Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den istiğasede bulunun, demesi üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in : **“Benden istiğasede bulunulmaz, ancak Allah’u Te’ala’dan istiğasede bulunulur.”** hadisiyle ilgili olarak da, o kişi şöyle demektedir: Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisinden istiğasede bulunulmasını ve benzeri şeyleri reddetmişse, bununla tevhide ve yaratıcının kudret konusunda tek olduğuna işaret etmek içindir. Bizim de bunu reddetmemiz gerekmez. Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve salih kimseden mutlak olarak istiğasede bulunulmasını caiz görüyoruz. Yani Allah’u Te’ala’dan hangi meselede istiğasede bulunulabilirse, onlardan da istiğasede bulunmak mümkündür. Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in bir vesile ya da vasıta olması itibari ile demeye de gerek yoktur. Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’den istiğasede bulunulmayacağını

söyleyen, onun değerini küçültmüş olur ve ona inanmamış kabul edilir. Ama cahilse, o zaman özürdür. Şayet istiğasenin anlamını öğrendiği halde yine bu görüşünde diretiyorsa, kâfir olur. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile tevessül daha önce de sözkonusu edildiği gibi, ondan istiğasede bulunmaktadır.

(Soru:) Müslüman âlimlerden, Allah'ı Te'ala'dan her ne hususta istiğasede bulunulursa, Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den ve salih kişilerden de istiğasede bulunulur, diyen var mıdır? O kişinin dediği gibi bunun mutlaklığı caiz midir? **O kişinin dediği gibi gerçekten hangi konu olursa olsun Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* veya salih bir kimseyle tevessül, onlardan istiğasede bulunmak mıdır? Tevessül ile istiğase her dilde aynı manada mıdır? İlh..."**

Meselenin tafsilatı için Fetava birinci cildin giriş kısmı ve devamına bakılabilir. Görüldüğü üzere Şeyh'ul İslam ile muhalifleri arasındaki tartışma büyük şirk olan yani bizzat Allah'ı Te'ala'dan başkasının kadir olmayacağı şeyleri mahlukattan istemek manasında bir istigase ile alakalı değildir. Muhalifler, -içlerinde küfür ve nifak gizleyenler müstesna ki bunların gerçek niyetini de ancak Allah'ı Te'ala bilir- istigaseyi tevessül anlamında kullanarak Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile istigaseye cevaz vermişlerdir.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in zatıyla tevessül yani onun hakkı için, yüzü suyu hürmetine Allah'ı Te'ala'dan istemenin cevazı ise -her ne kadar sahih olan bunun caiz olmadığı olsa da- âlimler arasında ihtilâflıdır. Âlimlerden buna büyük şirk diyen hiç kimse yoktur ancak caiz olup olmadığı tartışılmıştır. Burada zaten şirk olan bir şey yoktur. Zira Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in veyahut da salihlerin yüzü hürmetine Allah'ı Te'ala'ya dua eden kişi neticede Allah'ı Te'ala'ya dua etmiştir lakin duasına bid'at olan bazı şeyleri karıştırmıştır. Bundan dolayı da tekfir olmaz. Lakin Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hakkında istigase lafzını kullanmak ise tevessül manasında bile olsa icmaen caiz değildir. Bekri'ye reddiye kitabında ve diğer benzeri eserlerde geçen konu budur.

er-Raddu ale'l Bekri kitabını mütalaa eden herkes burada tartışılan istigasenin Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'e ilah ve rabb vasfı verip sadece Allah'ı Te'ala'nın kudreti dahilinde olan şeyleri gidip Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den istemek manasında olmadığını, bilakis bu şahsın istigaseyi tevessülle eş anlamlı olarak kabul edip "Rasulullah ile

tevessül ettim" yerine "Onunla istigasede bulundum" demenin caiz olduğunu ileri sürdüğünü görür. Örneğin şu tarz ifadeler Bekri'ye aittir:

"وقوله من توسل إلى الله بنبيه في تفريج كربة أو استغاث به سواء كان ذلك بلفظ الاستغاثة أو التوسل أو غيرهما مما هو في معناهما فهذا القول لم يقله أحد من الأمم بل هو مما اختلقه هذا المفتري وإلا فلينقل ذلك عن أحد من الناس وما زلت أتعجب من هذا القول وكيف يقوله عاقل والفرق واضح بين السؤال بالشخص والاستغاثة به "

"Bekri'nin şu sözüne gelince; Her kim sıkıntıların giderilmesi hususunda Allah'u Te'ala'ya Nebisi ile tevessül eder (onu aracı kılar) veya Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile istigasede bulunur (ondan yardım isterse) bunu ister istigase lafzıyla ister tevessül lafzıyla isterse de aynı manayı ihtiva eden başka bir lafızla yapsın fark eden bir şey olmaz.

(İbnu Teymiyye diyor ki) bu sözü geçmiş toplumlardan hiç kimse söylememiştir, bilakis bu iftiracının uydurduğu bir şeydir eğer böyle olmasaydı bir tek kişiden de olsa bu hususta bir nakil yapardı. Ben hayret ediyorum ki akıl sahibi bir kimse bunu nasıl söyler! Zira bir şahıs vasıtasıyla (başka birinden) bir şey istemek ile o şahıstan istigase istemek arasındaki fark çok açıktır." (İbnu Teymiyye, er-Raddu ale'l Bekri, 1/182)

Bundan daha açığı ise şu sözüdür:

"الوجه الثامن إن يقال هذا الرجل فسر الاستغاثة بالتوسل كما تقدم قوله إن كل من توسل إلى الله بنبيه في تفريج كربة فقد استغاث به سواء كانت بلفظ الاستغاثة أو التوسل أو غيره وقال قول القائل أتوسل إليك برسولك وأستغيث برسولك عندك أن تغفر لي استغاث بالرسول حقيقة في لغة جميع الأمة "

"8. vecih: Denilirse ki: Bu adam istigaseyi tevessül olarak tefsir etmiştir. Onun şu sözü daha önce geçmişti: Her kim Peygamberini sıkıntıyı gidermek için Allah'u Te'ala'ya vesile (aracı) kılar) Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den istigase yani yardım istemiş olur. Bu, ister istigase lafzıyla ister tevessül ya da başka bir lafızla olsun fark etmez. Bunu söyleyen kimsenin şu sözüne gelince: 'Sana Rasulü'nü aracı kılıyorum ve

beni bağışlaman için Sen'in katında Rasulün'den yardım talep ediyorum' diyen kişi bütün ümmet nezdinde Rasul'den yardım istemiş olur... ilh" (İbnu Teymiyye, er- Raddu ale'l Bekri, 1/368)

İşte böylece açıkça görülüyor ki İbnu Teymiyye'nin yukardaki hüccet ikamesinden bahseden sözünün geçtiği "er- Raddu ale'l Bekri" adlı kitabın yazılma sebebi olan Bekri isimli Şafii fakihî, tıpkı başka muhalifler gibi Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'i vesile edinmeyi Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den yardım istemek olarak anlamış, çünkü iddialarına göre kişi Allah katında Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in aracılığına başvurduğu zaman yani onun zatıyla tevessül ederek "Sana Rasulü'nü aracı kılıyorum" dediği zaman sıkıntısının giderilmesi hususunda onun yardımına müracaat etmiş olur. Yani bir kimse "Ya Rabbi, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in hakkı için, onun yüzü hürmetine, onun vesilesiyle Sen'den istiyorum, dediğinde Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'i aracı kıldığı için bir nevi "Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in yardımıyla Sen'den istiyorum," demiş olmaktadır. Yoksa burada ne Bekri ne de bir başkasının doğrudan Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in şahsından sıkıntıların giderilmesi noktasında yardım istemeleri, bizzat ona yönelmeleri, ona dua etmeleri söz konusu değildir. Rasul'ün yardımından kasıtları onun makamıyla Allah'ü Te'ala'dan istemeleri manasındadır.

Ancak şüphesiz istigase ile tevessül haricinde bizzat şirk olan manayı kasdedenler de bugün olduğu gibi o gün de mevcuttu. Bu yüzden Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* veya başkasına istigasede bulunduğunu söyleyen birine bunun caiz olmayacağı hatırlatılarak kasdının ortaya çıkarılması gerekir. Eğer kişi bununla bizzat Allah'ü Te'ala'ya has olan fiilleri Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'den talep ettiğini ortaya koyacak olursa artık bu kimsenin kâfir olduğu ortaya çıkar ve bu noktada kişiye hüccet ikamesi gerekmez. İbnu Teymiyye *Rahimehullah*'ın böyle bir kimse için bile hüccet ikamesini şart koştuğu ileri sürülecek olursa bu, ondan nakledilen şu tarz sözlerle çelişki arzeder:

"إحداها: أن يسأله حاجته مثل أن يسأله أن يزيل مرضه، أو مرض دوابه، أو

يقضي دينه، أو ينتقم له من عدوه، أو يعافي نفسه وأهله ودوابه، ونحو ذلك مما لا

يقدر عليه إلا الله عز وجل: فهذا شرك صريح، يجب أن يستتاب صاحبه فإن تاب

Ölülerden Yardım İstemek Âlemdeki Şirkin Aslıdır

İbn'ul Kayyım Menazil şerhinde (Medaric'us Salikin'de) şöyle demektedir:

“İhtiyaçlarını ölüden istemek, onlardan istigasede (imdad/yardım talebinde) bulunmak ve onlara teveccüh etmek (yönelmek) de yine şirkin çeşitlerindendir. İşte bu âlemdeki şirkin aslıdır; şüphe yok ki, ölünün ameli kesilmiştir ve kendisinden istigasede bulunan ve şefa'atini isteyen bir kimseye

ولا قتل

“Birincisi: Bu kabirde bulunan kimseden ihtiyacının giderilmesini talep etmektir. Kabirde bulunan kimseden kendisinde veya hayvanındaki hastalığı gidermesini, borcunu ödemesi hususunda yardım etmesini, düşmanından kendisi için intikam almasını, kendisine, ehline ve hayvanına afiyet vermesini ve bunlara benzer yalnız Allah Azze ve Celle'nin kadir olabileceği şeyleri istemesi gibi... Bu sahibinden tevbe talep edilmesini, şayet tevbe etmez ise öldürülmesini gerektiren açık bir şirktir.” (İbnu Teymiyye, Ziyaret'ul Kubur, 18, Daru Taybe)

Görüldüğü gibi hüccet ikamesine vs. gerek duymadan kabir ehlinde yardım isteyen tekfir edileceğini ve tevbe etmezse öldürüleceğini söylemektedir. Çünkü bu söz ve fiillerin şirk olduğu açıktır. O ve diğer âlimler hüccet ikamesini ancak açık olmayan ihtimalli meselelerde zikrederler. Bekri kitabında geçen söz de bu tarz meselelerle alakalıdır. Aksi takdirde İbnu Teymiyye'nin birbiriyle çelişen sözler söylediği iddia edilmiş olur. Zira İbnu Teymiyye eğer ki istigasenin mahiyeti ne olursa olsun cehaleti mazeret görüyorsa yukardaki fetvasında “tevbe etmezse öldürülür” demek yerine “hüccet ikame edilir ve tekfir edilmez” demesi gerekirdi. Şu halde Bekri'nin kitabında, büyük şirk olduğu açık olmayan ihtimalli bir meseleden bahsettiği ortaya çıkmaktadır. Bu sözü görüldüğü üzere Eba Butayn en-Necdi, el-İntisar'da almış ve onun haricindeki birçok âlim de şeyhin Bekri kitabında geçen bu kavlini zikretmiş ve benzer şekilde açıklamışlardır. Misal olarak Abdullatif bin Abdurrahman, Misbah'uz Zalam, sf 496-501; Abdurrahman bin Hasen, ed-Durar'us Seniyye fi'l Ecvibet'in Necdiyye, 2/211 ve diğerlerine bakılabilir. Vallahu A'lem.

faydası dokunması bir yana, kendisi için dahi ne bir zarara ne de bir faydaya malik olamamaktadır.”⁹¹

Şeyh (İbn’ul Kayyım) başka bir yerde ise şöyle demektedir:

“Şirk ehli, Allah’u Te’ala’nın haricinde ne bulurlarsa onu put edinmeye ne kadar da meraklıdırlar? Onlar şöyle derler: ‘Muhakkak bu taş, bu ağaç ve bu pınar adağı kabul ederler.’ Yani (iddialarına göre bu mahlûklar) Allah’u Te’ala’nın dışında ibadeti kabul eder. Çünkü adak adamak ibadet ve kurbi-yettir (yakınlaşmadır). Adağı adayan kimse adak adadığı varlığa bununla yaklaşır.”⁹²

İbn’ul Kayyım Hedy (Zadu’l Mead fi Hedyi Hayr’il İbad) adlı eserinde, Taif Gazvesi’nin faydaları sadedinde şöyle demektedir:

“Yıkma ve ortadan kaldırmaya muktedir hale geldikten sonra şirkle ve tağutlarla ilgili herhangi bir mekânı bir gün dahi bırakmak caiz değildir. Çünkü onlar küfrün ve şirkin şiarı (alametleri) ve münkeratın (reddolunan şeylerin) en büyüğüdür. Böyle yerleri yok etmeye güç varken buraları (yıkmayıp) öylece bırakmak kesinlikle caiz değildir. Kabirlerin üzerine bina edilen, Allah’u Te’ala’nın dışında ibadet edilen putlar ve tağutlar edinilen, türbe (meşhed) gibi yerlerin de hükmü budur. Tazimle, teberrükle, adakla ve öperek yönelinen taşların da hükmü budur. Yok etmeye güç yetirildiği halde bunlardan hiçbirinin yeryüzünün herhangi bir yerinde bırakılması asla caiz değildir. Bunların çoğu Lat, Menat ve üçüncüleri olan Uzza putunun yerini tutmuşlardır. Hatta bunların yanında ve bunlar vasıtasıyla işlenen şirk daha büyüktür. Vallah’ul Muste’an (kendisinden yardım istenecek olan Allah’tır)!..

⁹¹ İbn’ul Kayyım, Medaric’us Salikin, 1/346.

⁹² İbn’ul Kayyım, İğaset’ul Luhefan, 1/212.

Bu (Lat, Menat, Uzza, Taif'deki taşlar vb.) tağutlara ibadet edenlerden hiçbirisi, onların yaratacaklarına, rızık vereceklerine, hayat vereceklerine ve öldüreceklerine i'tikad etmiyorlardı. Onların yanında ve onlara karşı yaptıkları şey, bugünkü müşrik kardeşlerinin kendi tağutlarının yanında yaptıklarından ibaretti. Böyle yapanlar kendilerinden öncekilerin sünnetine birebir tabi olmuş, onların yolunu adım adım izlemiş ve her konuda karıştı karıştına, kulacı kulacına onlara uymuşlardır.

İlmin gizli kalması, cehaletin gün yüzüne çıkması hasebiyle şirk, birçoklarına galip gelmiştir. Böylelikle: Maruf, münker; münker de maruf, sünnet, bid'at; bid'at de sünnet (kabul edilir) olmuştur. Küçükler böyle bir ortamda büyüdü, büyüklerse aynı ortamda ihtiyarladı. (İslam'a dair) alametlerin nuru söndü ve İslam'ın garipliği şiddetlendi. Âlimlerin sayısı azaldı, sefipler çoğaldı. Durum gitgide kötüleşti, sıkıntılar şiddetlendi. İnsanların elleriyle kazandıkları şeyler yüzünden karada ve denizde fesat açığa çıktı. Fakat herşeye rağmen Hakk'a tabi olan Muhammedi bir taife var olmaya devam edecektir, bunlar varislerin en hayırlısı olan Allah yeryüzüne mirasçı oluncaya (kıyamet kopuncaya) kadar, şirk ve bid'at ehline karşı cihadlarını sürdüreceklerdir."⁹³ (İbn'ul Kayyım'dan yapılan) alıntı burada sona erdi.

Durum tıpkı şeyh *Rahimehullah*'ın dediği gibidir: Şirkin ortaya çıkıp tekrar zuhur etmesinin sebebi; cehaletin ortaya çıkmasından, ilmin gizli kalmasından, âlimlerin azlığından ve sefiplerin galip gelmesindendir. Hakkı talep eden kimse için açıkça ortaya çıkmıştır ki: Müşrikler hususunda mücadele eden, işledikleri şirkleri onlar için kolaylaştıran, onların lehine batıl hüccetleri delil getiren kimse ilmin aslından ve en gerekli olanından mahrum kalmıştır ve cehaletle vasıflanmayı

⁹³ İbn'ul Kayyım, Zad'ul Mead, 3/506-507.

haketmiştir. Bu kimse faydası az olan bazı ilimlerle ilgilenmiş olsa bile bu böyledir.

Bu durumda Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in kavli doğrulanmış olmaktadır:

« لَتَسِعَنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذْوُ الْقَدَّةِ بِالْقَدَّةِ »

*"Sizden öncekilerin yolunu karış karış takip edeceksiniz."*⁹⁴

(Abdullah) İbn'ul Mübarek'in (v. 181H) söylediği söz, ne kadar da güzeldir:

وَهَلْ أَفْسَدَ الدِّينَ إِلَّا الْمُلُوكُ

وَأَخْبَارُ سُوءٍ وَرُهْبَانُهَا

"Dini bozanlar; yöneticiler, kötü âlimler ve rahiplerden (zahidler vb.) başkası mıdır?"⁹⁵

Rivayet olunduğuna göre bizden öncekilerin helakı, kurallarının (ilahi metinleri çok okuyan abid ve zahidlerinin) ve fakihlerinin eliyle olmuştur. *"İnna Lillahi ve İnna İleyhi Raciun/Biz Allah'a aitiz ve O'na döneceğiz!.."*

Allah'ü Te'ala'dan Başkasına Kurban Kesmek, Adak Adamak ve benzeri İbadetleri Yöneltilmenin Hükümü

İbn'ul Kayyim şöyle demektedir: "Kim şeytan adına hayvan keser, ona dua eder ve sığınırsa, onun sevdiği şeylerle ona yakınlaşmaya çalışırsa ona ibadet etmiş demektir. Buna her

⁹⁴ Buhari, 7320; Muslim, 2669.

⁹⁵ Bu şiiri İbnu Abdilberr, Camiu Beyan'il İlmi, 1100; Ebu Nu'aym, Hilye, 8/279, Beyheki, Şuab'ul İman, 6918'de ve başkaları tahrir etmişlerdir.

ne kadar ibadet ismini vermeyip istihdam (hüddamlık/cinleri kendi hizmetinde kullanma) dese de bu böyledir. (Buna istihdam/ hizmet ettirme diyen) doğru söylemiştir. Zira burada şeytanın onu kendisine hizmet ettirmesi sözkonusudur.”⁹⁶

Ayrıca (Kaside-i Nuniyye adlı eserinde) şöyle demiştir:

"وَالشِّرْكُ فَأَحْذَرُهُ فَشِرْكُ ظَاهِرٌ ... ذَا الْقِسْمِ لَيْسَ بِقَابِلٍ
الْغُفْرَانِ"

Şirkten sakın, açık şirke gelince Bu kısım bağışlanma kabul etmez

"وَهُوَ اتِّخَاذُ النَّدِّ لِلرَّحْمَنِ أَيًّا ... كَانَ مِنْ شَجَرٍ وَمِنْ إِنْسَانٍ"

Bu ise Rahman’a nidd (denk) edinmektir ... İster ağaçtan⁹⁷ olsun, ister insandan,

"يَدْعُوهُ أَوْ يَرْجُوهُ ثُمَّ يَخَافُهُ ... وَيُحِبُّهُ كَمَحَبَّةِ الدِّيَانِ"

Öyle ki onlara dua eder, onlardan umar ve sonra onlardan korkarlar ... Ve onları, Deyyan (olan Allah)’ı sever gibi severler,

"وَاللَّهُ مَا سَاوَوْهُمْ بِاللَّهِ فِي ... خَلْقٍ وَلَا رِزْقٍ وَلَا إِحْسَانٍ"

Allah’u Te’ala’ya yemin olsun ki onları Allah’u Te’ala’ya denk tutmadılar ... Ne yaratmada, ne rızık vermede ne de ih-san etmede

"لَكِنَّهُمْ سَاوَوْهُمْ بِاللَّهِ فِي ... حُبِّ وَتَعْظِيمٍ وَفِي إِيمَانٍ"

⁹⁶ İbn’ul Kayyım, Bedai’ul Fevaid, 2/236.

⁹⁷ Kafiye’de “isterse taştan” şeklindedir.

Fakat onları Allah'ı Te'ala'ya eş koştular ... Sevgide, ta-
zimde ve imanda⁹⁸

"جَعَلُوا مَحَبَّتَهُمْ مَعَ الرَّحْمَنِ مَا ... جَعَلُوا الْمَحَبَّةَ قَطُّ لِلرَّحْمَنِ"

Onlara Rahman'ın sevgisiyle beraber öyle bir sevgi gös-
terdiler ki ... Belki Rahman'a dahi o sevgiyi göstermemişler-
dir!⁹⁹

Şeyh'ul İslam (İbnu Teymiyye) şöyle demektedir: Put-
lara, güneşe, aya, kabirlere ve buna benzer şeylere adanan
adak gibi, Allah'ı Te'ala'dan başkasına adak adamaya gelince;
bu -mahlûkat içerisinde- Allah'ı Te'ala'dan başkasına yemin
etmek menzilesindedir. Mahlûkata yemin edenin, yeminini
yerine getirmesi ve kefareti ödemesi gerekmez. Bunun gibi,
mahlûkat için adak adayan kimsenin de adağını yerine getir-
mesi ve kefareti ödemesi gerekmemektedir. Çünkü bu ikisi de
(Allah'ı Te'ala'dan başkasına yapılan yemin de, adak da) şirk-
tir. Şirkin ise bir hürmeti yoktur. Bilakis verdiği sözden ötürü
Allah'ı Te'ala'ya istiğfar etmesi ve Nebi Sallallahu Aleyhi ve
Sellem'in söylediği gibi söylemesi gerekir:

«مَنْ حَلَفَ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى، فَلْيَقُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

*"Her kim Lat'a ve Uzza'ya yemin ederse, derhal La-
ilahe illallah desin."*¹⁰⁰

⁹⁸ Kaside-i Nuniyye'nin orijinal metninde bu beyitten sonra şu gelmektedir:

"فَاللَّهُ عِنْدَهُمْ هُوَ الْخَالِقُ الرَّ... رَاقٌ مُوَلِّي الْفَضْلِ وَالْإِحْسَانِ"

Allah'ı Te'ala ise onların nezdinde yegane yaratan ve rızık verendir ...
Lütuf ve ihsan sahibidir

⁹⁹ İbn'ul Kayyim, Kaside-i Nuniyye (el-Kafiyet'uş Şafiye fi'l İntisari li'l
Fırqat'in Naciye), 157.

¹⁰⁰ Buhari, 6650; Müslim, 1647.

(İbnu Teymiyye'den yapılan) alıntı burada sona erdi.¹⁰¹

Şeyh'in "Allah'u Te'ala'dan başkasına yemin etmek menzilesindedir" sözünün anlamı yerine getirmenin gerekmemesi bakımındandır. Bu anlamda ikisinin de hakikati birdir. Lakin yeminin aksine, nezir (adak) ibadettir.

Şeyh başka bir yerde şöyle demiştir:

Allah'u Te'ala'nın şu kavli:

﴿وَمَا أَهْلٌ لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ﴾

"Allah'dan başkasına kesilenler." (Ma'ide 5/3)

Nassın zahiri Allah'u Te'ala'dan başkası adına kesilenlere işaret eder. Tıpkı şöyle denmesi gibi: "Bu kurban şu kimse içindir..."

Bu maksad ortaya çıktığı zaman ister (bunu, şunun adına kestim diye) sözle söylemiş olsun, ister söylememiş olsun, bunun haramlığı (müşrikler tarafından) et amaçlı kesilip de 'Mesih adına' vb. şeklinde şeyler söylenen hayvanların haramlığından daha açıktır. Bizlerin sırf Allah'u Te'ala'ya yaklaşmak niyetiyle kestiklerimiz, bismillah diyerek de olsa, sadece yeme niyetiyle kestiklerimizden daha da temiz ve daha değerlidir. Çünkü namaz ve kurban yoluyla Allah'u Te'ala'ya ibadet etmek, bir işe başlarken Allah'u Te'ala'nın ismini zikrederek O'ndan yardım istemekten daha değerlidir.

"Mesih adına" veya "Zühre adına" diyerek kesilen bir hayvan haram olduğuna göre Mesih için veya Zühre için kesilen yahut bu şekilde niyetlenilen hayvanın haram olması daha evladır. Zira Allah'u Te'ala'dan başkasına ibadet Allah'u

¹⁰¹ Benzer sözler için bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 11/50; 27/146; 33/123.

Te'ala'dan başkasından yardım beklemekten de büyük bir küfürdür.

Buna göre; kurban keserek, tütsü yakarak ve benzeri yollarla yıldızlara yaklaşmayı amaçlayan, bu ümmet içindeki kimi münafıkların yapmakta oldukları gibi Allah'ı Te'ala'dan başkası adına, ona yaklaşmak niyetiyle kesilen hayvanın eti velev ki üzerine "bismillah" denmiş olsa bile haramdır. Bu mürtedlerin, hangi şekilde olursa olsun kestikleri mübah değildir. Lakin bu kesilen hayvanda (diğerlerinden farklı olarak) iki engel vardır.¹⁰² Mekke'deki cahillerin cinler adına kestikleri kurbanlar da bu kabildendir."¹⁰³

Yine şöyle demiştir: "Bundan dolayı, şeytanların ve putların kulları onlara kurbanlar keserlerdi. Çünkü kurban, (kendisine ibadet edilen) ma'buda karşı zillet ve hudunun (boyun eğmenin) son noktasıdır. Bundan dolayı Allah'ı Te'ala'dan başkasına kurban kesmeye cevaz verilmemiştir."¹⁰⁴

Başka bir yerde ise şöyle demektedir: "Müslüman, Allah'ı Te'ala'dan başkasına kurban kestiğinde veya Allah'ı Te'ala'dan başkasının ismiyle kurban kestiğinde, kestiği kurban mübah olmaz. Zira o bunu yaparak kâfir olmuştur."

Şeyh, devamla şöyle demektedir: "Allah'ı Te'ala'dan başkasına veya Allah'ı Te'ala'dan başkasının ismiyle kurban kesmek bilindiği gibi İslam Dini'nden değil, bilakis sonradan ihdas ettikleri şirklerdendir."¹⁰⁵

¹⁰² Feth'ul Mecid müellifi Abdurrahman bin Hasen, İbnu Teymiyye'nin bu ibaresini naklettiği yerde şunu ilave etmiştir: "Bu iki engelden birincisi Allah'ı Te'ala'dan başkası adına kesilmiş olması, ikincisi de kesen kişinin mürted olmasıdır." (Age, 146)

¹⁰³ İbnu Teymiyye, İktiza'us Sirat'il Mustakim, 2/65.

¹⁰⁴ İbnu Teymiyye, Mecmu'ul Fetava, 17/484.

¹⁰⁵ İbnu Teymiyye, İktiza'us Sirat'il Mustakim, 2/60.

Şeyh yine şöyle demektedir: “Şeyhin ‘Bana adak adayın ve benden yardım isteyin ki ihtiyaçlarınız yerine gelsin’ sözüne gelince; eğer ki bunda ısrar eder tevbe etmezse o kimse öldürülür.”¹⁰⁶

Ebu Muhammed el-Berbehari (v. 32H) -kendi zamanında Hanbeliler’in şeyhiydi- akidesinde (Şerh’us Sünne) şöyle demiştir: “Allah’u Te’ala’nın Kitabı’ndan bir ayeti inkâr etmedikçe yahut Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in hadislerinden birini inkâr etmedikçe veya Allah’u Te’ala’dan başkasına namaz kılmadıkça; ya da Allah’u Te’ala’dan başkasına kurban kesmedikçe¹⁰⁷ Ehli Kible’den hiç kimseyi İslam’dan çıkartmayız. Bunlardan herhangi birini yaparsa, onu İslam’dan çıkarmak (tekfir etmek) senin üzerinde bir yükümlülüktür. Bu konudan kitabında çokça söz etmektedir. (İmam el-Berbehari’den yapılan) alıntı burada sona erdi.¹⁰⁸

Berbehari, (İmam Ahmed’in ashabından olan) Merruzi’den ve başkalarından (ilim) öğrenmiştir.

İbn’ul Kayyim şöyle demektedir: “(Hanbeli fakihlerinden) Ebu’l Vefa İbnu Akil’e¹⁰⁹ ait güzel bir fasıl görmüştüm, şimdi onu tam ibaresiyle naklediyorum. İbnu Akil şöyle diyor:

“Cahillere ve ayak takımına şer’i mükellefiyetler ağır gelince şeri’atin koyduğu esaslardan uzaklaştılar ve kendi nefisleri için uydurdukları şeyleri tazime yöneldiler. Bu onlara

¹⁰⁶ Bunu İbnu Teymiyye’nin öğrencisi İbnu Muflih hocasından nakletmektedir. (İbnu Muflih, el-Furu, 10/111).

¹⁰⁷ Ebu Ubeyd Kasım bin Sellam’ın senediyle naklettiğine göre İbnu Me’sud *Radıyallahu Anh* şöyle demiştir: “Bir kul Allah’u Te’ala’dan başkasına kurban kesmedikçe veya Allah’u Te’ala’dan başkasına namaz kılmadıkça şirke ve küfre girmez.” (İbnu Sellam, Kitab’ul İman, 95, 29)

¹⁰⁸ Berbehari, Şerh’us Sunne, 31.

¹⁰⁹ İbnu Akil hakkında önceki sayfalarda bilgi verilmişti.

daha kolay geldi. Onlar bu işe başkasının emri altında (onun zorlamasıyla) girmediler.”

Ardından şöyle demiştir:

“İşte bunlar, bu kabirlere; tazim etmek, onlara mum yakmak, öpmek, koku sürmek gibi şeri’atin nehyettiği şekilde ikram etmek veyahut da kabirde yatanlara seslenerek ihtiyaçlarını ona arz etmek, kabirlerin üzerine ‘ey falan efendim, benim için şunları şunları yap’ şeklinde dualar yazmak, teberrüklenme (bereket umma) amacıyla kabrin toprağını yanına almak, kabirler üzerine güzel koku saçmak, onlar için yolculuğa çıkmak, Lat ve Uzza’ya ibadet edenlerin yoluna uyarak ağaçlara çaput bağlamak gibi uydurmalar sebebiyle benim nezdimde kâfir olmuşlardır.

Onlar, ömründe bir defa olsun (güya Ali *Radıyallahu Anh*’ın el izinin yer aldığı) “el türbesini” ziyaret etmemiş olana, Çarşamba günü pişmiş çamur(dan dilek taşın)a el sürmeyene, cenazesini taşıyanların “Ebubekr es-Sıddık, Muhammed, Ali!” demedikleri, babasının kabri üzerine kireç ve tuğladan bina inşa etmeyen, elbiselerini yakıp kabrinin üstüne gül-suyu dökmeyen kimseye dünyanın en nasipsiz insanı gözüyle bakarlar!”¹¹⁰ (İbn’ul Kayyım’dan yapılan) alıntı burada sona erdi.

İbnu Akil’in onları cahil olduklarını haber vermesine rağmen tekfir etmesine dikkat et!

Şeyh Kasım el-Hanefi (v. 789H) “Şerhu Durar’il Bihar” adlı eserinde şöyle demektedir: “Avamın çoğunluğunun yaptığı adak adamaya gelecek olursak, şu an şahit olunduğu gibi mesela bir insan kaybolur ya da hasta olur veya zaruri bir haceti bulunur, bundan ötürü bazı salihlerin kabirlerine gider ve onun yanı başında kendisi için bir sütte edinir ve şöyle der:

¹¹⁰ İbn’ul Kayyım, İğaset’ul Luhefan, 1/214.

“Ey benim falan efendim, şayet Allah benim kaybımı geri getirir ya da hastalığıma şifa verir veya ihtiyacımı giderirse, senin için şu kadar altın veya şu kadar gümüş vereceğim veya şu kadar yemek, şu kadar su dağıtacağım veya şu kadar mum yakacağım...” Bunların hepsi şu zikredeceğimiz vecihlerden dolayı icma ile batıldır:

- Burada yaratılmışlara adak adamak vardır, bu ise caiz değildir. Çünkü bu ibadettir ve ibadet ise mahlûka yapılamaz.

- Yine bu amelde, kendisine adak adanılan kimse bir ölüdür. Ölü ise hiçbir şeye malik değildir.

- Yine ölünün Allah’u Te’ala’nın dışında, bir takım işlerde tasarrufunun bulunduğunu zannetmek ve buna i’tikad etmek vardır ki bu da küfürdür.

Şeyh, devamla şöyle demektedir: “Sen bunları öğrendiğin vakit, (şunu da bilmiş olursun ki) dirhemlerden, mumlardan, yağlardan ve başkalarından alınıp da evliyaların kabirlerine onlara yaklaşmak için götürülen şeylerin hepsi müslümanların icması ile haramdır.”¹¹¹

¹¹¹ Kasım bin Kutluboğa el-Hanefî’nin bu sözlerini İbnu Nuceym el-Mısıri “el-Bahr’ur Raik” adlı eserinde (2/320-321) nakletmiştir.

Âlimin haram ifadesini kullanması Allah’u Te’ala’dan başkasına adak adamanın küfür olmayıp sadece haram olduğu manasına gelmez. Bu tıpkı Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab’a itiraz eden muhalifin sözlerine benzemektedir (Resail’uş Şahsiyye, 231’den aktarıyoruz):

“Birinci meseleye gelince; âlimlerin “Allah’u Te’ala’dan başkasına adak adamak icma ile haramdır” sözünü delil alıyorsun. Yani bundan yola çıkarak bunun şirk değil haram olduğunu iddia ediyorsun. Senin aklın ancak buraya kadarsa nasıl olur da hala bilgiçlik taslarsın? Yazıklar olsun sana! Peki Allah’u Te’ala’nın şu kavlini ne yapacaksın?

“Gelin size Rabbinizin neleri haram kıldığını okuyayım. Allah’a ortak koşmayın. Ana babaya iyilikte bulunun...” (En’am 6/151)

Nevevi (v. 676H) Müslim şerhinde Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in: **"Allah kendisinden başkasına hayvan kesene lanet etsin!..."**¹¹² hadisinin şerhinde şöyle der: "Bundan kasıt, Allah'ı Te'ala'dan başkasının adı ile (hayvan) kesmektir. Tıpkı puta veya haça, Musa'ya veya İsa'ya ya da Kâbe'ye ve bunun benzerlerine hayvan kesen gibi. Bunların hepsi haramdır. Bu kesilen hayvan helal olmaz. Hayvanı kesen ister müslüman olsun ister nasrani (hristiyan) olsun durum aynıdır."

İmam Nevevi, devamla şöyle demektedir: "Şayet bununla birlikte -Allah'ı Te'ala'dan başka- kendisine hayvan kesilen

Şimdi sana göre bu ayet şirkin, küfür değil de haram olduğuna delalet ediyor öyle mi? Ey cehli mürekkeb ile cahil olan kişi! Ya Allah'ı Te'ala'nın şu kavlini ne yapacaksın?

"De ki: Rabbim ancak açık ve gizli kötülükleri, günahı ve haksız yere sınırı aşmayı, hakkında hiçbir delil indirmediği bir şeyi, Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır." (A'raf 7/33)

Şimdi burada bahsedilen haram, sahibini küfre düşürmeyen bir haram mıdır? Yazıklar olsun sana! "Şu iş haramdır" dediği zaman o işin küfür olmadığı manasına geldiğini hangi kitapta okudun?

Onların sözünün zahiri bunun küfür olmadığını gösteriyor, demene gelince; bu ilim ehline atılmış bir iftira ve yalandır. Bilakis şöyle denilir: Onlar bunun haram olduğunu söylemişlerdir. Öyleyse bunun küfür olduğunu söyleyebilmek için başka bir delil gerekir. Delil ise şudur: "İkna" da nezrin (adak adamanın) ibadet olduğu söylenmiştir. Bilindiği gibi "La-ilaha illallah (Allah'ı Te'ala'dan başka -ibadete layık, hak- ilah yoktur)" kelimesi Allah'ı Te'ala'dan başkasına ibadet edilmez manasına gelir. Adak bir ibadetsse bunu Allah'ı Te'ala'dan başkasına yaptığında nasıl şirk olmuyor? İlh..." (43. Mektup: Süleyman bin Sehim'e hitaben.)

Burada da Şeyh Kasım'ın adağın ibadet oluşuna ve de ölümlere adak adamanın arkasında yatan tasarruf inancının küfür oluşuna işaret etmesi bunun şirk olduğuna delalet etmektedir.

¹¹² Müslim, 1978.

varlığa karşı ta'zim etmeyi ve ona ibadet etmeyi kasdettiysse bu küfürdür. Şayet hayvanı kesen daha önceden müslüman ise bu kestiği hayvandan dolayı mürted olmuştur.”¹¹³ (İmam Nevevi'den yapılan) alıntı burada sona erdi.¹¹⁴

Şeyh Sunullah el-Hanefi, evliyalar için adak adamaya ve kurban kesmeye cevaz veren ve bu konuda ecir olduğunu söyleyenlere yaptığı reddiyesinde, şöyle der:

“Bu kurban ve adak, Allah’u Te’ala’dan başkası için, falan ve filanın ismi üzere yapılıyorsa batıl olur.

Kur’an’da şöyle geçmektedir:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾

“Üzerine Allah’ın adı anılmayan şeylerden yemeyin.” (En’am 6/121);

﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

“De ki: Benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.” (En’am 6/162)

¹¹³ Allah’u Te’ala’dan başkası için hayvan kesen kimse mesela gösteriş için kesen kişide olduğu gibi asıl hüküm itibariyle haram işlemiştir. Lakin Nevevi’nin de belirttiği gibi bunda Allah’u Te’ala’dan başkasına yaklaşma ve ibadet kasdı olursa bu şirk olur. Kişinin fiilinde -günümüzde kabir ve türbelere kurban kesenlerde olduğu gibi- Allah’u Te’ala’dan başkasından fayda ve zarar umma, onu ilahlaştırma derecesinde tazim etme gibi şeyler varsa velev ki kişi bu fiilin ismini ibadet olarak koymasa bile yaptığı amel şirktir. Yani burada zikredilen ibadet kasdı ve niyetinde önemli olan şahsın yaptığı fiili ibadet olarak isimlendirip isimlendirmedeği değil bilakis fiilin mahiyetinde ibadet olup olmadığıdır. Bir söz ve fiil ibadet ve şirk niteliği taşıdıktan sonra ona farklı isim verilmesinin ameli şirk olmaktan çıkarmayacağı konusundaki açıklamalar kitabın baş tarafında geçmişti.

¹¹⁴ Nevevi, Müslim Şerhi, 13/141.

Yani namazım ve hayvan kesmem Allah içindir. Tıpkı Allah'ı Te'ala'nın şu kavlinin bunu tefsir ettiği gibi:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾

“Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.” (Kevser 108/2)

(Sunullah el-Hanefi devamında) şöyle der: “Allah’u Te’ala’dan başkasına adak adamak, Allah’u Te’ala’ya ortak koştur.”

Yine (Sunullah el-Hanefi), devamla şöyle demektedir: “Allah’u Te’ala’dan başkasına adak adamak, Allah’u Te’ala’dan başkasına kurban kesmek gibidir. Fakihler derler ki Allah’u Te’ala’dan başkasına yapılan beş şey şirkdir. Bunlar; rükû, secde, kurban, adak ve yemindir.

Velhasıl, Allah’u Te’ala’dan başkasına adak adamak fücurdur, öyleyse bu kimselere nereden ecir gelecek?”¹¹⁵

İbn’un Nehhas (v. 814H)¹¹⁶ Kitab’ul Kebair’de şöyle der:

“Taşlar ve ağaçlar, pınarlar ve kuyular üzerine mumlar yakmak da bu kabildendir. Derler ki: “Bu yerler adağı kabul

¹¹⁵ Mekke’de vaizlik yaptığı söylenen Sunullah el-Halebi el-Hanefi (v. 1120H) Hediyyet’ul Arifin adlı eserde (5/428) bildirildiğine göre “Ercuzet’ul Hadis”, “el-İksir’un Nekiy” gibi eserlerin müellifidir. Onun yukarıda zikredilen sözleri Feth’ul Mecid muhakkiki Velid Âl’u Feryan’ın verdiği bilgiye göre onun “Seyfullahi ala men Kezebe ala Evliyaillah” adlı eserin yazma nüshasında yer almaktadır. Onun evliyalara adakta bulunan ve onlarla istigase yapanlara yönelik reddiyesinden geniş bir bölümü Şeyh Abdurrahman bin Hasen, Feth’ul Mecid adlı eserinin adak ve istigase ile alakalı bölümlerinde ictibas etmiştir. Oraya müracaat edilebilir. (Feth’ul Mecid, thk: Velid Âl’u Feryan, 197-200)

¹¹⁶ Türkçede de yayınlanan cihadla alakalı “Meşari’ul Eşvak” adlı meşhur eserin müellifidir. Kendisi de Frenklerle yapılan bir gazada -inşallah- şehid olmuştur. Allah rahmet etsin. Amin!..

eder!!” Bunların hepsi çirkin birer bid’at ve münkerattır. Bunların izale edilmesi ve eserlerinin yok edilmesi gerekir. Muhakkak bu cahillerin çoğunluğu bunlara adak adadığında; bunların menfaat ve zarar vereceğine, (hayırları) celbedip (şerleri) def edeceğine ve hastaya şifa vereceğine, kaybının geri geleceğine i’tikad ederler. Bütün bunlar şirktir ve Allah’u Te’ala’nın ve Rasulü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in hududlarını aşmaktır.”¹¹⁷

Ebu Şame olarak bilinen Ebu Muhammed Abdurrahman bin İsmail eş-Şafii (v. 665H) “Kitab’ul Bidei ve’l Havadis” adlı eserinde şöyle der:

“Yine bu bid’atler babından olmak üzere şeytanın sıradan cahil insanlar için allayıp pulladığı şeylerden olan; duvarlara ve direklere çaput bağlamak, bazı belli yerlerde kandiller yakmak gibi kendisine müptela olunan şeyler her tarafa yayılmıştır. Hikayeci onlara rüyasında salihlik ve velilik ile şöhret bulmuş olanlardan birisinin orada (defnedilmiş) olduğunu gördüğünü anlatır: Onlar da hemen bunları yaparlar (mum yakma, çaput bağlama vb.) orayı (türbe vb. yerleri) koruma altına alırlar; Allah’u Te’ala’nın farz kıldıklarını ve sünnetini zayi etmekle birlikte, bununla (Allah’u Te’ala’ya) yakınlaşacaklarını zannederler. Daha sonra haddi iyice aşarak ta ki bu gibi yerlere kalplerinde etkisi vuku bulana kadar tazim gösterilir ve böylelikle onlara tazim edilir; hastaları için şifayı ve ihtiyaçlarının giderilmesini adak yoluyla buralardan umarlar! Öyle ki (güya) bu yardım pınarlar, ağaçlar ve duvarların arasında (saklı)dır!

Mesela; Şam’da -Allah bu şehri muhafaza etsin- bu türden yerler çoktur. Toma Kapısı dışında yer alan Uveynet’ul Huma, Küçük Kapı’nın içinde yer alan uydurma direk, aynı yol üzerinde Nasr Kapısı dışında yer alan lanetli kuru ağaç gibi şeyler

¹¹⁷ İbn’un Nehhas, Tenbih’ul Gafilin, 403.

hep bu türdendir. Allah'ı Te'ala bunların tümünün kökünden sökölüp yok edilmesini kolaylaştırsın. Doğrusu bu gibi şeyler hadiste bahsedilen Zatu Envat olayına ne kadar da benzerlik göstermektedir. Ardından hadisi zikreder.”¹¹⁸

Sonra der ki: (Maliki âlimlerinden) Ebubekr et-Tartuşı (v. 520H) şöyle demektedir: “Allah size rahmet etsin dikkat edin! Her nerede bir sedir ağacı veya insanların kendisine yönelip tazim ettikleri, kendisinden şifa ve hastalığın iyileşmesini umdukları, çaput ve çivi astıkları bir ağaç bulursanız, şüphesiz bu ağaç Zatu Envat'tır, derhal onu kesin!..”

Yine devamla şöyle der:

“Dördüncü asırda İfrikiyye (Kuzey Afrika) bölgesindeki salihlerden birisi olan Şeyh Ebu İshak el-Cubeynani *Rahimehullah*'ın¹¹⁹ yaptığı bir iş benim çok hoşuma gitmiştir. Onun salih dostlarından Ebu Abdillah bin Ebi'l Abbas el-Mueddib'in naklettiğine göre onun bulunduğu yerin yakınında, insanların “Ayn'ul Afiyet/(Şifa ve) Afiyet Çeşmesi” dedikleri bir çeşme vardı. İnsanlar bu çeşme yüzünden fitneye düşmüşlerdi. Çünkü çok uzak yerlerden bile bu çeşmeye gelirler; evlene-meyen, (evlenip de) çocuğu olmayan kadınlar “haydi beni afiyet çeşmesine götürünüz! Başka çaremiz kalmamıştır!” derler. İşte fitne de zaten böyle yaygınlaşır.

Ebu Abdillah diyor ki: Bir gece seher vaktinde o çeşmenin etrafından Ebu İshak'ın ezanını işittim. Dışarı çıktığımda onu çeşmeyi yıkıp-yok ederken buldum. Sabah (namazının) ezanını, o çeşmenin enkazı üzerinde okuyordu. Sonra şöyle dedi: “Ey Allah'ım, ben bunu, Sen'in için yıkıp-yok ettim! Bunun, bir daha eski haline gelmesine izin ve imkân verme!” Orası bir

¹¹⁸ Ebu Şame, el-Bais ala İnkâr'il Bidei ve'l Havadis, 23.

¹¹⁹ İbrahim bin Ahmed bin Müslim, Maliki ulemasından olup 369H tarihinde vefat etmiştir.

daha da eski haline gelmedi.” (Ebu Şame’den yapılan) alıntı burada sona erdi.¹²⁰

İmam Ebu Muhammed bin Ebi Zeyd¹²¹ (v. 386H) Ebu İshak’ın yaptığı bu işi yüceltiyor ve şöyle diyordu:

“Ebu İshak’ın yolu ıssızdı, onun zamanında o yola tabi olan hiç kimse yoktu.”¹²²

Evliyanın Kâinatta Tasarrufları Olduğunu İddia Edenlere Reddiye

Şeyh Sunullah el-Hanefi; evliyaların keramet yoluyla hayatlarında ve ölümlerinden sonra tassarufta bulunabileceklerini iddia edenlerin aleyhine reddiye sadedinde telif ettiği kitabında şöyle der: “Şu anda Müslümanlar arasında ortaya çıkmış olan bazı topluluklar, evliyaların hayatlarında ve ölümlelerinden sonra tasarrufta bulunduklarını ve de onlara sıkıntı ve musibet zamanlarında istigasede bulunulacağını ve bu surette başlarına gelen önemli olayların çözüme kavuşturulacağını iddia etmektedirler. Bunun için onların kabirlerine giderek ihtiyaçlarının giderilmesi için onlara seslenirler ve bu iddialarına delil olarak bunun onlardan sadır olan bir keramet olduğu hususunu getirirler ve derler ki:

“Bu velilerden kimileri abdaldırlar, kimileri nükeba (nakibler/temsilciler), kimileri evtad (direkler) ve kimisi de nücebadır (seçilmişler); yine onlardan; yetmişler, yediler,

¹²⁰ Ebu Şame, el-Bais ala İnkâr’il Bidei ve’l Havadis, 23-24.

¹²¹ Bu, Maliki imamların büyüklerinden İbnu Ebi Zeyd el-Kayravani’dır. “Risale” ve “en-Nevadir ve’z Ziyadat” gibi eserleriyle meşhurdur. Risalesinin baş tarafında selef akidesini özetlemiştir.

¹²² Kayravani’nin bu sözünü, Kadı İyaz, Tertib’ul Medarik, 6/225’te nakletmektedir.

kırklar ve dörtler vardır. Yine onlardan kutup vardır ki, bu, insanlar için gavstır (yardım edendir). Kuşkusuz her şey bunun etrafında döner.”

Bunlar için kurbanlara ve adaklara cevaz verirler, onlar için yapılan bu fiillerde sevap olduğunu ileri sürerler.

Bu sözlerde tefrit ve ifrat vardır, dahası ebedi helak ve sonsuz azap vardır. Zira bu sözlerde hakiki şirkin kokusu bulunmakta ki bunlar Musaddak (her yönden sözü doğrulanmış) ve Aziz olan Allah’u Te’ala’nın kitabına zıttır, ümmetin üzerinde icma ettiği imamların akidesine muhaliftir. Kuran’da şöyle buyrulmaktadır:

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ
الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

“Kim, kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra Peygambere karşı gelir ve müminlerin yolundan başkasına uyarsa; onu döndüğü sapıklıkta bırakır ve cehenneme atarsınız. O ne kötü dönüş yeridir!” (Nisa 4/115)

Devamla, şöyle demektedir: “Birinci fasıl: Bu kimselerin benimsedikleri vahim iftiralar ve büyük şirkler hakkındadır.”

Devamla, şöyle demektedir: “Onların; ‘evliyalarda hayatlarında ve ölümlerinden sonra tasarrufta bulunurlar’ sözüne gelecek olursak, bunu Allah’u Te’ala’nın şu kavli reddetmektedir:

﴿أَلَاٰ مَعَ اللّٰهِ﴾

“Allah ile beraber başka bir ilah mı?” (Neml 27/62 ve devamı);

﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾

"Dikkat edin; yaratmak da emretmek de Allah'a mahsustur." (A'raf 7/54);

﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

"Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir." (Şura 26/49)

Allah'ı Te'ala'nın yaratmada, tedbirde, tasarrufta ve takdirde tek olduğuna ve Allah'ı Te'ala'dan başka bir kimseye hiçbir yönden pay olmadığına delalet eden benzeri ayetler (de evliya hakkındaki tasarruf inancını reddetmektedir). Her şey; tasarruf, yönetme, yaşatma, öldürme ve yaratma Allah'ı Te'ala'nın mülkü ve kahır altındadır. Rabb Subhanehu; Kitab'ındaki ayetlerde, mülkünde tek olmasından ötürü övünmektedir, şu kavlinde olduğu gibi:

﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ﴾

"Allah'tan başka bir yaratıcı mı var?" (Fatır 35/3);

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ﴾

"Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, bir çekirdek zarrına bile hükmedemezler." (Fatır 35/13)

Devamla, bu manadaki ayetleri zikreder.

Devamla, şöyle demektedir: "Tüm (bu) ayetlerde geçen Allah'ı Te'ala'nın: ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ ***"Onun dışında"*** ﴿مِنْ غَيْرِهِ﴾ sözü: "Ondan (Allah'ı Te'ala'dan) başkası..." manasındadır ki bu mana geneldir; i'tikad ettikleri veliler ve yardım istedikleri şeytanlar da bunun içinde yer alır. Hal böyleyken kendisine yardım etmeye güç yetiremeyen, başkasının imdadına nasıl yetişsin?"

Devamla, şöyle demektedir: “Nasıl olur da Allah’u Te’ala’dan başka (varlığı zorunlu olmayan) mümkün bir varlığın tasarruf ettiği düşünülebilir? Şüphesiz bu beyinsizlik kapsamındaki vahim bir söz ve büyük bir şirktir.”

Devamla, şöyle demektedir: “Ölümden sonra tasarruf edeceğine dair söze gelince; muhakkak bu söz, hayatta olan kimsenin tasarruf edeceğine dair sarfedilen sözden daha kötü, daha çirkin bir söz ve daha büyük bir bid’attir. Şanı Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ﴾

“Elbette sen de öleceksin, onlar da ölecekler.” (Zümer 39/30);

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ﴾

“Allah, (ölen) insanların ruhlarını öldüklerinde, ölmeyenlerinkini de uykularında alır. Ölümüne hükmettiklerinin ruhlarını tutar.” (Zümer 39/42);

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾

“Muhakkak ki her nefis ölümü tadacaktır.” (Enbiya 21/35);

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ﴾

“Her nefis kazandığına karşılık bir rehindir.” (Müddesir 74/38)

Hadiste ise şöyle buyurmaktadır:

«إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ»

“Âdemoğlu öldüğü zaman üç şey hariç ameli kesilmiştir.”¹²³

Bunlar ve benzerlerinin tümü, ölen bir kimsenin hissinin ve hareketinin kesildiğine delalet etmektedir. Ölülerin ruhları tutulmuştur, amelleri ise artma ve eksilme noktasında kesintiye uğramıştır. Böylece bu delalet etmektedir ki; ölen bir kimse -başkaları bir yana- kendi zatı üzerinde bile herhangi bir hareketle tasarruf edememektedir. Ölen kimsenin ruhu hapsedilmiş ve işlediği hayır veyahut da şer amellerine göre rehin tutulmuştur. Kendi nefsi için bile hareket edemeyen bir kimse nasıl olur da başkası için tasarrufta bulunabilir?

Allah Subhanehu, ruhların kendi katında olduğunu haber veriyor, bu mülhidler ise şöyle diyorlar: “Ruhlar mutlakdır ve (herhangi bir kayıt altında olmadan diledikleri şekilde) tasarruf yetkisine sahiptirler.”

﴿قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمْ اللَّهُ؟﴾

“De ki: Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?”
(Bakara 2/140)

Ardından şöyle demektedir: “Onların bu tasarrufları, keramettendir” i’tikadı, sadece bir mugalatadan (demagojiden) ibarettir. Çünkü keramet, Allah’u Te’ala tarafından olan bir şeydir ve Allah’u Te’ala bununla velilerine ikramda bulunur. Onların bu hususta bir kasıdları (bilinçli iradeleri) olmadığı gibi, bununla başkalarına meydan okumaları da söz konusu değildir. Keza onların bu hususta bir kudret ve bilgileri de

¹²³ Müslim, 2682; Ebu Davud, 2880; Tirmizi, 1376.

yoktur. Nitekim İmran kızı Meryem kıssası¹²⁴, Useyd bin Hudayr¹²⁵ ve Ebu Müslim Havlani¹²⁶ kıssalarını örnek olarak verebiliriz.

“Şiddet (ve sıkıntı) anlarında bunlardan imdat istenebilir” türünden sözlerine gelince; bu, bir önceki iddialarından daha çirkin (bir söz) ve daha büyük bir bid’atdır ki, Allah’u Te’ala’nın şu ayetleriyle çelişmektedir:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِلَهَ مَعَ اللَّهِ﴾

“Ya da sıkıntı ve ihtiyaç içinde olana, kendisine dua ettiği zaman icabet eden, kötülüğü açıp gideren ve sizi yer-yüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile beraber başka bir ilah mı?” (Neml 27/62);

¹²⁴ Meryem *Aleyhisselam*’a Allah’u Te’ala; yazın kış meyvesi, kışın yaz meyvesi göndererek ikramda bulunurdu. Bkz. Ali İmran 3/37.

¹²⁵ Useyd bin Hudayr *Radıyallahu Anh*, bir gece Abbad bin Bişr *Radıyallahu Anh* ile beraber Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in yanından çıktıklarında ellerindeki asalar aydınlanmış ve onun ışığında yürümüşlerdir. Öyle ki ayrıldıklarında her birinin asası onu aydınlatıyordu. İbnu Sa’d, Tabakat, 3/606; Hakim, Müstedrek, 3/288; Ahmed, Müsned, 3/138, 3/190; Beyheki, ed-Delail, 6/77 ayrıca Buhari, 3805’te Enes *Radıyallahu Anh* hadisinden ta’lik yoluyla (senedini hazfederek) rivayet etmiştir.

¹²⁶ Ebu Müslim el-Havlani *Radıyallahu Anh*, sahte peygamber Esved’ul Ansi’nin yaktığı ateşten sağ olarak kurtulmuştur. Hatta Ömer ibn’ul Hattab *Radıyallahu Anh*, onun hakkında şöyle demiştir: “Bu ümmetten İbrahim *Aleyhisselam* gibi ateşten sağ olarak çıkan birisini gösteren Allah’u Te’ala’ya hamd olsun!..” (Ebu Nu’aym, el-Hilye, 2/129)

﴿قُلْ مَنْ يُنَجِّكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً
لَيْنَ أَجْنَانًا مَنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾

"De ki: Sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarmaktadır ki, siz gizlice O'na yalvararak şöyle dua etmektesiniz: Andolsun, bizi bundan kurtarırsan, gerçekten şükredenlerden oluruz." (En'am 6/63)

Bu manada pek çok ayet zikretmiştir.

Sonra devamla, der ki: "Şanı yüce olan Allah: Zararı açıp giderenin başkası değil, bizzat Kendisi olduğunu, zorluk ve sıkıntıların açıp giderilmesini tayin edenin Kendisi olduğunu, başı sıkışanların imdadına yetişenin yalnızca Allah'ı Te'ala olduğunu, bütün bu hususlarda yardım dilenecek olanın Allah'ı Te'ala olduğunu; zararı def etmeye ve hayrı ulaştırmaya kadir olanın Allah'ı Te'ala olduğunu, böylece O'nun bütün bu hususlarda tek olduğunu sabit kılmıştır. Şanı yüce olan Allah (bunları böylece) tayin ettiğinde; ister bir melek, ister bir nebi isterse de bir veli olsun, O'ndan başkası bunun dışında kalmış olur."

Yine şöyle demiştir: "(Yaratılmışlardan) istiğase (yardım ve imdat bekleme), sıradan zahiri sebeplerde; hissiyattan olan işlerde: Savaşta veya peşindeki bir düşmanın yetişmesine, ya da yırtıcı hayvan ve benzerine karşı, yardım istemek caizdir. Tıpkı nahiv (dilbilgisi) kitaplarında zikredildiği üzere, fiiliyatta zahir olan (görünen) sebeblere dayanarak: "Ey Zeyd! Ey kavmim! Ey müslümanlar!" diyenler gibi. Kuvvet ve tesir yoluyla veya hastalık, korku, boğulma, sıkıntı (darlık), fakirlik, rızık talebi ve benzeri şeyler gibi; şiddetli bela kapsamındaki manevi işlerde istiğaseye gelince; bunlar Allah'ı Te'ala'ya ait hususiyetlerdendir, O'ndan başkasından bunlar talep edilemez."

Yine şöyle der: “İ’tikad ettikleri varlıkların, onların ihtiyaçlarının giderilmesinde etkileri olması (inancı)na gelince, tıpkı cahiliye dönemi Araplarının ve cahil sofilerin yaptıkları gibi; onlara nida ederler (imdatlarına çağırırlar) ve onlardan yardım isterler ki bu; münkerattandır (kesinlikle reddolunan şeylerdendir).”

Devamla, şöyle demektedir: “Her kim, Allah’u Te’ala’dan başka, bir nebinin, velinin, ruhun veya bundan başkasının bir sıkıntıyı gidermede ve ihtiyaçları yerine getirmede tesiri olduğuna inanırsa tehlikeli bir cehalet vadisine düşmüş olur. Öyle ki bu kimse bir ateş çukurunun kenarındadır.

Onların, “bu, onların kerametidir” şeklindeki istidlallerine gelince; haşa! Allah’u Te’ala’nın velileri böyle bir mesabeye çıkartılamaz! Bu, tıpkı Rahman’ın haber verdiği gibi putperestlerin zannıdır:

﴿هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾

“Bunlar, Allah katında bizim şefa’atçilerimizdir.” (Yunus 10/18);

﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾

“Biz onlara sadec bizi Allah’a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz (derler).” (Zümer 39/3);

﴿أَتَأْخُذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ

شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ﴾

“Ben Allah’tan başka bir ilah mı arıyayım? Hâlbuki Rahman benim için bir zarar dilemiş olsa ne o ilahların şefa’ati bana bir şeyle yarar sağlar, ne de onlar beni kurtarabilirler.” (Ya-Sin 36/23)

Çünkü Allah'ı Te'ala'dan başka, fayda verme ve zararı önleme gücü olmayan; bir peygamberin, velinin ve benzerlerinin imdad isteme amacıyla zikredilmesi Allah'ı Te'ala'ya ortak koşmaktır. Hâlbuki Allah'ı Te'ala'dan başkası zararı önlemeye kadir olmadığı gibi, O'nun vereceği hayırdan başka da hayır yoktur.

Bu kimselerin şöyle demelerine gelince; “Bu velilerden kimileri abdaldırlar, kimileri nükebadır (nakibler/temsilciler); kimileri evtad (direkler) kimisi de nücebadır (seçilmişler); yine onların arasında; yetmişler, yediler, kırklar ve dörtler vardır. Yine onlardan kutup vardır ki, bu, insanlar için gavstır (yardım edendir).” İşte bunlar, onların uydurdukları iftiralarındandır; nitekim “Sirac’ul Müridin” adlı eserinde Kadı Mu-haddis İbn’ul Arabi¹²⁷ bunu zikretmiş, keza İbn’ul Cevzi ve İbnu Teymiyye de bunu zikretmişler (Rical’ul Gayb adı verilen bu kişilerle alakalı hadislerin uydurma olduğunu söylemişlerdir).” (Şeyh Sunullah el-Hanefi’den yapılan) özet alıntı burada sona erdi.

Âlimlerin bu konuda pek çok sözü vardır. Lakin biz şimdilik bu kadarıyla yetiniyoruz.

¹²⁷ Ebubekr İbn’ul Arabi, Endülüs’lü Maliki ulemasındandır. Ahkam’ul Kur’an ve başka bir çok eseri vardır. 543H senesinde vefat etmiştir. Vahdeti vücudçu sofi Muhyiddin İbn’ul Arabi ile bir alakası yoktur.

FASIL

Şeytanın İnsanları Şirke Yöneltmek İçin Kurduğu Çeşitli Tuzaklar

Şeyhin (İbnu Teymiyye'nin), şayet kabirlerin fitnesinden korkulmasaydı, kabirlerde namaz kılmanın ve başka şeylerin, engellenmeyeceği gibi hususlara işaret eden sözleri daha önce geçmişti. Fitne, kabirlere yönelen ve onları (Allah'ı Te'ala'ya) şirk koştan kimselerin bazı ihtiyaçlarının giderilmesiyle iyice destek kazandı. Şeyh'ul İslam *Rahimehullah*, bu konuda pek çok hususu “el-Furkan Beyne Evliya'ir Rahman ve Evliya'ış Şeytan/Rahman'ın Evliyası ile Şeytanın Evliyası Arasındaki Fark” adlı kitabında zikretmiştir. Yine bundan başka eserlerinde de bahsetmektedir.

Şeyh'ul İslam der ki: “Şeytan, güç yetirebildiği ölçüde Âdemoğlunu sapıtmaya çalışır. Her kim; güneşe, aya ve yıldızlara ibadet eder ve onlara dua ederse, yıldızlara dua eden kimselerde olduğu gibi, ona bir şeytan iner ve ona hitap ederek onunla bazı işler hakkında konuşur. Bunu da “yıldızların ruhaniyeti” diye isimlendirirler. Hâlbuki o bir şeytandır. Putlara ibadet edenler de böyledir. Şeytanlar bazen bunlarla da konuşurlar.

Ölüden, gaibden istigasede (imdad/yardım talebinde) bulunan, ölüye dua eden veya ölünün yanında dua eden; onun kabrinin yanındaki duanın, evlerde ve mescidlerde yapılan duadan daha faziletli olduğunu zanneden kimselerin durumu da böyledir (şeytanlar onlarla da konuşur).

Hristiyanlardan ve müslümanların sapıklarından öyle kimseler vardır ki türbelerin yanında bir takım haller görürler de bunları keramet zannederler, oysa bunlar şeytandandır. Örneğin; kabrin yanına bir şalvar bırakırlar ve onu daha sonra bağlanmış olarak bulurlar. Veya sara hastalığına yakalanmış

birisi kabrin yanına bırakılır ve (sara hastasının) şeytanının ondan ayrıldığını görürler. Şeytan, bunu onları saptırmak için yapar. Yine bunun gibi bazıları, kabrin yarılıp içinden bir insanın çıktığını görürler, (kabirden çıkan şeytan olduğu halde) onu kabirde yatan ölü zannederler.

Bunlardan kimileri ister ölü, ister sağ olsun mahlûkattan istigasede bulunurlar. Kendisinden yardım istenilen sağ kimse ister müslüman, ister hristiyan, isterse de müşrik olsun (bunlar açısından) fark etmez. Şeytan, o yardım istenilen kişinin şekline girer ve yardım talebinde bulunanın bazı hacetlerini giderir. O da, kendisine yardım edenin o şahıs olduğunu ya da onun şekline girmiş bir melek olduğunu zanneder!.. O ise ancak Allah'ı Te'ala'ya ortak koştuğu zaman kendisini saptıran şeytanın ta kendisidir. Tıpkı şeytanların, putların içine girip müşriklerle konuşması gibi.

Onlardan kimisine de, şeytan bir şekle girerek “Ben Hızır'ım!” der.. Yerine göre bazı işleri ona haber verir ve bazı isteklerinde ona yardım eder.

Kimilerini ise cinler, Mekke'ye, Beytül Makdis'e ve başka yerlere uçurur. Kimileri de o şahsı akşam geç vakitte Arafat'a götürüp sonra da aynı gece geri getirir.

Onlardan kimi de, yine şeytanlar tarafından çalınmış olan malları geri getirir ve o mallarının yerini gösterirler.”¹²⁸

Şeyh *Rahimehullah* şöyle demektedir: “Ben bizzat böyle topluluklar tanıyorum. Bunlar, yardım istedikleri şeyhin yanına giderler ve o şeyhi bazen havada kendilerine gelirken görürler ve sonra bu durumu kendisine anlatırlar. Bu kimseler bu şeyhin yanına giderler ve bazen öyle olur ki sözkonusu şeyh bu yaşanan olayı bilmez. Şeyh liderlik meraklısı birisi ise

¹²⁸ Bu tarz hadiselerden Şeyh'ul İslam, “el-Furkan Beyne Evliya'ir Rahman ve Evliya'iş Şeytan (Allah'ın Velileri ile Şeytanın Velileri Arasındaki Fark)” adlı eserinin çeşitli yerlerinde bahsetmektedir.

susar ve onlara bizzat kendisinin gelip yardım ettiğini vehmettirir. Cahil ve sapık da olsa doğru sözlü olanları ise: “Size gelen şey, Allah’u Te’ala’nın benim suretime sokarak gönderdiği bir melektir.” derler. Böylelikle bu olayı salih kimselerin kerametleri cümlesinden sayarak salihlerden medet umup, onları Rabb edinenlere ve insanlar onlardan medet umduklarında, Allah’u Te’ala’nın onlardan medet umanlara yardım etmek için o şeyhlerin suretinde melekler gönderdiği iddiasına bir dayanak yaparlar.

Ben, buna benzer pek çok şeyh tanıdım. Aralarında gerçekten doğru sözlü, zühd sahibi, ibadete düşkün kimseler de vardı. Bunlar bu tarz olayları salihlerin kerametlerinden olduğunu zannettiğinde onlardan biri, müridlerine şu tavsiyede bulunurdu: “İçinizden ihtiyacı olanlar benden yardım dilesin ve bana sığınsın!..” Yine şöyle derdi: “Ben öldükten sonra da, yaşarken yaptıklarımı yapmaya devam edeceğim.” Bunlar o görünenlerin, hem kendilerini hem de tabilerini saptırmak için kendi suretlerine girmiş şeytanlar olduğunu bilmiyorlar. Böylelikle (şeytan) onlara Allah’u Te’ala’ya şirk koşmayı, Allah’u Te’ala’dan başkasına dua etmeyi ve Allah’u Te’ala’dan başkasından medet ummayı güzel göstermiştir. Bazen onların kalblerine: “Yaşadığınız sırada ahabınıza yaptığımız (yardım ettiğimiz) şekilde siz öldükten sonra da yapmaya devam edeceğiz!” diye fısıldanır. Bu şeyhler ise bunları (kalplerine atılan bu şeytani fısıltıları) kendisine yöneltilen ilahi bir hitab sanarak taraftarlarına böyle yapmalarını emreder.”¹²⁹

Şeyh’ul İslam, buna benzer ve hatta bundan daha büyük birçok şey zikretmektedir.

Bütün bu anlatılanlardan maksad şudur: İnsan, bunlara benzer (olağanüstü) olaylar duyduğunda ve de bu tarz olayların putlara ve kabirlere ibadet edenlerin de başına geldiğini

¹²⁹ Tafsilatı için bkz. İbnu Teymiyye, Mecmu’ul Fetava, 17/456.

bildiğinde, bunları imkânsız şeyler olarak görmemeli lakin bunlara da aldanmamalıdır. İşler, bütünüyle Allah'ı Te'ala'nın elindedir. O'nun dilediği olur, dilemediği olmaz.

FASIL

İhtilafları Kitap ve Sünnete Arzetmenin Vacib Oluşu

Kendi nefsine karşı samimi olan ve söylediklerinden ve yaptıklarından sorulacağının; sahip olduğu i'tikad, söz ve fiillerden hesaba çekileceğinin bilincinde olan herkesin bütün bunlara vereceği cevabı hazırlaması; ayrıca cehalet ve taassub elbiselerini üzerinden atması ve hakkı talep etme hususundaki niyetini ihlaslı kılması gerekmektedir. Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ وَفُرَادَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا﴾

"Size bir tek öğüt vereceğim: Allah için ikişer ikişer ve teker teker ayağa kalkın, sonra da düşünün!" (Sebe 34/46)

Şu iyice bilinmelidir ki: Bir kimseyi Allah'ı Te'ala'nın Kitabı'na ve Nebisi'nin Sünneti'ne tabi olmaktan başka hiçbir şey kurtaramaz. Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾

"Rabbinizden size indirilene uyun, O'nun dışında veliler edinip onlara uymayın. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!" (A'raf 7/3);

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾

"Bir Kitab ki, onu sana indirdik mübarektir o; ta ki ayetlerini düşünsünler ve aklı olanlar öğüt alsınlar." (Sa'd 38/29)

Allah'ı Te'ala'nın ezeli ilminde ve kazasında, bu ümmet arasında ihtilafların vuku bulacağı geçmiştir. Allah'ı Te'ala onlara anlaşılmazlık halinde, meseleyi Kitab'a ve Nebisi'nin Sünneti'ne arz etmeyi emretti ve üzerlerine vacip kıldı. Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾

“Eğer aranızda bir anlaşmazlık çıkarsa, gerçekten Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız onu Allah'a ve Rasulü'ne götürün. Gerçekten bu daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir.” (Nisa 4/59)

Âlimler demişlerdir ki: (İhtilafı) Allah'ı Te'ala'ya götürmek, O'nun Kitabı'na götürmektir. Rasulü'ne götürmek ise sağlığında bizzat kendisine götürmek, vefatından sonra ise Sünneti'ne götürmektir.

Bu ayet delalet etmektedir ki: Her kim anlaşmazlığını Allah'ı Te'ala'nın Kitabı'na ve Nebisi'nin Sünneti'ne götürmez ise, o kimse mü'min değildir. Çünkü Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾

“Gerçekten Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız....” (Nisa 4/59)

İşte bu öyle bir şarttır ki onun ortadan kalkmasıyla, meşrut (kendisine şart koşulan şey de) ortadan kalkar.¹³⁰

¹³⁰ Yani ayette Allah'ı Te'ala'ya ve ahiret gününe iman etmiş olmak, ihtilafı Allah ve Rasulü'ne arz etme şartına bağlanmıştır. Bu şart yerine getirilmeyince Allah'ı Te'ala'ya ve ahiret gününe imanının olmadığı ortaya çıkar. İbnu Kesir *Rahimehullah* bu hususta şöyle demektedir:

Allah'ı Te'ala'nın anlaşmazlığı ortadan kaldırmayacak bir şeyi insanlara emretmesi muhaldır. Hele ki âlimlerin geneli nezdinde taklidin (delilsiz hareket etmenin) caiz görülmediği usul'ud din konularında bu bilhassa böyledir (bilhassa akide sahasındaki ihtilafların öncelikle Kitab ve Sünnet'e arzedilmesi gerekir). Allah'ı Te'ala şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

“Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem kılıp, senin verdiğin hükme içlerinde hiç bir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.” (Nisa 4/65)

Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem kendisinden sonra ümmetin arasında pek çok ihtilafın vuku bulacağını bildirmiş ve onlara ihtilaf anında sünnetine sıkı sıkıya sarılmalarını ve yine kendisinden sonraki hidayete erdirilmiş raşid halifelerinin sünnetine yapışmalarını emretmiş ve Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

« إِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسِيرَىٰ اخْتِلَافًا كَثِيرًا , فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ بَعْدِي , تَمَسَّكُوا بِهَا فَعَصُوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ , وَإِيَّاكُمْ وَتَحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ , فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ ضَلَالَةٌ »

“Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanmışsanız.” ayet-i kerime'nin bu kısmı; ihtilaf konularında Kitab ve Sünnet'in hakemliğine başvurarak bu konuda onlara dönmeyenlerin, Allah'ı Te'ala'ya ve ahiret gününe inanmamış olduklarına delalet eder.” Geniş bilgi için İbnu Kesir Tefsiri'nden Nisa 4/59 ayeti hakkındaki bölüme müracaat edilebilir.

“Benden sonra içinizde yaşayacak olanlar pek çok ihtilaflar görecektir. Size düşen benim Sünnetime ve benden sonra hidayete erdirilmiş raşid halifelerimin sünnetine uymaktır. Buna sımsıkı yapışın ve azı dışlarınızla tutunun. Sonradan ortaya çıkan her işten sizleri sakındırırım. Sonradan ortaya çıkan herşey sapıklıktır.”¹³¹

Allah’u Te’ala ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, bizlere anlaşmazlıklarımızı ve ihtilaflarımızı insanların çoğunun üzerinde bulunduğu yola arz etmemizi emretmemişlerdir. Aynı şekilde Allah’u Te’ala ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem bizlere herkes, kendi dönemlerinde insanların çoğunun üzerinde bulunduğu yola baksın ve ona uysun dememişlerdir. Keza belli bir şehrin veya bölgenin üzerinde bulunduğu yola uyulmasını da emretmemişlerdir. İnsanlara vacip olan; ihtilaflarını Allah’u Te’ala’nın Kitabı’na, Nebisi Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in Sünneti’ne, hidayete erdirilmiş raşid halifelerinin sünnetine ve sahabeler ile onlara güzellikle tabi olanların üzerinde bulundukları yola döndürmektir. Yine insanların Allah’u Te’ala’nın Kitabı’na, Nebisi Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in Sünneti’ne ve ashabının, onlara tabi olanların ve İslam imamlarının yoluna iltifat etmeleri (yönelmeleri) vaciptir.

¹³¹ İrbad bin Sariye Radıyallahu Anh’dan gelen meşhur hadisten bir bölüm olan bu rivayeti Ebu Davud, 4607’de, Tirmizi ise 2676’da “Hasen-Sahih” kaydıyla tahric etmiştir. Hadis ayrıca; İbnu Mace, 42; Müsned-i Ahmed, 28/367; Müstedrek-i Hakim, 1/95; Beyheki, ed-Delail, 6/541’de rivayet edilmiştir. Ebu Nu’aym, el-Hilye, 5/220 ve 10/115’te hadisi naklederek “Bu güzel bir hadistir, Şamlıların sahih hadislerinden birisidir” demiştir. Hafız İbnu Receb’in Cami’ul Ulum ve’l Hikem 187. sayfasında da bu husus zikredilmiş ve Hafız İbnu Teymiyye de İktiza’us Sirat’il Mustakim adlı eserinde (2/579) hadisin sahih olduğunu beyan etmiştir.

Onlardan sonraki dönemlerde muhaliflerin sayısının çok olmasının bir önemi yoktur. Allah kulunun hakkı talep etmesindeki sıdkını (ve samimiyetini), taassubu (bir görüşe delilsiz ve ilimsiz şekilde bağlanmayı) terk etmesini ve kendisini doğru yola iletmesini istemesi hususunda Allah'ı Te'ala'ya rağbet ettiğini bildiğinde işte o kul başarıya ulaşmaya layık bir kul olur. Şüphesiz hakkın üzerinde nur vardır, bilhassa da tevhidin ki o, asılların aslı, rasullerin ilkinden sonuncusuna kadar hepsinin davet ettiği husustur. İşte o, uluhiyyet tevhididir. Şüphesiz onun delilleri ve burhanları Kur'an'da açıktır. Kur'an'ın geneli, bu büyük aslın takririni içermektedir.

Hakkın Ölçüsü Çoğunluk Değildir

İnsan (bu anlatılan hususlara) muvafakat edenlerin azlığından ve muhaliflerinin çokluğundan dolayı üzülmemelidir. Hak ehli geçmişte insanların azınlığını teşkil eden kesimdir. Kalanlar arasında da aynı şekilde insanların az bir kısmıdır. Bilhassa şu içinde bulunduğumuz (hadislerde haber verildiği üzere) İslam'ın garip kaldığı müteahhir (sonraki) dönemlerde bu böyledir. Hak şahıslarla bilinmez. Tıpkı Ali bin Ebi Talib *Radıyallahu Anh*'ın kendisine: “Şimdi sen; Zübeyir ve Talha'nın hatalı, senin ise isabetli olduğunu mu söylüyorsun?” diyen kimseye verdiği cevaptaki gibi: “Vay olsun sana ey fulan, hak

şahıslarla bilinmez. Hakkı tanı ki hak ehlini de tanıyasın.”¹³²
Ve yine şöyle demiştir: “Hak mü’minin yitiğidir.”¹³³

Akıllı olan kimse Allah’u Te’ala’nın onlardan naklen şöyle buyurduğu kimselere benzemekten sakınsın!

﴿لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ﴾

“Eğer bir hayır olsaydı, ona bizden önce ulaşmazlardı.” (Ahkaf 46/11);

﴿أَهْوَلَاءَ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا﴾

¹³² Ehli Sünnete ait eserlerde Ali *Radıyallahu Anh*’ın bu kavlini isnadıyla nakleden bir kaynak tesbit edemedim. Bu rivayeti İbn’ul Cevzi, Telbisu İblis, 74’te, Kurtubi Bakara 2/42. ayetin tefsirinde ve başkaları herhangi bir kaynağa atıf yapmadan senedsiz olarak zikretmektedirler. Ancak Rafizilerin önde gelen imamlarından Şeyh Müfid’in el-Emali’si gibi bazı Şia kitaplarında bu rivayeti isnadıyla zikredenlere rastladım. Bu sözün manası doğru olmakla beraber nakil cihetinden Şia kaynaklı bir rivayet olması muhtemeldir. Vallahu A’lem.

¹³³ Bu sözü Ali *Radıyallahu Anh*’ın kendi kavli olarak Ehli Sünnet kaynaklarında bulamadım. İbnu Abdilberr “Cami’ul Beyan”da (1/421) bunu Ali *Radıyallahu Anh*’dan “*İlim mü’minin yitiğidir.*” lafzıyla senedsiz olarak zikretmektedir. Bu söz Ali *Radıyallahu Anh*’dan başkalarından isnadıyla rivayet edilmiştir. Bunu isnadıyla beraber Ali *Radıyallahu Anh*’a nisbet edenler ise tesbit edebildiğimiz kadarıyla ancak bazı Rafizi kaynaklarıdır. (Mesela Bihar’ul Envar, 75/34) Deylemi, Müsned’ul Firdevs’tte (3/527) Ali *Radıyallahu Anh* kanalıyla gelen merfu bir hadis olarak bunu zikretmiş ancak Münavi’nin Feyz’ul Kadir’de (3/252) Zehebi’den naklettiğine göre Buhari, hadisın ravilerinden Hasen bin Süfyan’ın hadislerinin sahih olmadığını beyan etmiştir. Bu söz: “*Hikmetli söz mü’minin yitiğidir, onu nerede bulsa almaya hakkı vardır.*” mealinde başka sahabilerden merfu hadis olarak rivayet edilmiştir. Ancak Tirmizi 2687’de hadisi rivayet ettikten sonra hadisın “garib” olduğunu ve seneddeki İbrahim bin Fadl el-Mahzumi’nin hafızasının kötülüğü sebebiyle “zayıf” addedildiğini beyan etmiştir. Vallahu A’lem.

"Allah, aramızdan bunlara mı iyilikte bulundu?"
(En'am 6/53)

Seleften bazıları şöyle demiştir: "Hakkı terk eden hiçbir kimse bunu nefsindeki kibirden başka bir sebeble yapmamıştır."¹³⁴ Burada Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sözünün doğrulanması vardır:

﴿لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ﴾

"Kalbinde kibirden zerre miktar ağırlığınca bir şey olan kimse cennete giremez."

(Rasulullah) sonra (hadisin devamında) ise kibri şöyle tefsir etmiştir:

"Kibir, hakkı (bile bile) reddetmek ve insanları hor görmek yani onları küçümsemek ve tahkir etmektir."¹³⁵

Şunları söyleyen (İbn'ul Kayyım Rahimehullah) ne güzel söylemiş:

"وَتَعَرَّ مِنْ ثَوْبَيْنِ مَنْ يَلْبَسُهُمَا ... يَلْقَى الرَّدَى بِمَدْمَةٍ وَهَوَانٍ"

"Şu iki elbiseyi üzerinden çıkart, zira kim onları giyerse ... Kınanma ve aşağılanma alçaklığı ile karşılaşır,

"ثَوْبٌ مِنَ الْجَهْلِ الْمُرْكَبِ فَوْقَهُ ... ثَوْبُ التَّعَصُّبِ بُسَّتِ

الثَّوْبَانِ"

¹³⁴ Bu söz kendisine ait akide metniyle meşhur olan Ebu Osman es-Sabuni'ye (v. 449H) aittir. Şeyh'ul İslam İbnu Teymiyye Rahimehullah bunu "Sünneti terk eden hiçbir kimse bunu nefsindeki kibirden başka bir sebeble yapmamıştır." lafzıyla nakletmiştir. (İbnu Teymiyye, İktiza'us Sirat'il Mustakim, 2/120)

¹³⁵ Müslim, 91; Ebu Davud, 4091; Tirmizi, 1999; İbnu Mace, 4226.

Cehl-i mürekkep¹³⁶ elbisesi, bir de üstüne ... Taassub elbisesi; ne kötü elbisedir bu ikisi,

"وَتَحَلَّ بِالْإِنْصَافِ أَفْخَرَ حُلَّةٍ ... زِينَتُ بِهَا الْأَعْطَافُ
وَالْكَتِفَانِ"

İnsaf elbisesi ile güzelleş; en kıymetli süstür ... (Bedenin) yanlar(ı) ve omuzlar onunla donatılır,

"وَاجْعَلْ شِعَارَكَ خَشْيَةَ الرَّحْمَنِ مَعَ ... نَصْحِ الرَّسُولِ فَحَبَّذَا
الْأَمْرَانِ"

Rahman'ın korkusu şiarın olsun ... Rasul'e karşı samimiyetle beraber, ne hoştur bu ikisi."

Yine İbn'ul Kayyım (aynı eserinin başka bir yerinde) şöyle demektedir:

"وَالْجَهْلُ دَاءٌ قَاتِلٌ وَشِفَاؤُهُ ... أَمْرَانِ فِي التَّرْكِيبِ مُتَّفَقَانِ"

"Cehalet, öldüren bir hastalıktır, şifası ise ... Bileşimleri müttefik olan iki şeydir,

"نَصٌّ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ مِنْ سُنَّةٍ ... وَطَيْبٌ ذَاكَ الْعَالَمُ الرَّبَّانِي"

¹³⁶ Cehli mürekkep kavramını Nuniyye şarihi Ahmed bin İbrahim bin İsa, şöyle izah etmiştir: Mürekkep (karmaşık) cehalet, bir şeyi olduğu şeklin dışında tasavvur etmektir. Bundan kasıd fasid (bozuk) i'tikaddır. Bu hem bilmemek, hem de bilmediğini bilmemektir. (Şerhu Kasidet'in Nuniyye'den özetlenerek aktarılmıştır.)

Kur'an'dan yahut Sünnet'ten bir nass ... Bunların doktoru ise Rabbani âlimdir.”¹³⁷

İbn'ul Kayyım (“Şeytanın Tuzakları” isimli eserinde) şöyle der:

Ebu Şame olarak bilinen Hafız Ebu Muhammed Abdurrahman'ın, “Kitab'ul Havadis ve'l Bida” adlı eserindeki sözleri, ne kadar da güzeldir. O, şöyle der:

“Cema'ate sarılmak hususunda gelen emirden maksat, hakka sarılmaktır. Hakka tabi olanların sayısı az, muhalefet edenlerin sayısı çok olsa da, bu böyle olmalıdır! Çünkü hak Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve ashabının üzerinde olduğu ilk cema'atin yoludur. Onlardan sonra batıl ehlinin sayılarının çok olmasına ise itibar edilmez.

Amr bin Meymun el-Evdi (v. 75H) şöyle der: “Ben Mu'az *Radıyallahu Anh* ile arkadaşlık ettim ve onu Şam'da toprağa verene kadar ondan hiç ayrılmadım. Onun vefatından sonra, insanların en fakihi Abdullah İbnu Mes'ud *Radıyallahu Anh*'a arkadaşlık ettim ve onun şöyle dediğini işittim: “Sizlere cema'ati tavsiye ederim, çünkü Allah'ı Te'ala'nın eli cema'atin üzerindedir.” Bir başka gün ise şöyle diyordu:

“Yakında sizin başınıza namazı vakitlerinden geciktirerek kılan idareciler geçecektir. Siz namazınızı vaktinde kılınız, bu farzdır! Sonra onlarla beraber kılınız, bu ise sizin için nafilendir.” Ben ise dedim ki: “Ey Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in ashabı! Konuştuklarınızı anlayamıyorum.” O ise bana dedi ki: “Neyi?” Ben ise şöyle dedim: “Hem bize, cema'atten ayrılmamamızı emrediyor, cema'ate teşvik ediyorsunuz;

¹³⁷ Bu şiirler, İbn'ul Kayyım *Rahimehullah*'ın “Kaside-i Nuniyye” ismiyle meşhur olan “el-Kafiyet'uş Şafiyye” adlı nazmından alınmıştır. Bkz. age, sf 17 ve 265.

sonra da namazları tek başımıza kılmamızı bunun farz olacağını sonra ise cema'at ile kılmamızı bunun ise nafil olacağını söylüyorsunuz.” O bana şu karşılığı verdi: “Ey Amr bin Meymun, ben seni şu kasaba halkının en fakihi sanıyordum. Sen, cema'at ne demektir, biliyor musun?” dedi. Ben ise: “Hayır” dedim. O bana cevaben şöyle dedi: “Bil ki, cema'atin çoğunluğu, cema'atten ayrılanlardır! Cema'at, hakka uyandır, velev ki tek başına olsan da!..”

Başka bir rivayette ise dizlerime vurarak şöyle dedi: “Ey vahlar olsun sana!.. İnsanların çoğu cema'ati terk etmişlerdir. Cema'at, Allah Azze ve Celle'nin itaatine uyandır.”¹³⁸

Nu'aym bin Hammad¹³⁹ da (v. 228H) bu hususta şöyle demiştir: “O, şunu demek istemiştir: Cema'at, haktan ayrılıp bozulduğu zaman; sen, bu cema'atin bozulmadan önce tabi olduğu hakka uy! İşte bu şekilde tek başına da olsan, sen cema'at sayılırsın!” Bunu, Beyheki ve diğerleri rivayet etmiştir.¹⁴⁰

Mübarek bin Fudale (v.166H), Hasan-ı Basri'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:¹⁴¹ “Şayet bir adam; ilk selef'e yetişip, sonra tekrar bu güne döndürülseydi, İslam'dan hiçbir şey bulamazdı. Hasen'ul Basri elini yüzüne koyarak, devamla şöyle demiştir: Ancak bu namaz hariç.” Sonra ise şöyle dedi: “Vallahi kim bu kötülüklerde yaşarsa ya da Selef-i Salihe ulaşmaz da bu bid'atine davet eden bid'atçıları görür ve aynı şekilde dün-

¹³⁸ Ebu Davud, 432.

¹³⁹ Buhari'nin hocası olup saduk, doğru sözlü birisidir ancak vehim yoluyla hatalı bazı rivayetler yaptığı söylenmiştir. İbnu Hacer, Takrib, 564 ve diğer yerlere bakılabilir.

¹⁴⁰ Ebu Şame, el-Bais ala İnkâr'il Bidei ve'l Havadis, 22.

¹⁴¹ Bu ve bundan sonraki rivayetlerin hepsi Endülüs ulemasından Muhammed bin Vaddah el-Kurtubi'nin (v. 286H) “el-Bide” (Bid'atler) adlı eserinde tahrir edilmiştir.

yaya çağıran dünya ehlini görür; Allah'ı Te'ala da onu bunlardan korur ve kalbinde Selef-i Salihe karşı bir meyil takdir eder ve o da onların yolunu araştırır, izlerini takip eder ve de yollarına uyarsa, Allah'ı Te'ala katında büyük ecire ulaşır. Siz böyle olun inşallah!"¹⁴²

Muhammed bin Vaddah, Ebu't Tufeyl'den (v. 110H), o da Huzeyfe ibn'ul Yeman *Radıyallahu Anh*'dan şunu naklediyor; "Huzeyfe *Radıyallahu Anh* beyaz bir çakıl aldı ve avucuna koydu. Sonra şöyle dedi: İşte bu din. Bu çakılın parlaklığı gibi parlak. Sonra bir avuç toprak aldı. Çakılı gömecek şekilde ona toprak ufaladı. Sonra da dedi ki; Nefsimi elinde tutan (Allah'a) yemin ederim ki, öyle kavimler gelecek ki, tıpkı bu çakıl taşıyı gömdüğüm gibi, bu dini gömecekler. Sizler ise; sizden öncekilerin yoluna karış karış, adım adım uyacaksınız!.." ¹⁴³

Muhammed bin Vaddah şöyle demiştir: Peygamberlerden sonra hayır eksilir, şer ise artar.¹⁴⁴

Yine İbnu Vaddah şöyle demiştir: "İsrailoğullarının helak olması, kurralarının (ilahi metinleri çok okuyon abid ve zahidlerinin) ve fakihlerinin eliyle olmuştur."¹⁴⁵

İbnu Vaddah, İsa bin Yunus'tan¹⁴⁶ (v. 187H); o da Ev-zai'den (v. 157H), o ise Hibban bin Ebi Cebele'den o da Ebi'd Derda *Radıyallahu Anh*'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şayet bugün sizin yanı-

¹⁴² İbnu Vaddah, el-Bide', 178.

¹⁴³ İbnu Vaddah, el-Bide', 152.

¹⁴⁴ İbnu Vaddah, el-Bide', 153.

¹⁴⁵ İbnu Vaddah, el-Bide', 153.

¹⁴⁶ İbnu Ebi İshak es-Sebi; İbnu Hacer'in Takrib, 441'de zikrettiği gibi sika ve güvenilirirdir.

nıza çıkıp gelmiş olsaydı, kendisinin ve ashabının üzerinde olduğu şeylerin içinde namazdan başka hiçbir şeyi tanıyamazdı.” Evzai dedi ki: “Şayet bu gün olsaydı nasıl olurdu (nasıl derdi) acaba?” İsa bin Yunus dedi ki: “Evzai de şu zamana yetişseydi ne derdi acaba?”¹⁴⁷

Yine İbnu Vaddah, A'meş'ten¹⁴⁸ (v. 147H) şöyle dediğini rivayet etmiştir: Şakik Ebu Vail¹⁴⁹ (v. 82H) bana şöyle dedi: “Ey Süleyman! Senin zamanındaki Kur'an okuyucularını ancak otlarla beslenen koyunlara benzetiyorum. Onları gören semiz bir şey zanneder. Fakat kestiği zaman semiz bir koyun olmadığını görür.”¹⁵⁰

İbnu Vaddah, Ebi'd Derda *Radıyallahu Anh'*dan şöyle nakletmektedir: “Eğer birisi İslam'ı öğrenir ve bu husustaki ilmini tamamlar (ona özen gösterir) sonra (bugün) onu kontrol ederse (İslam'ın bugünkü halini incelerse) ondan hiçbir şey tanıyamaz.”¹⁵¹

¹⁴⁷ İbnu Vaddah, el-Bide', 157.

¹⁴⁸ Süleyman bin Mihran el-A'meş, hafız ve sika, kıraat âlimi ve vera' sahibidir. (İbnu Hacer, Takrib, 254).

¹⁴⁹ İbnu Seleme el-Esedi, muhadram'dır yani Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanına yetişmiş olmasına rağmen onu görememiştir. (Zehebi, Siyeru A'lam'in Nubela, 4/161).

¹⁵⁰ İbnu Vaddah, el-Bide', 238.

¹⁵¹ İbnu Vaddah, el-Bide', 181.

Bu eseri ayrıca İbnu Batta, el-İbane 18 ve 724 ve Ebu Davud, ez-Zuhd, 221'de “Eğer birisi İslam'ı öğrenir ve ona özen gösterir sonra (bugün) onu kontrol ederse (İslam'ın bugünkü halini incelerse) ondan hiçbir şey tanıyamaz.” mealinde rivayet etmişler. Rivayetin manasının tam olarak anlaşılabilmesi için bu lafızdaki bazı ziyadeleri parantez içinde göstermek durumunda kaldık.

İbnu Vaddah, Abdullah ibn'ul Mübarek'ten şunu nakletmektedir:

“Ey kardeşim, şunu bil ki bugün ölüm; Sünnet üzere Allah'ı Te'ala'nın huzuruna çıkacak her müslüman için bir lütuf ve ikramdır. *“İnna Lillahi ve İnna İleyhi Raciun/Biz Allah'a aitiz ve O'na döneceğiz!..”* Yalnızlığımızdan, kardeşlerin gidişinden, yardımcılarının azlığından, bid'atlerin ortaya çıkmasından dolayı şikâyetimiz Allah'ı Te'ala'yadır. İlim adamlarının ve sünnet ehlinin gidişi, bid'atlerin ortaya çıkması gibi, bu ümmetin başına gelen büyük musibetlerden dolayı da şikâyetimiz Allah'ı Te'ala'yadır.”¹⁵² (İbnu Vaddah'dan yapılan) alıntı burada sona erdi.

Bu zikri geçen âlimler şu zamanımızı görselerdi acaba nasıl olurdu? Öyle ki, bu devirde gerek i'tikadda gerekse sözlerde ve amellerde sayılamayacak ve hesap edilemeyecek kadar çok; büyük şirk, küçük şirk ve bid'atler zuhur etmiştir. Müslümanların büyük şehirlerinin çoğunda bütün fuhşiyat çeşitleri zuhur etti, namazlar zayi edildi, şehvetlere tabi olundu. Böylelikle Huzeyfe *Radıyallahu Anh'*ın: “Öyle kavimler gelecek ki, tıpkı bu çakıl taşının (toprakla) gömüldüğü gibi, bu dini gömecekler...” sözünün doğruluğu açıkça ortaya konmuştur. Bundan daha açık olanı ise Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'in şu sözüdür:

«لَتَسْبَعُنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذْوِ الْقُدَّةِ بِالْقُدَّةِ، قَالُوا: أَيْهُودَ وَالنَّصَارَى؟ قَالَ: فَمَنْ»

¹⁵² İbnu Vaddah, el-Bide', 97, 234.

*"Sizden öncekilerin yoluna karışı karışına uyacaksınız." Sahabeler sordu: "Yahudiler ve Hristiyanlar mı?" Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu: "Ya kim olacaktı!.."*¹⁵³

Yine Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

«لَتَأْخُذَنَّ هَذِهِ الْأُمَّةُ مَا خِذَ الْأُمَمُ قَبْلَهَا، شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ.
قَالُوا: فَارِسُ وَالرُّومُ؟ قَالَ: فَمِنَ النَّاسِ إِلَّا أَوْلَئِكَ»

*"Bu ümmet kendisinden önceki ümmetlerin yolunu karış karış, arşın arşın takip edecektir." Sahabiler sordu: "Ya Rasulullah (yollarına gidilen) Fars ve Rum gibi milletler midir?" Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem de şöyle cevap verdi: "Onlardan başka insanlardan kim var?"*¹⁵⁴

Ve aynı şekilde, bu olaylar sebebiyle Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu sözünün doğruluğu ortaya çıkmıştır:

«بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ غَرِيبًا كَمَا بَدَأَ، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ»

*"İslam garip olarak başlamış ve tekrar garipliğine dönecektir. Gariplere müjdeler olsun!"*¹⁵⁵

¹⁵³ Buhari, 3456; Müslim, 2669.

¹⁵⁴ Buhari, 7319.

¹⁵⁵ Müslim, 145.

Allah'ı Te'ala'nın Emrettiği Hadd Cezalarını Yürürlükten Kaldıranlar Hakkında

Allah Subhanehu'nun Yahudileri zina eden evli kimse hakkındaki recm (taşlayarak öldürme) hükmünü celde (sopa vurma) ve (yüze, kömürle) kara çalma ile değiştirmelerini kınamasından dolayı bundan ibret al! Allah Subhanehu onların bu yaptıkları hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا﴾

“Kelimeleri yerlerinden oynatır ve şöyle derler; eğer size şu hüküm verilirse onu alın, şayet verilmezse ondan sakının.” (Ma’ide 5/41)

Yahudiler şöyle derdi: “Eğer Muhammed sizlere celde (sopa vurma) ve (yüze, kömürle) kara çalma fetvasını (hükümünü) verirse bunu kabul edin, yok eğer size recm hükmünü verirse onu kabul etmeyin.”¹⁵⁶ Allah Subhanehu ise onlardan bahsederek şöyle buyurmaktadır:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَظْهَرِ قُلُوبُهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

“İşte onlar, Allah'ın kalplerini arındırmak istemediği kimselerdir. Onlara dünyada rezillik, ahirette de onlar için büyük bir azap vardır.” (Ma’ide 5/41)

Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem (Yahudiler'den) zina eden bir kimseyi recm ettiği esnada şöyle demiştir:

¹⁵⁶ Bu hususta başta Taberi olmak üzere tefsir kitaplarından ilgili ayetle alakalı bölümlere müracaat edilebilir.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَوَّلُ مَنْ أَحْيَى أَمْرَكَ إِذْ أَمَاتُوهُ»

“Allah’ım Sen’in emrini onlar öldürdükten sonra ilk ihya eden (yerine getiren) benim!..”¹⁵⁷

Şu halde (şeri’atin belirlediği) had cezalarını külliye iptal edenlerin durumu nasıldır? Sonra ise şer giderek arttı nihayet bazı yöneticiler fahişelerden vergi alacak duruma geldiler! Onlar Allah’u Te’ala’nın sınırlarını çiğneyerek mallarını korumak amacıyla hırsıza asma ve öldürme cezası uyguladılar. Mevlaları olan Allah’u Te’ala’nın hürmetini çiğnemekten çekinmediler. *“İnna lillah ve ileyhi raciun/Allah’a aitiz ve O’na döneceğiz!”¹⁵⁸*

Müslümanlar ilmi ve imanı tahkik etme noktasında çaba gösterebilirler. Hidayet verici ve yardım edici, Hüküm sahibi ve Veli olarak Allah’u Te’ala’yı görsünler zira O; ne güzel Mevla ve ne güzel Yardım Eden’dir.

﴿وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا﴾

“Rabbin hidayet verici ve yardım edici olarak yeter!..”
(Furkan 25/31)

¹⁵⁷ Müslim, 1700.

¹⁵⁸ Şer’i hukukun kağıt üzerinde devam ettiği ancak fiiliyatta terk edildiği Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine tevafuk eden bir zamanda yaşayan Şeyh Eba Butayn *Rahimehullah* günümüzdeki durumu görseydi ne derdi acaba? Günümüzde artık fahişelerden vergi almak bir yana fahişelik tamamen yasal bir meslek haline gelmiş, zina serbest bırakılmış, had cezaları ve şeri’atin diğer hükümleri bizzat kanun çıkartılarak tamamen iptal edilmiştir. Hatta had cezalarının ve diğer şeri’ ahkâmın tekrar geri getirilmesini isteyenlere adeta deli muamelesi yapılmakta, bu hususta ısrarcı olanlar ise terörist muamelesi görerek çeşitli şekillerde cezalandırılmaktadır. İnna lillahi ve inna ileyhi raciun/ Allah’a aitiz ve O’na döneceğiz!..

Aynı şekilde duaların -Müslim ve başkalarının rivayet ettiği hadise binaen- arttırılması gerekmektedir. Aişe *Radıyalahu Anha'*dan rivayet edildiğine göre Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* geceleyin namaz kılmak için kalktığında şöyle derdi:

«اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ، وَمِيكَائِيلَ، وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ، عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا
فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي
مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ»

*"Cebrail'in, Mikail'in ve İsrafil'in Rabbi olan Allah'ım, göklerin ve yerlerin yaratıcısı, Sen gizliyi ve açığı bilensin; muhakkak ki Sen kullarının aralarında ihtilaf ettikleri hususlarda hüküm verecek olansın. Beni hakkında ihtilaf edilen hususlarda -izninle- hakka isabet ettir. Şüphesiz Sen, dilediğini doğru yola ulaştırırsın."*¹⁵⁹

(Kitap burada son bulmuştur.) Hamd Âlemlerin Rabbi olan Allah'ı Te'ala'yadır. Elçilerin en şerefli ve efendimiz olan Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e* ve onun Âl'ine ve ashabının hepsine salat ve selam olsun. (Âmin!)

İçindekiler

DAVETİMİZ	4
TAKDİM	8
MÜELLİF ŞEYH EBA BUTAYN HAKKINDA	14
İlmi Seyahatleri ve Hocaları	14
Vazifeleri	16
Öğrencileri	16
Ahlakı ve Karakteri	17
İlmi Eserleri	17
Vefatı	17
EL-İNTİSAR Lİ HİZBİLLAH'IL MUVAHHİDİN	18
Cinlerin ve İnsanların Yaratılış Gayesi	19
Rasullerin Gönderiliş Gayesi	20
Tağut'un Manası	20
Allah Lafza-i Celal'inin Manası	22
İlah Kelimesinin Manası	24
La ilahe illallah'ın Manası ve Gerekleri	24
Müşriklerin Kelime-i Tevhidin Manasına Vakıf Olmaları	27
La İlahe İllallah'ın Manasını Bilmek, Kulun Üzerindeki İlk Vacibtir	27
“Bizler, İnsanlar Hakkında Hüküm Vermekle Mükellef Değiliz” Diyenlere Reddiye	30

Rububiyet Tevhidini Kabul Etmek Müslüman Olmak İçin Yeterli Değildir.....	31
İbadetin Hakikati.....	35
İsimlerin Değişmesiyle, Hükümler Değişmez	36
“Zatu Envat Kıssası” Hakkında	38
“La-ilahe illallah Diyen Birisini Ne Yaparsa Yapsın Tekfir Edemeyiz”, Diyenlerin Çelişkileri:	44
Muvahhidlerle Alay Edenler	45
Bid’atçilere Karşı Şeytanın Hilesi: Şirkin İsmi Değiştirmek.....	46
İbnu Teymiyye’nin Ölülere Dua edenleri Tekfir Etmediği İddiasının Reddi	47
Dinin Aslında Cehaletin Mazeret Olduğunu İddia Edenlere Reddiye	54
Kudret Hadisi’nden Cehaletin Mazeret Olduğuna Delil Getirmeye Çalışanlara Cevap.....	66
İbadet, Şirk Gibi Kavramların Sınırlarının Bilinmesi Vaciptir	75
Kabirperestlerin Ölülerden Yardım İstemediği İddiasının Reddi	79
FASIL	85
Allah’u Te’ala’dan Başkasına Dua Etmek Bütün Çeşitleriyle Beraber Nehyedilmiştir.....	85
Dua Kavramının İstek Duasını ve İbadet Duasını Bir Arada İhtiva Etmesi	85
FASIL	89
Âlimlerin Allah'u Te’ala'ya İbadette Ortak Koşan Kimselerin Tekfiri Hakkındaki Bazı Sözleri	89

Mutlak Tekfir-Muayyen Tekfir Ayrımı.....	101
Ölülerden Yardım İstemek Âlemdeki Şirkin Aslıdır	110
Allah'ı Te'ala'dan Başkasına Kurban Kesmek, Adak Adamak ve benzeri İbadetleri Yöneltilmenin Hükmü.....	113
Evliyanın Kâinatta Tasarrufları Olduğunu İddia Edenlere Reddiye	126
FASIL	135
Şeytanın İnsanları Şirke Yöneltmek İçin Kurduğu Çeşitli Tuzaklar.....	135
FASIL	139
İhtilafları Kitap ve Sünnete Arzetmenin Vacib Oluşu.....	139
Hakkın Ölçüsü Çoğunluk Değildir	143
Allah'ı Te'ala'nın Emrettiği Hadd Cezalarını Yürürlükten Kaldıranlar Hakkında.....	153
İÇİNDEKİLER.....	156